

HARTOLAN KUNTA

Yhessä tehen!



TILINPÄÄTÖS 2024

Sisällysluettelo

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS	4
1. TOIMINTAKERTOMUS	6
1.1 OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA	6
1.1.1 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset	6
1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys	10
1.1.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa	13
1.1.4 Kunnan henkilöstö.....	18
1.1.5 Ympäristötekijät	22
1.1.6 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä	22
1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä	23
1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ.....	26
1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS	28
1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen.....	28
1.3.2 Toiminnan rahoitus	29
1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET	31
1.5 KOKONAISTULOT JA MENOT	34
1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS	35
1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisällyvistä yhteisöistä	35
1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus.....	36
1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat	36
1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä	38
1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä	38
1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut.....	40
1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET	43
1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely.....	44
1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet	44

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN	45
2.1 SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY	45
2.2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN.....	46
2.3 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN	47
2.3.1 Keskusvaalilautakunta	47
2.3.2 Tarkastuslautakunta	47
2.3.3 Kunnanhallitus.....	48
2.3.4 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta.....	59
2.3.5 Tekninen lautakunta	79
2.3.6 Ympäristölautakunta.....	84
2.4 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN	88
2.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN	91
3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT	93
3.1 TULOSLASKELMA.....	93
3.2 RAHOITUSLASKELMA.....	94
3.3 TASE	95
3.4 KONSERNILASKELMAT	97
4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT	101
4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	101
4.1.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	101
4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot	101
4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot	102
4.2 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT	102
4.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT.....	105
4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot.....	105
4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot.....	108
4.4 VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT	110
4.5 HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT	112

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET	113
5.1 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TULOSLASKELMA.....	113
5.2 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TASE	114
6. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT	115
7. LUETTELOT JA SELVITYKSET	116

KUNNANJOHTAJAN KATSAUS

Vuosi 2024 oli Hartolalle juhluvuosi, sillä 31.8.2024 tuli täyteen 240 vuotta siitä, kun Kuningas Kustaa III julisti Hartolan itsenäiseksi kirkkoherrakunnaksi. Alkuperäinen nimi, Gustav Adolfs socken, elää edelleen Hartolan ruotsinkielisessä nimessä. Hartola-nimi palautettiin käyttöön vuoden 1867 kuntalain voimaantulon jälkeen. Alueen nimenä Hartola on ollut kirjallisten lähteiden mukaan käytössä jo vuonna 1398.

Juhlavuotta vietettiin juhlamalla kaikkea sitä hyvää, mitä Hartolassa on ja vuosittain järjestetään. Esiin nostettiin Hartolan markkinoiden lisäksi mm. Taiteiden yö, Hartolan kesäteatteri, HartolaJazz sekä kylätapahtumia, kuten Vuorenkylän kesäjuhlat ja Eräilta. Pieneksi kunnaksi Hartolassa on erittäin vilkas ja aktiivinen kulttuuritarjonta, josta saamme olla ylpeitä. Tätäkin toteutetaan kunnan strategian mukaisesti ”Yhessä tehen!”

Harmaita pilviä kunnan ylle toi Talotehtaan tilanne. Rakennusalan ahdinko on vaikuttanut merkittävästi myös puurakentamisen kysyntään ja tehtaan kentät ammottivat tyhjyytään koko vuoden. Ukrainan sodan lisäksi myös Israelin ja Palestiinan välillä syttyi uusi sota. Maailmanpoliittinen tilanne on myllerryksessä, eikä tilannetta edesauta suurvaltojen keskinäinen nokittelu ja kauppasodat.

Hartolassa taloustilanne pakotti kunnan valmistelemaan ja hyväksymään uuden talouden tasapainottamissuunnitelman, jonka mukaisesti on tarkoitus sopeuttaa kunnan taloutta yhteensä 950.000 euron edestä vuoteen 2027 mennessä. Suurimmat sopeutukset kohdistuvat vuoteen 2025 ja niitä valmisteltiin vuoden 2024 syksyllä talousarvion laadintaprosessin yhteydessä. Hartolan kunnan päättäjiillä ja viranhaltijoilla on yhteisesti jaettu tilannekuva kunnan taloudellisesta tilanteesta ja sen tulevaisuudennäkymistä. Tästä syystä myös talouden tasapainottamista on pystytty edistämään hyvässä yhteishengessä, vaikka työ on vaatinut vaikeitakin päätöksiä.

Kunnan toimialajohtajissa tai toimintayksiköiden vastuuhenkilöissä ei tapahtunut henkilöstövaihdoksia tai muutoksia vuoden 2024 aikana. Kokonaisuudessaan henkilöstön määrä väheni merkittävästi. Henkilöstömäärä 31.12.2024 oli 68, kun se vuotta aikaisemmin oli 79. Vähennystä yhden vuoden aikana tapahtui siis lähes 14 %. Samaa osoittaa muutos henkilötyövuosien määrässä, joka väheni myös merkittävästi, yli 10 %:lla.

Samalla sairauspoissaolojen määrä kalenteripäivissä mitattuna väheni yli 20 %:lla, mikä osaltaan osoittaa sitä, että henkilöstön työkyvystä ja työssä jaksamista on pystytty pitämään huolta myös henkilöstömäärän vähentyessä. On kuitenkin selvää, että näin suuri muutos vaatii erittäin suurta venymistä koko henkilöstöltä.

Hartolan kunnan asukasluku 31.12.2024 oli 2.478 asukasta. Vähennystä tapahtui yhteensä 51 asukkaan verran, mikä johtuu pääosin luonnollisesti väestömuutoksesta, eli kuolleita on enemmän kuin syntyneitä. Lapsia syntyi kuitenkin edelleen ilahduttava määrä, eli 13 pientä uutta hartolalaista. Hartolassa syntyvyys on viime vuosina ollut merkittävästi korkeampaa kuin esimerkiksi naapurikunta Sysmässä.

Vuoden 2024 talouden toteuma on odotuksiin nähden hyvä. Tilikauden tulos on noin miljoona euroa alkuperäistä talousarviota parempi. Tämä selittyy osin verotulojen kehityksellä, osin harkinnanvaraisella valtionosuuden korotuksella ja osin talouden sopeuttamistoimenpiteillä.

Verotulokertymä kehittyi suotuisasti kaikissa verolajeissa. Kunnallisveron tuotot kasvoivat yli 3 % edellisen vuoden tasosta, yhteisöveron tuotot kasvoivat yli 5 % ja kiinteistöveron osalta kasvua kertyi lähes 10 % edelliseen vuoteen verrattuna. Kiinteistöveron osalta tilannetta selittää osin maapohjan kiinteistöveron irrottaminen lakimuutoksella yleisestä kiinteistöveroesta ja sen tason määrittäminen yleistä kiinteistöveroa korkeampaan tasoon, eli 1,3 %:iin. Kokonaisuudessaan verotulot kasvoivat noin 5 % vuoden 2023 tasosta.

Valtionosuuksien osalta tilanne oli huonompi. Hartolan kunta tippui negatiivista valtionosuutta saavien kuntien joukkoon ja koko vuoden yhteiskertymä valtionosuuksista olisi ollut noin -61.000 euroa, mikäli kunta ei olisi saanut harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta. Joulukuussa 2024 valtioneuvosto päätti myöntää Hartolalle 380.000 euroa harkinnanvaraista valtionosuutta, millä oli merkittävä positiivinen vaikutus kunnan taloudelliseen

tilanteeseen. Silti on selvää, että nykyinen valtionosuusjärjestelmä on rikki, koska eri kuntien valtionosuudet ovat niin eri suuruisia, vaikka esim. väkiluvussa tai ikärakenteessa ei olisi merkittävää eroa. Hartolan kunta on näissä laskelmissa ollut vahvasti häviäjien joukossa.

Ulkoisten toimintatuottojen määrä kasvoi merkittävästi. Vuonna 2024 toimintatuottoja kertyi yhteensä 2.165.000 euroa, mikä on noin 35 % edellisvuotta enemmän. Pääosin tämä selittyy vesi- ja viemärlaitoksen sekä jätehuollon taksojen korotuksilla. Myös Kiinteistö Oy Kuninkaanpitäjän purkamisesta kunnan omistukseen siirtyneet noin 50 vuokra-asuntoa toivat kunnan kassaan merkittävän määrän vuokratuloja. Toimintatuottojen määrä ylitti myös talousarviossa ennustetun kokonaismäärän.

Henkilöstömäärän vähentämisen ansiosta myös henkilöstökulut pienenevät edellisvuoden tasosta. Henkilöstökulut kokonaisuudessaan olivat -3.622.000 euroa. Toimintakulut yhteensä olivat -7.624.000 euroa ja toimintakate noin -5.459.000 euroa.

Korkokulut aiheuttivat merkittävän loven kunnan talouteen, sillä niiden yhteissumma kasvoi -316.000 euroon. Tätä kautta myös rahoitustuotot ja -kulut kokonaisuudessaan jäivät yli 220.000 euroa miinukselle.

Kunnan vuosikate oli 1.376.519 euroa, mikä on noin 586.000 euroa edellisvuotta parempi ja yli miljoonan talousarviota parempi. Erityisen merkittävää tämä on siksi, että FCG:n painelaskelmissa kunnan vuosikatteen ennakoitiin painuvan negatiiviseksi vuonna 2026. Nyt vuosien 2025-2027 taloussuunnitelma osoittaa tasaista, noin miljoonan euron vuosikatetta. Talouden tasapainottamistoimenpiteet ovat siis vaikuttavia, kunhan ne saadaan täysimääräisinä laitettua toimeen.

Hartolan kunnan vuoden 2024 tilinpäätös osoittaa ylijäämää yhteensä 623.766,53 euroa, mikä osoittaa suunnanmuutosta kahden peräkkäisen alijäämäisen vuoden jälkeen. Vuoden 2024 tuloksen myötä kunnan edellisten tilikausien ylijäämä on yhteensä 1.778.000 euroa, mikä ei ole vielä riittävä puskuri tulevaan. Tilikauden ylijäämä ei myöskään riittänyt lainojen maksuun, vaan vuoden 2024 aika kunta joutui ottamaan lisää lainaa, mikä nosti kunnan lainamäärän yhteensä 11.296.000 euroon, mikä on 4.559 euroa/asukas. Konsernitasolla kokonaislainamäärä on 18.882.000 euroa, eli 7.466 euroa/asukas. Kuntakonsernin tilinpäätös on 427.500 euroa ylijäämäinen.

Investoinnit pidettiin tarkoituksellisesti pieninä vuonna 2024. Suurimmat yksittäiset investoinnit olivat vesilaitosinfran parantaminen, taloushallinnon Raindance-järjestelmän käyttöönotto, katujen päällystys sekä koulun piha-alueen korjaustyöt.

Kesällä 2024 hyväksytty talouden tasapainottamissuunnitelma antaa hyvät eväät kunnan talouden sopeuttamiseen, mutta seuraavan valtuustokauden aikana on välttämätöntä tehdä uusia talouden tasapainottamiseen liittyviä linjauksia ja päätöksiä. Väkiluvun väheneminen haastaa palvelutuotantoa vuosi vuodelta enemmän.

Vuoden 2025 keväällä järjestetään kuntavaalit ja tämä tilinpäätös on kautensa päättävän valtuuston viimeinen. Haluan kiittää kaikkia kunnan päättäjiä hyvästä yhteistyöstä sekä luottamuksen ja yhdessä tekemisen ilmapiiristä päättyvän valtuustokauden aikana. Vaikeistakin asioista on pystytty keskustelemaan asiallisesti ja päätöksistä on pidetty kiinni.

Henkilöstölle suuret kiitokset joustamisesta ja venymisestä sekä aktiivisesta kehittämistyöstä vuoden 2024 aikana. Suurin kiitos kuuluu joka ikiselle hartolalaiselle. Teitä varten me töitä teemme, myös silloin kun joudumme tekemään vaikeitakin päätöksiä.

Jarkko Seppälä, kunnanjohtaja

1. TOIMINTAKERTOMUS

1.1OLENNAISET TAPAHTUMAT TOIMINNASSA JA TALOUDESSA

1.1.1 Kunnan hallinto ja siinä tapahtuneet muutokset



Kunnanvaltuusto

Kunnanvaltuuston puheenjohtajisto: puheenjohtaja **Jeremias Sankari** (kesk.), I varapuheenjohtaja **Mikko Ruoppi** (kok.) ja II varapuheenjohtajana **Pekka Pajunen** (sd.).

Valtuuston jäsenet:

Sankari Jeremias (pj.)	Suomen Keskusta
Ruoppi Mikko (I vpj.)	Kokoomus
Pajunen Pekka (II vpj.)	SDP
Edelman Tiina	Vihreät
Eskola Olli	SDP
Fågel Jarkko	Kokoomus
Joutsijärvi Anne	Suomen Keskusta
Lehtosaari Veli-Pekka	Perussuomalaiset
Mäyrä Tero	Suomen Keskusta
Neoff Wille	Perussuomalaiset
Nieminen Tapio	Suomen Keskusta
Palm Ismo	Suomen Keskusta
Pentikäinen-Laine Maija	Suomen Keskusta
Pyykkö Pekka	Kristillisdemokraatit
Raitala Pekka	Kokoomus
Tanskanen Matti	SDP
Tervala Sanna-Kaisa	Kokoomus

Vuonna 2024 valtuusto kokoontui kuusi kertaa ja käsitteli 52 asiakohdtaa.

Valtuuston poliittiset voimasuhteet 31.12.2024

Suomen Keskusta	6	valtuutettua
Kansallinen Kokoomus	4	valtuutettua
Suomen Sosialidemokraattinen Puolue	3	valtuutettua
Perussuomalaiset	2	valtuutettua
Suomen Kristillisdemokraatit (KD)	1	valtuutettua
Vihreä liitto	1	valtuutettu

Kunnanhallitus

Kunnanhallitus vastaa Hartolan kunnan hallinnon ja toiminnan johtamisesta kunnanvaltuuston hyväksymien tavoitteiden mukaisesti. Kunnanhallitukseen kuuluu seitsemän jäsentä. Kunnanhallituksen puheenjohtajistossa toimi puheenjohtaja Pekka Raitala (kok.) ja varapuheenjohtajana Tero Mäyrä (kesk.).

Kunnanhallituksen jäsenet:

Raitala Pekka (pj)	Kokoomus
Mäyrä Tero (vpj)	Suomen Keskusta
Joutsijärvi Anne	Suomen Keskusta
Neoff Pia	Perussuomalaiset
Palm Ismo	Suomen Keskusta
Tanskanen Matti	SDP
Tervala Sanna-Kaisa	Kokoomus

Henkilökohtainen varajäsen

Fågel Jarkko	Kokoomus
Nieminen Tapio	Suomen Keskusta
Glad Taija	Suomen Keskusta
Vuokila Sanna	Perussuomalaiset
Järvinen Hannu	Suomen Keskusta
Karnaattu Markku	SDP
Olkonen Merja	Kokoomus

Kunnanhallituksen esittelijänä on toiminut kunnanjohtaja Jarkko Seppälä. Vuonna 2024 kunnanhallitus kokoontui 17 kertaa ja käsitteli 217 asiakohtaa.

Lautakunnat

Hartolan kunnassa toimi kertomusvuonna tarkastuslautakunta, keskusvaalilautakunta, tekninen lautakunta, sivistys- ja hyvinvointilautakunta sekä ympäristölautakunta.

Toimielinten jäsenet:

Keskusvaalilautakunta

Varis Eva (pj)	Vihreät
Tervo Taisto (vpj)	Perussuomalaiset
Kajasrinne Tuija	SDP
Takala Hanna	Kokoomus
Vesala Veli	Suomen Keskusta

Tarkastuslautakunta

Lehtosaari Veli-Pekka (pj)	Perussuomalaiset
Pyykkö Pekka (vpj)	Kristillisdemokraatit
Miller Toni	Kokoomus
Kajasrinne Tuija	SDP
Kemppi Hannu	Suomen Keskusta
Mäkinen Helena	Sitoutumaton
Vigman Aino-Mari	Sitoutumaton

Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Fågel Jarkko (pj)	Kokoomus
Kajasrinne Tuija	SDP
Glad Taija	Suomen Keskusta
Järvinen Hannu	Suomen Keskusta
Liukkonen Taru	Suomen Keskusta
Sarvilahti Janina	Perussuomalaiset
Tarhonen Jyrki	Kokoomus

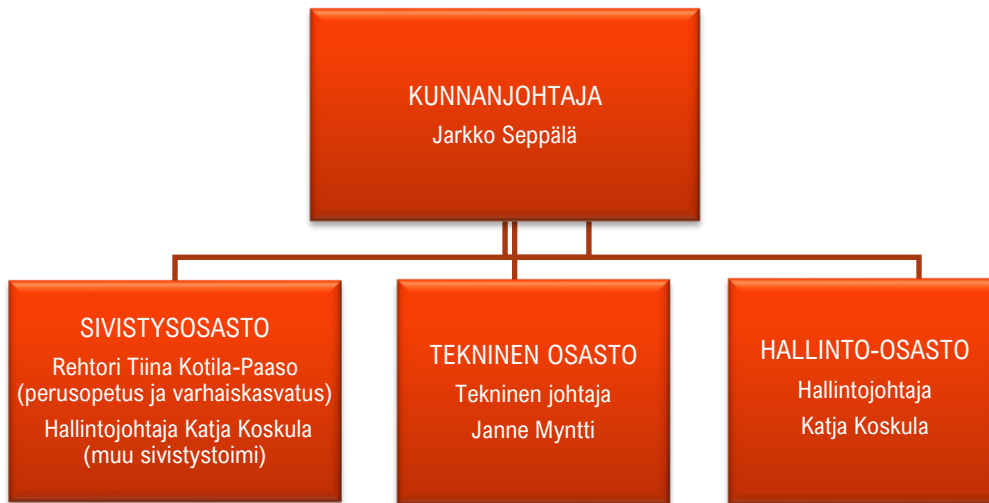
Tekninen lautakunta

Pentikäinen-Laine Maija (pj)	Suomen Keskusta
Olkkonen Merja (vpj)	Kokoomus
Hakala Matti	Kristillisdemokraatit
Henno Heigo	SDP
Miller Toni	Kokoomus
Päiveröinen Erkki	Perussuomalaiset
Valjakka Sanna	Suomen Keskusta

Ympäristölautakunta

Karnaattu Markku (pj)	SDP
Palm Ismo (vpj)	Suomen Keskusta
Huilla Inga	Kokoomus
Juutinen Elina	Suomen Keskusta
Järvinen Hilda	Kokoomus
Pöyry Toni	Suomen Keskusta
Vuokila Sanna	Perussuomalaiset

Organisaatiokaavio



Tilivelvolliset viran- ja toimenhaltijat

Kuntalain 125 §:n 1 momentin mukaan tilivelvollisia ovat toimielinten jäsenet ja asianomaisten toimielinten tehtäväalueen johtavat viranhaltijat. Tilivelvollisiksi viran- ja toimenhaltijoiksi on määritelty ne viranhaltijat, joille on hallintosäännössä delegoitu esittely- ja päätösvaltaa.

kunnanjohtaja	hallintojohtaja	tekninen johtaja
rehtori	apulaisjohtaja	kuntatekniikan insinööri
kirjastonjohtaja	vapaa-aikapäällikkö	varhaiskasvatuspäällikkö

Lisäksi yhteistyösopimusten nojalla Heinolan kaupungin viranhaltijoille on delegoitu esittely- ja päätösvaltaa seuraavissa tehtävissä:

johtava rakennustarkastaja	rakennustarkastaja	ympäristönsuojelutarkastaja
ympäristöpäällikkö	ympäristönsuojelusihteeri	

1.1.2 Yleinen ja oman alueen taloudellinen kehitys

Maailmantalouden yleiset näkymät

Maailmantalouden näkymiin liittyy merkittäviä riskejä. Päällimmäisenä negatiivisena riskinä on odotettavissa olevat Yhdysvaltojen uuden hallinnon kauppapoliittiset toimet. Sellaisenaan ne vaikuttaisivat lähinnä Yhdysvaltojen talouteen, erityisesti hintojen nousun muodossa. Suorat vaikutukset muuhun maailmantalouteen olisivat vähäisiä. Jos kuitenkin muut taloudet vastaisivat Yhdysvaltojen toimiin, vaikutukset maailmanlaajuisesti voisivat olla merkittäviä.

Maailmantalouden kasvu hidastuisi ja inflaatio voisi kiihtyä uudelleen. Geopoliittiset haasteet varjostavat maailmantalouden kasvua. Erityisesti Euroopan näkymiä varjostaa Ukrainan tilanteen heikkeneminen. Lähi-idän tilanne voi vaikuttaa energiamarkkinoihin. Saksan ja Ranskan poliittisen tilanteen paheneminen voi jatkuessaan heikentää sentimenttiä Euroopassa. Kiinan talouskehitykseen liittyy monia riskejä, jotka voivat vaikuttaa maailmantalouteen. Päällimmäinen riski on talouden ajautuminen deflaatioon. Toinen keskeinen riski liittyy teollisuuspoliittisten toimien vaikutukseen vientiin ja sitä kautta kauppasuhteisiin. Lisäksi paikallishallinnon ja velkaantuneen kiinteistösektorin ongelmat ovat yhä toisiinsa nivoutunut riski.

Positiivisena riskinä voi mainita Yhdysvaltojen ja euroalueen odotettua nopeampi elpyminen ja niiden heijastuminen laajemmin maailmantalouteen. Myös geopoliittisten jännitteiden lieventyminen kohentaisi sentimenttiä maailmanlaajuisesti. Keskeinen riski maailmankaupan perusnäkökulmalle on Yhdysvaltojen odotettavissa olevat kauppapoliittiset toimet ja muiden maiden todennäköiset vastaukset niihin. Tavarakaupan kasvu voi hidastua kauppasodan takia merkittävästi. Myös maailmantalouden blokkiutuminen hidastaisi globaalia kauppaa. Taloudellisia jännitteitä kiristää Kiinan asema merkittävänä strategisten raaka-aineiden tuottajana. Toisaalta maailmankauppa voi elpyä odotettua nopeammin, jos pelätyt kauppapoliittiset jännitteet toteutuvat perusnäkökulmaa vähäisempinä.

Suomen vienti on elpynyt kuluneen vuoden aikana etenkin Aasiaan ja Eurooppaan myytyjen palveluiden voimakkaan kasvun vetämänä. Vastaavasti euroalueella tavarakaupan supistuminen on jatkunut, mikä selittää Suomen tavaraviennin alakuloa. Tavaraviennin heikkous hidastaa Suomen talouden elpymistä, vaikka ulkomaankaupan suhdanteen pohja on ohitettu ja vienti kehittyviin talouksiin ja Yhdysvaltoihin vahvistuu. Euroalueen hitaan talouskasvun ja tavarakaupan odotettua hitaamman toipumisen seurauksena Suomen ulkomaankaupan kasvunäkymät ovat aiemmin odotettua vaimeammat myös tulevina vuosina.

Vaikka alkuvuoden lakkojen vaikutus jäi tavarakaupan osalta varsin lyhytkestoiseksi, tavaroiden vienti on ollut vaimeaa loppuvuotta kohden. Tavarakaupan odotetaan kuitenkin kehittyvän myönteisesti ensi vuonna, kun kysyntä Suomen tärkeimmillä vientimarkkinoilla piristyy. Elpyminen on tulevien vuosien aikana laaja-alaista, kun tavara- ja palveluvienti kuroo kiinni syntynyttä kasvuvaraa. Myös hintakilpailukyky tukee vientiä ja auttaa omalta osaltaan tasapainottamaan vaihtotaseen alijäämää. Viennin kasvu on kuitenkin osoittautumassa odotuksia hitaammaksi johtuen euroalueen talouksien hitaasta toipumisesta, joka vaikuttaa Suomen vientikysyntään etenkin tavarakaupan myötä.

Myös tuonti kasvaa ensi vuonna voimakkaasti, kun vienti ja kotimainen talous elpyvät. Tuonnin kasvua tukee erityisesti ensi vuonna investointien kasvu. Vihreän siirtymän hankkeet, uudet datakeskukset ja hävittäjähankinnat sisältävät paljon tuontipanoksia. Tuonti kuitenkin hiipuu hieman ensi vuoden jälkeen ja tasaantuu lähemmäs kohti pandemiaa edeltävää tasoa vuonna 2027.

Suomen talouden yleiset näkymät

Veronkorotukset nostavat kuluttajahintoja, mutta muut hintapaineet ovat pysyneet maltillisina. Omistusasumisen hinta laskee ennustejaksolla korkojen laskiessa. Inflaatio on lähivuosina selvästi viime vuosia hitaampaa. Vuonna 2024 inflaatio on keskimäärin 1,6 prosenttia, vuonna 2025 1,1 prosenttia, vuonna 2026 1,4 prosenttia ja vuonna 2027 1,8 prosenttia.

Palkkojen nousuvauhti lähivuosina riippuu lähiaikoina solmittavista uusista työehtosopimuksista. Nimellispalkkojen nousuvauhdin odotetaan ylittävän inflaation. Kotitalouksien yhteenlaskettu ostovoima kasvaa vuonna 2024, kun kuluttajahintojen nousu laantuu. Vuonna 2025 ostovoiman kasvu hidastuu selvästi heikon työllisyystilanteen, sosiaalietuuksien leikkausten sekä arvon-lisäverokantojen noston niukentaessa kotitalouksien käytettävissä olevia reaalitylöitä.

Nimellispalkkojen nousuvauhti hidastui vuoden 2024 kolmella ensimmäisellä neljänneksellä 3,3 prosenttiin viime vuoden 4,0 prosentista. Kolmannella vuosineljänneksellä palkat kasvoivat 2,6 prosenttia edellisestä vuodesta. Hidastuminen oli seurausta sopimuspalkkojen nousuvauhdin pienenemisestä, sillä palkkaliikumukset suurensivat. Lisäksi viime vuonna maksetut kertapalkkiot nostavat vertailuajankohdan palkkoja. Erityisesti paikallishallinnon sektorilla sopimuspalkkojen nousuvauhti hidastui, mutta muillakin julkisen ja yksityisen sektorin toimialoilla maksettiin yleisesti viime vuotta pienempiä sopimuspalkkoja. Toimialoista etenkin kiinteistöpalveluiden ja kaupan sekä sosiaalipalveluiden ansioiden nousuvauhti hidastui viime vuoteen verrattuna.

Kaksivuotiset työehtosopimukset loppuvat vuoden 2024 lopussa tai vuoden 2025 alkupuolella hyvin monella yksityisen ja julkisen sektorilla toimialalla. Solmittujen sopimusten korotukset olivat vuonna 2023 yleisimmin noin 4,5 prosenttia vuositasolla. Vuonna 2024 sopimuskorotusten vuosivaikutus on noin puolitoista prosenttiyksikköä, sillä edellisenä vuotena maksettuja kertapalkkioita ei sisälly enää sopimukseen. Lisäksi ansioita nostaa lisääntyvä palkkaliukuma. Monella alalla sopimuskorotukset ajoittuvat vuotta 2023 aikaisemmiksi. Paikallishallinnossa korotukset ovat muuta taloutta selvästi suurempia myös vuonna 2024. Nimellisansiot nousevat vuonna 2024 noin kolme prosenttia.

Inflaation hiipumisesta ja laskevista lainakoroista huolimatta kotitaloudet ovat vähentäneet kulutustaan ja lisänneet säästämistä. Heikko työllisyystilanne painaa kuluttajien luottamusta, mutta korkotason laskiessa kertyneitä säästöjä aletaan vähitellen purkamaan ja yksityinen kulutus kääntyy noin prosentin kasvuun vuonna 2025.

Rakentaminen toipuu syvästä kuopasta, mutta asuntorakentamisen nousu on hidasta. Energiasiirtymä vauhdittaa yritysten ja puolustushankinnat julkisen sektorin investointeja.

Markkinaehtoisen asuinrakentamisen aloitukset ovat edelleen erittäin vähäisiä, ja asuntojen uudisrakentamista ylläpitää tällä hetkellä valtion korkotuettu asuntorakentaminen. Koko asuntorakentamista tukee myös korjausrakentaminen, vaikka sekin on vähentynt.

Merkkejä paremmasta on kuitenkin näkyvissä. Asuntomarkkinoiden elpyminen on alkanut, kun korot ovat laskeneet. Kaupparamäärät ovat lähteneet hienoiseen nousuun ja asuntojen hinnoissa ainakin lasku on pysähtynyt. Asunnoille pitäisi myös olla kysyntää, sillä maan sisäinen muuttoliike ja vilkas maahanmuutto kasvattavat asuntojen tarvetta. Tällä hetkellä rakennetaan selvästi vähemmän kuin mitä pidemmän aikavälin tarve on.

Kuntatalouden kehitys

Kuntatalouden alijäämä syvenee vuosina 2025–2027 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen, mikä johtuu mm. kulutusmenojen ja investointien kasvusta sekä valtionosuuksiin tehtävistä leikkauksista. Kuntahallinnon kasvava menojen ja tulojen epätasapaino lisää sopeutustoimien tarvetta.

Kuntahallinnon alijäämän arvioidaan pysyvän vuonna 2024 likimain viime vuoden lukemissa eli n. 1,2 miljardissa eurossa, jolloin alijäämä suhteessa BKT:hen on 0,4 prosenttia. Talouden alavireisyys laskee kuntien saamia yhteisöverotuloja vuonna 2024, mutta muiden verolajien arvioidaan kehittyvän suotuisasti. Valtion tulonsiirrot kunnille vähenevät mm. sote-siirtolaskelman tarkentumisesta johtuvan jälkikäteistarkistuksen ja hallituksen päättämien indeksisäästöjen vuoksi.

Kuntahallinnon alijäämä syvenee 0,6 prosenttiin suhteessa BKT:hen vuosina 2025–2027. Kuntahallinnon kulutusmenojen kasvu jatkuu ennustevuosina melko ripeänä, mikä aiheutuu pääasiassa hintojen noususta. Inflaatio on palautunut maltilliselle tasolle, mutta vuosina 2025–2027 kunta-alan ansiokehityksen oletetaan olevan talouden yleistä ansiokehitystä hieman nopeampaa kunta-alalle aiemmin sovitun palkkausjärjestelmien kehittämisohjelman vuoksi. Kunta-alan palkkasopimukset päättyvät keväällä 2025, ja siksi sopimusratkaisut tuleville vuosille selviävät vasta myöhemmin.

Hintojen nousun lisäksi myös kulutusmenojen volyymi kasvaa poikkeuksellisesti vuonna 2025, mikä johtuu TE-palvelu-uudistuksesta. Uudistuksessa kunnille ja kuntien muodostamille yhteistoiminta-alueille siirtyy vastuu työ- ja elinkeinopalveluiden järjestämisestä, ja samalla kuntien rahoitusvastuuta työttömyysetuuksista laajennetaan. Työllisyyskehitys vaikuttaa uudistuksen jälkeen entistä enemmän kuntien talouteen, mikä tekee kuntahallinnosta herkemmän suhdannevaihteluille. Kuntien tehtävät painottuvat kuitenkin edelleen koulutus- ja sivistyspalveluihin, joiden yhteenlaskettu palvelutarve on laskeva. Oppilaiden määrän väheneminen ei kuitenkaan tarkoita sitä, että opetuksen järjestämisen kustannuksia saataisiin pienennettyä samaa tahtia. Palvelu-tarpeen laskua onkin totuttuun tapaan loivennettu painelaskelmassa.

Kulutusmenojen kasvupaineiden lisäksi kuntahallinnon menoja kasvattavat investoinnit. Kuntahallinnon heikkenevä taloustilanne ja kohonneet rahoituskustannukset korostavat kuitenkin investointien tarveharkinnan tärkeyttä. Välttämättömiä investointeja on kuitenkin paljon, sillä kuntien investoinnit kohdistuvat valtaosin rakennuksiin, teihin sekä muuhun perusinfrastruktuuriin.

Vuonna 2025 kuntien tulonsiirrot valtiolta kasvavat TE-palveluiden järjestämisestä muodostuvan uuden valtionosuustehtävän myötä. Valtionosuuksiin tehdään kuitenkin samanaikaisesti tuntuja leikkauksia vuosina 2025–2027 muun muassa sote-siirtoon liittyvien takautuvasti perittävien valtionosuuksien ja hallituksen päättämän yhden prosenttiyksikön indeksijarrun vuoksi.

Verotulot ovat edelleen kuntien merkittävin tulonlähde. Kuntien talousnäkymien heikkenemisen ennakoitiin heijastuvan kuntiin veronkorotuspaineina, mutta veroprosenttiaan vuodelle 2025 nostaneita kuntia oli vain noin viidennes kunnista. Keskimääräinen kunnallisvero nousee vuonna 2025 koko Suomessa 7,59 prosenttiin, minkä arvioidaan lisäävän kunnallisverotuloja n. 85 milj. euroa vuositasolla. Selvää on, ettei verorahoitus riitä kuntahallinnon kasvaviin menopaineisiin. Kuntien ja kuntayhtymien sopeutustoimet painottunevatkin menojen kasvua hillitseviin toimiin. Tähän viittaa myös se, että syksyn aikana monet kunnat ovat ilmoittaneet yt-neuvotteluista.

Alijäämät kasvattavat kuntahallinnon velkaa, ja velkasuhde jatkaa kasvuaan tarkasteluvuosina.

Lähde: Taloudellinen katsaus, Talvi 2024, Talousnäkyvät, Valtiovarainministeriön julkaisuja 2024:68

1.1.3 Olennaiset muutokset kunnan toiminnassa ja taloudessa

VALTIONOSUUDET

Peruspalvelujen valtionosuus

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus on laskennallista ja se muodostuu kustannuserojen tasauksesta ja verotuloihin perustuvasta valtionosuuden tasauksesta. Kustannuserojen tasaus perustuu kunnan asukkaiden palvelutarpeeseen ja olosuhdetekijöihin, joita kuvataan järjestelmässä erilaisten valtionosuuskriteereiden avulla.

Kunnalle myönnetyn valtionosuuden suuruuteen ei vaikuta se, miten kunta palvelutoimintansa järjestää ja miten paljon rahaa se niihin käyttää.

Kunnan peruspalvelujen valtionosuus kattaa seuraavat tehtäväalueet:

- varhaiskasvatus
- esi- ja perusopetus
- kirjastot
- yleinen kulttuuritoimi (asukasperusteinen)
- taiteen perusopetus (asukasperusteinen).

Kunnan peruspalvelujen valtionosuusprosentti kuvaa valtion ja kuntien välistä kustannusten jakoa valtakunnallisesti. Yhden kunnan valtionosuus saadaan, kun kunnan laskennallisesta kustannuksesta vähennetään kunnan omarahoitusosuus, joka on asukasta kohti yhtä suuri kaikissa kunnissa.

Lisäksi kunnille myönnettävässä kunnan peruspalvelujen valtionosuudessa otetaan huomioon seuraavat tekijät:

- lisäosat: syrjäisyys, työpaikkaomavaraisuus, saamelaiden kotiseutualueen kunta, hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen ja asukasmäärän kasvu
- valtionosuuteen tehtävät vähennykset ja lisäykset
- verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus.

Tekijät vaikuttavat sellaisenaan kunnan valtionosuuden määrään eli niistä ei vähennetä kunnan omarahoitusosuutta, kuten laskennallisista kustannuksista.

Vuonna 2024 Hartolan kunnan peruspalveluiden valtionosuudeksi kirjattiin -501.974 euroa.

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus

Opetus- ja kulttuuriministeriön valtionosuusrahoitus on Hartolan talousarviossa negatiivinen, koska Hartolan kunnan itsensä järjestämiin opetus- ja sivistystoimen palveluihin kohdistuva peruspalvelujen valtionosuus on pienempi kuin kunnan osuus perusopetuksen jälkeisen koulutuksen rahoittamiseen. Vuonna 2024 Hartolan kunnan valtion osuus oli negatiivinen -754.784 euroa.

Kotikuntakorvaukset

Kotikuntakorvausjärjestelmä sisältyy kunnan peruspalvelujen valtionosuuteen. Opetuksen järjestäjä on oikeutettu kotikuntakorvaukseen oppilaan suorittaessa oppivelvollisuuttaan muussa kuin oman kotikuntansa esi- tai perusopetuksessa.

Vuoden 2024 kotikuntakorvaukset perustuivat esi- ja perusopetuksen järjestäjien antamiin oppilasmäärätietoihin 31.12.2022 tilanteesta. Kotikuntakorvausmenoja ja -tuloja ei ole kuitenkaan kirjattu valtionosuuksiin, vaan ne kirjataan käyttötalouteen perusopetuksen asiakaspalvelujen ostoihin ja myyntituloihin. Vuoden 2024 kotikuntakorvaustulot olivat yhteensä 15.761 euroa ja kotikuntakorvausmenot -184.405 euroa, eli kotikuntakorvausten netto oli yhteensä -168.644 euroa.

Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus

Kuntien tulopohjassa olevia eroja tasataan verotuloihin perustuvalla valtionosuuden tasauksella. Lainsäädännöllisesti tasaus on osa kunnan peruspalvelujen valtionosuutta. Verotuloihin perustuvan valtionosuuden tasauksen tasausta laskettaessa ei käytetä kunnan omaa veroprosenttia, vaan koko maan keskimääräistä veroprosenttia. Yksittäisen kunnan tekemillä veroprosenttimuutoksilla ei ole vaikutusta kunnan saaman tasauslisän tai kunnan maksaman tasausvähennyksen määrään.

Vuoden 2024 valtionosuuksien osalta tasauksen pohjana on ollut verovuoden 2022 verotustiedot. Kunta on oikeutettu valtionosuuden tasauslisään, jos sen laskennallinen verotulo asukasta kohden on tasausrajaa pienempi. Valtionosuuden tasausta on saatu 578.985 euroa vuonna 2024.

Verotulomenetysten korvaus

Verotulomenetysten korvaus on erotettu peruspalvelujen valtionosuudesta (mom. 28.90.30) ja maksettiin omalta valtiovarainministeriön momentilta 28.30.35. Vuonna 2024 Hartolan kunnalle maksettiin verotulomenetysten kompensatiota 620.104 euroa.

Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus

Hartolan kunnalle myönnettiin harkinnanvaraista valtionosuuden korotusta 380.000 euroa vuonna 2024.

VALTIONOSUUDET 2020 - 2024

Valtionosuudet (1000 eur.)	2020	2021	2022	2023	2024
Verotuloihin perustuva tasaus	2 512	2 228	1 965	266	579
Peruspalvelujen valtionosuus	6 327	5 977	6 471	492	-502
Muut opetus- ja kulttuuritoim. valtionosuudet	-539	-628	-672	-690	-755
Veromenetysten korvaus	1 813	1 926	2 115	629	620
Verotulojen maksun lykkäysmenettelyn kompensatio	50	-36	-11	0	0
Yhteensä	10 163	9 467	9 868	697	-58
Harkinnanvarainen vos:n korotus	370	0	0	0	380
Yhteensä	10 533	9 467	9 868	697	322

VEROTULOT

Yhteisö- ja kiinteistöveroennuste

Verotulojen toteutuminen

Tuloverokertymä 3.930.370,11 euroa

Yhteisöveron tuotto 1.185.498,81 euroa

Yhteisövero jaetaan kunnille yritystoimintaeränä ja metsäeränä. Veroa tilitetään kuntien jako-osuuteen siinä suhteessa, kun kunnan yritykset ovat maksaneet yhteisöveroa eri kunnissa sijaitsevilta yrityksiltä paikkakunnan toimipisteen henkilöstön määrän mukaan. Metsäerä lasketaan metsäkeskusten bruttokantorahatulojen perusteella alueelle kuuluville kunnille talousmetsähehtaarin mukaan. Suojeltujen metsien verokompensaatio määritellään erikseen ja se sisältyy metsäerään. Metsähallituksen maksama yhteisövero-osuus jaetaan metsäerän osana.

Kiinteistövero 1.619.447,48 euroa

Kiinteistöveron osalta ennakkotiedot perustuivat kiinteistötietoihin, joiden pohjalta Verohallinto määrää kiinteistöverot vuodelle 2024. Hartolan kunnan kiinteistöveroprosentit pysyivät muuten ennallaan, mutta maapohjan kiinteistövero irrotettiin yleisestä kiinteistöveroprosentista:

Yleinen kiinteistöveroprosentti	1,00
Maapohjan kiinteistövero	1,30
Vakituisten asuinrakennusten veroprosentti	0,50
Muiden asuinrakennusten veroprosentti	1,10
Yleishyödyllisten yhteisöjen kiinteistöveroprosentti	0,20
Voimalaitosten veroprosentti	3,00

Yhteenveto						
TILIVUOSI	2022	2023	2024	2025**	2026**	2027**
Verolaji (1000 €)						
Kunnallisvero	7 826	3 808	3 930	3 985	4 104	4 184
<i>Muutos %</i>	6,0 %	-51,3 %	3,2 %	1,4 %	3,0 %	1,9 %
Yhteisövero	1 966	1 122	1 185	1 204	1 285	1 350
<i>Muutos %</i>	-10,2 %	-42,9 %	5,6 %	1,6 %	6,7 %	5,1 %
Kiinteistövero	1 412	1 474	1 619	1 830	1 830	1 830
<i>Muutos %</i>	4,6 %	4,4 %	9,8 %	13,0 %	0,0 %	0,0 %
VEROTULOKSI KIRJATTAVA	11 203	6 404	6 735	7 019	7 219	7 369
<i>Muutos %</i>	-4,5 %	-42,8 %	5,2 %	4,2 %	2,8 %	2,1 %

**) Vuosien 2025–2027 arvio Hartolan kunnan talous- ja toimintasuunnitelmasta vuosille 2025–2027.

Väestön kehitys

Hartolan kunnan virallinen asukasmäärä 31.12.2023 oli 2478, kun vuotta aiemmin väestöä oli 2529 henkeä. Väestö väheni vuoden aikana 51 hengellä eli -2,0 %. Väkiluku vähenee myös tulevina vuosina, koska syntyvyys jää selvästi alle kuolleisuuden.

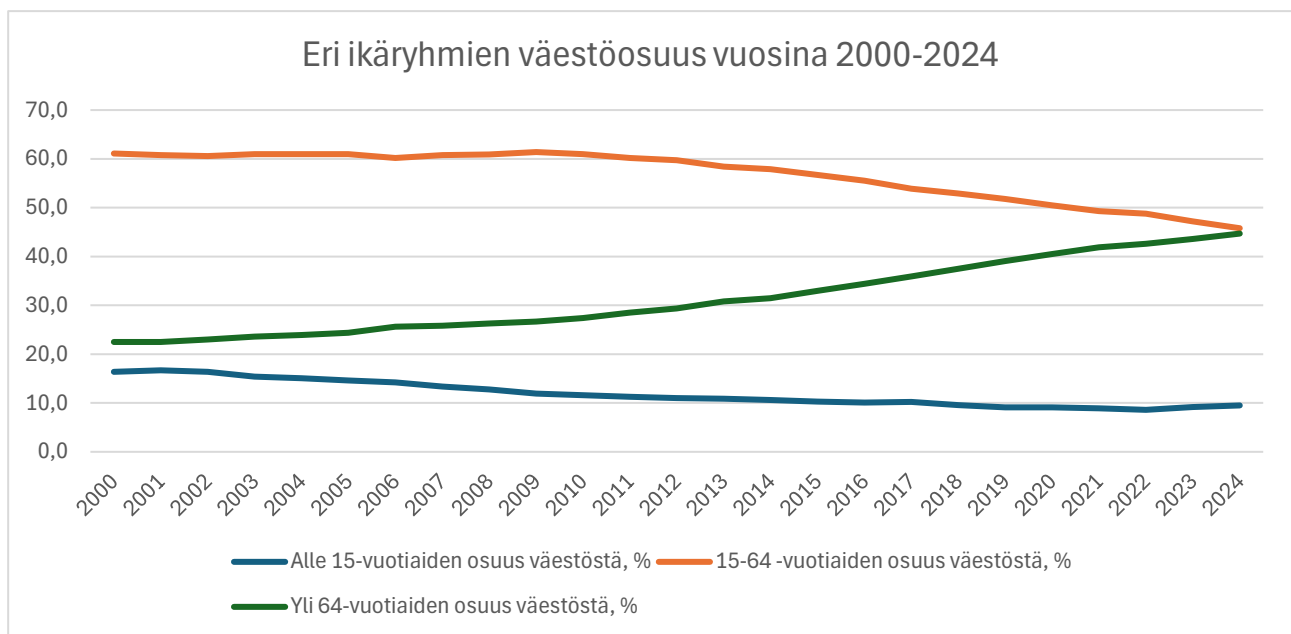
Tilastokeskuksen ennakkotiedon mukaan vuoden 2024 luonnollinen väestövähennys oli -38 henkeä. Syntyneitä oli 13 ja kuolleita 51 henkeä. Lisäksi kuntaan muutti vuoden 2024 aikana 109 henkeä ja kunnasta pois muutti 137 henkeä, jolloin kuntien välinen nettomuutto oli -28 henkeä. Nettomaahanmuutto kasvatti Hartolan väkilukua 14 hengellä, eli kokonaisnettomuutto oli -14 asukasta. Lisäksi väkiluvun korjauksen vaikutus oli -1 henkeä.

Eri ikäryhmien osuus väestöstä jakautuu seuraavasti:

0–14-vuotiaiden osuus väestöstä on 9,5 % (vuonna 2023 oli 9,2 %)

15–64-vuotiaiden osuus väestöstä on 45,8 % vuonna 2022 oli 47,2 %)

yli 64-vuotiaiden osuus väestöstä on 44,7 % (vuonna 2022 oli 43,6 %)



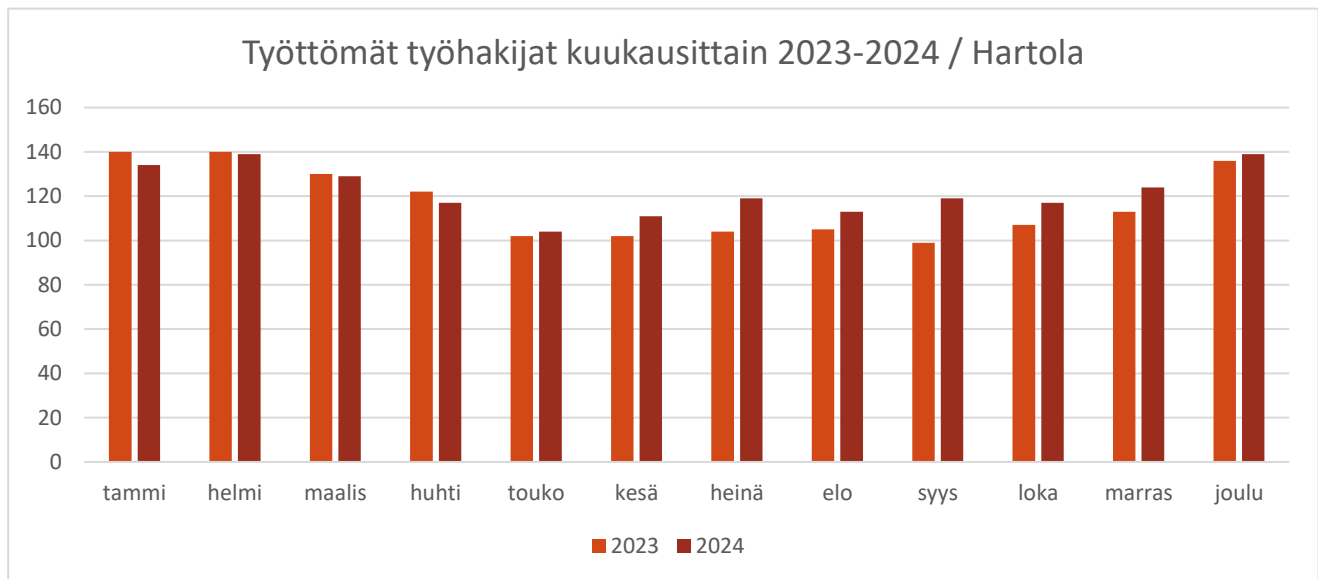
Työllisyys

Päijät-Hämeen maakunnassa oli vuoden 2024 joulukuun lopussa 13 524 työtöntä työnhakijaa, mikä on 955 enemmän kuin vuotta aikaisemmin. Myös Hartolan työttömyystilanne heikentyi hieman vuonna 2024. Hartolassa työttömiä työnhakijoita vuoden lopussa oli 139 henkilöä (2023 oli 136 henkilöä), joista miehiä 79 ja naisia 60. Päijät-Hämeessä työttömien kokonaismäärä kasvoi vuodentakaisesta kaikissa muissa kunnissa paitsi Asikkalassa; voimakkaimmin Kärkölässä (18 %) ja Sysmässä (15 %), vähiten Hollolassa (5 %) ja Hartolassa (2 %). Lomautettujen määrä Hartolassa pieneni. Lomautettujen määrä vuoden 2024 lopussa oli 33, kun vuotta aikaisemmin lomautettuja oli 38.

Työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli Päijät-Hämeessä korkein Heinolassa (16,6 %) ja Lahdessa (15,9 %). Hartolassa työttömien työnhakijoiden osuus työvoimasta oli 13,8 %, kun se vuoden 2023 lopussa oli 13,5 %.

Heinolan seudulla (Hartola, Heinola, Sysmä) työttömien osuus työvoimasta oli 15,9 %, kun se koko Päijät-Hämeessä on yhteensä 14,6 %.

Työvoiman määrä Hartolassa 31.12.2024 oli 1005 henkilöä, kun se vuotta aiemmin oli 1009.



Pitkäaikaistyöttömiä eli yli vuoden työttömänä vuoden 2024 lopussa olleita oli Päijät-Hämeessä 4 711, mikä on 586 enemmän kuin vuosi sitten. Hartolassa pitkäaikaistyöttömien määrä vuoden 2024 lopussa oli 50 henkilöä, kun heitä vuotta aikaisemmin oli 38 henkilöä.

Pitkäaikaissairaita, työmarkkinoiden ulkopuolella olevia oli vuoden 2024 lopussa Hartolassa 27 henkilöä, mikä on 6 henkilöä vähemmän kuin vuotta aikaisemmin.

Joulukuun 2024 lopussa avoimena olleiden työpaikkojen määrä Päijät-Hämeessä puolittui vuoden takaisesta, mikä edelleen hankaloittaa työllisyyden edistämistä. Hartolassa avoimia työpaikkoja vuoden lopussa oli 5, kun niitä vuotta aiemmin oli 8.

Elinkeinorakenne

Viimeisin tilastokeskuksen vahvistama tieto kunnan elinkeinorakenteesta on saatavissa vuodelta 2022. Sen mukaan alkutuotannon osuus elinkeinoista oli 16,2 %, jalostuselinkeinojen osuus oli 18,8 % ja palveluelinkeinojen osuus oli 63,1 %. Hartolassa asuvan työllisen työvoiman määrä vuonna 2022 oli 852 henkilöä ja omassa asuinkunnassa työssäkäyvien osuus on 64,4 %. Työpaikkaomavaraisuus on 94,2 %. Alueen työpaikkojen määrä oli 803.

Vuonna 2022 vähintään toisen asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 15 vuotta täyttäneistä oli 62,8 % ja korkea-asteen tutkinnon suorittaneiden osuus 19,4 %.

OLENNAISET MUUTOKSET TILIKAUDEN PÄÄTTYMISEN JÄLKEEN

Työllisyyspalveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille 1.1.2025 lukien. Tämä vaikuttaa merkittävästi niin peruspalveluiden valtionosuuteen kuin työllisyyspalveluiden kustannuksiinkin vuodelle 2025.

1.1.4 Kunnan henkilöstö

Hartolan kunnassa oli vuoden 2024 lopussa vakinaista henkilöstöä 61 ja määräaikaista työntekijöitä 7.

Määräaikaista henkilöstöä kunnalla on ollut palkattuna sijaisuuksissa, hankkeissa ja työllistettyinä sekä kesätyöntekijöinä. Edelliseen vuoteen verrattuna määräaikaisen henkilöstön määrä väheni selkeästi sekä hankkeissa työskennelleiden että palkkatukityöllistettyjen henkilöiden palvelussuhteiden päätyttyä loppuvuoden 2024 aikana. Lisäksi kunnan henkilöstömäärä on henkilötyövuosina tarkasteltuna laskenut merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna.

Henkilöstön määrä 31.12.:

TOIMIALA	2023			2024		
	Naiset	Miehet	Yhteensä	Naiset	Miehet	Yhteensä
Kunnanhallitus	5	2	7	5	2	7
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	44	5	49	42	6	48
Tekninen lautakunta	7	11	18	5	7	12
Ympäristölautakunta	4	1	5	1	0	1
YHTEENSÄ	60	19	79	53	15	68

Henkilöstön jakautuminen tulosalueille (henkilötyövuodet):

Toimiala	Vuosi 2023			Vuosi 2024		
	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä	Vakinaiset	Määräaik.	Yhteensä
Kunnanhallitus	7,22	0,46	7,68	6,78	0,59	7,37
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	38,76	8,31	47,07	37,04	7,27	44,31
Tekninen lautakunta	9,81	7,35	17,16	10,94	3,60	14,54
Ympäristölautakunta	0,60	3,24	3,84	0,50	1,12	1,62
Yhteensä	56,39	19,36	75,75	55,26	12,58	67,84

Koko kunnassa henkilöstä on eniten sivistystoimessa (44,3 henkilötyövuotta) ja toiseksi eniten teknisessä toimessa (14,5 henkilötyövuotta).

Henkilöstön rakenne sukupuolen mukaan

Kunta-alan henkilöstön sukupuolirakenne on naisvaltainen ja valtakunnallisesti naisia on noin 76 % henkilöstöstä. Hartolassa naisten osuus koko henkilöstömäärästä on lähes 78 %.

Henkilöstörakenne sukupuolen mukaan toimialoittain 2024	naisia (htv) yhteensä	pros.	miehiä (htv) yhteensä	pros.
Kunnanhallitus	5,62	8,3 %	1,75	2,6 %
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	40,15	59,2 %	4,16	6,1 %
Tekninen lautakunta	5,68	8,4 %	8,86	13,0 %
Ympäristölautakunta	1,04	1,5 %	0,58	0,9 %
Koko henkilöstö	52,49	77,4 %	15,35	22,6 %
Kunta-ala keskimäärin		76 %		24 %

Ikärakenne per 31.12.2024

Keski-ikä		Keski-ikä	
Hartolan kunta		kunta-ala (2023)	
naiset	53,4	naiset	45,2
miehet	49,6	miehet	45,6
kaikki	52,5	kaikki	45,3

Henkilöstön keski-ikä on kunta-alalla korkeampi kuin monilla muilla työmarkkinasektoreilla. Kunta-alalla työskentelevän henkilöstön keski-ikä oli 45,2 vuotta vuonna 2023. Hartolan kunnan koko henkilöstön keski-ikä vuonna 2024 oli 52,5 vuotta ja se on noussut hieman edelliseen vuoteen (51,3 vuotta) verrattuna. Vuonna 2022 keski-ikä oli 51 vuotta.

Kunnan henkilöstöpolitiikan haasteena on uusien, osaavien työntekijöiden rekrytointi eläköityvien tilalle sekä työntekijöiden työkyvyn ylläpitäminen ja työhyvinvoinnin edistäminen, jotta mahdollisimman moni jatkaisi työssä varsinaiseen eläkeikään saakka.

Henkilöstön määrä sopimusaloittain

Hartolan kunnan henkilöstöön sovellettavat virka- ja työehtosopimukset ovat kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus, kunnallisen opetusalan henkilöstön virka- ja työehtosopimus sekä kunnallisen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus. Kunnallisen tuntipalkkaisen henkilöstön työehtosopimuksen piiriin ei kuulu ketään.

Henkilöstötyövuodet jakautuivat sopimusaloittain v. 2024 seuraavasti

Työehtosopimus 1.1.–31.12.2024	Koko kunta
Kunnallinen yleinen virka- ja työehtosopimus KVTES	39,34
Kunnallinen opetushenkilöstön virka- ja työehtosopimus OVTES	17,54
Kunnallinen teknisen henkilöstön virka- ja työehtosopimus TS	10,96
Vakinaiset ja määräaikaiset yhteensä	67,84

Poissaolot

Poissaolosten syyt ja määrä vaihtelevat pienessä henkilöstössä runsaastikin vuosittain. Työnantajan näkökulmasta poissaolosten syyt, kuten perhevapaat, vuorotteluvapaa ja kuntoutus ovat normaaleja elämäntilanteesta johtuvia ja yhteiskunnan tukemia työssä poissaolon syitä. Työnantajan myöntämä oikeus koulutukseen voidaan nähdä myös investointina työntekijän osaamiseen. Sairauspoissaolosten määrän muutoksen perusteella on arvioitu henkilöstön hyvinvoinnin tilaa ja siinä tapahtuneita muutoksia.

Henkilöstön poissaolot syineen vuosina 2021–2024 ovat seuraavat (kalenteripäiviä), keskeytykset perusteiden mukaan ryhmiteltynä:

Keskeytyksen syy	2024	2023	2022	2021
Vuorotteluvapaa	0	8	294	180
Kuntoutus	8	3	0	0
Sairausloma	1055	1344	1206	651
Palkaton virkavapaa/työloma	95	68	163	127
Opintovapaa	0	365	269	13
Koulutus	217	234	280	234
Perhepoliittiset vapaat	99	274	51	37

Palkattomaan virkavapauteen sisältyy myös palkattomat talkoovapaapäivät, joita on vuonna 2024 pidetty 27 päivää (vuonna 2023: 23 päivää). Keskimääräiset sairauspoissaolopäivät yhtä henkilötyövuotta kohden (kalenteripäivinä) olivat 15,55 pv/htv (vuonna 2023: 17,74 pv/htv). Sairauslomapäivien kasvu taittui vuonna 2024 ja laski siten merkittävästi edelliseen vuoteen verrattuna. Kunta-alan ja hyvinvointialueiden henkilöstöjen poissaolopäiviä sairauden vuoksi kertyi vuonna 2023 keskimäärin 16,4 pv/htv.

Työkyky ja terveys

Lakisääteiset työterveyspalvelut hankittiin Työterveys Wellamo Oy:ltä 31.3.2024 saakka. Työterveys Wellamon toiminnan päättymisen vuoksi Hartolan kunta joutui kilpailuttamaan työterveyspalvelut. Koska kilpailutuksessa ei saatu yhtään tarjousta, päädyttiin suoraan hankintaan ja tekemään yhteistyötä 1.4.2024 alkaen Terveystalo Oy:n kanssa, jolla on työterveyshuollon toimipiste Heinolassa. Asiointi on mahdollista myös Terveystalon muissa toimipisteissä sekä etävastaanotolla.

Työterveyshuollon palvelut sisältävät ennaltaehkäisevät ja lakisääteiset työterveyspalvelut sekä sairaanhoidon palvelut palvelusopimuksen mukaisesti.

Yksi lakisääteisen työterveyshuollon vaatimuksista on työpaikkaselvitys. Työpaikkaselvityksessä työterveyshuolto selvittää ja arvioi työn ja työpaikan olosuhteiden terveellisyyden ja turvallisuuden sekä arvioi millainen merkitys niillä on työntekijöiden terveyteen ja työkykyyn. Työterveyshuollon toimintasuunnitelman mukaiset työpaikkakäynnit ja -selvitykset toteutettiin yhteistyössä Terveystalon kanssa kunnanvirastolle ja kirjastoon marraskuussa 2024. Työsuojelupäällikkönä Hartolan kunnassa toimii tekninen johtaja.

Lisäksi työterveyshuollon käytössä on varhaisen tuen toimintamalli sen mukaiset työkyvyn kolmikantapalaverit, joissa on mukana työterveyslääkäri, työntekijän ja työnantajan edustajat. Niiden tarkoituksena on sopia

yhteistoiminnassa asioista, jotka edistävät työntekijän työssä jaksamista ja kuntoutumista. Käytössä on myös päihdeongelmista kärsiville hoitoonohjausmalli.

Eläkkeet ja eläkkeelle siirtyminen

Vuonna 2024 jäi eläkkeelle yksi vakituinen työntekijä, kun edellisenä vuonna vakituisesta henkilöstöstä eläköityi kaksi työntekijää. KEVAN eläköitymisennusteen mukaan vuosina 2025–2028 vakituisesta henkilöstöstä olisi jäämässä vanhuuseläkkeelle jopa 15 työntekijää.

Palkka- ja henkilöstökustannukset

Maksettujen palkkojen ja palkkioiden kokonaissumma vuonna 2024 oli 2.912.158 euroa, joka on 61.751 euroa vähemmän kuin vuoden 2023 palkkasumma. Henkilöstösivukulut olivat 709.749 euroa ja kokonaispalkkamenot olivat vuonna 2024 yhteensä 3.621.908 euroa, kun ne vuonna 2023 olivat 3.744.826 euroa. Edelliseen vuoteen verrattuna henkilöstömenot pienenevät 122.918 euroa.

Henkilöstömenot yhteensä	Vuosi 2021	Vuosi 2022	Vuosi 2023	Vuosi 2024
Keskusvaalilautakunta	6 855 €	4 716 €	3 170 €	11 098 €
Tarkastuslautakunta	3 940 €	7 598 €	4 360 €	3 839 €
Kunnanhallitus	561 619 €	536 885 €	454 399 €	518 964 €
Perusturva	244 388 €	236 344 €	- €	- €
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	2 116 325 €	2 206 132 €	2 361 393 €	2 236 090 €
Tekninen lautakunta	799 143 €	762 716 €	766 601 €	779 837 €
Ympäristölautakunta	102 659 €	112 701 €	154 903 €	72 080 €
Yhteensä	3 834 929 €	3 867 092 €	3 744 826 €	3 621 908 €

Työhyvinvointi

Yhteistyötoimikunta, joka koostuu työnantajan edustajasta (hallintojohtaja), päluottamusmiehistä, työsuojeluorganisaatiosta sekä työterveyshuollon edustajasta, kokoontui vuonna 2024 kaksi kertaa.

Kehityskeskusteluja esimiehen ja työntekijän välillä on käyty säännöllisesti vuosittain kaikilla osastoilla. Koko henkilöstölle suunnattua työhyvinvointikyselyä ei toteutettu vuonna 2024, vaan se siirrettiin toteutettavaksi vuoden 2025 syyskaudella.

Työhyvinvointiin on viime vuosina varattu talousarvioon noin 10.000 euron kokonaismääräraha, jota on käytetty yhteistyötoimikunnan linjausten ja kunnan henkilöstöstä muodostuvan tyhy-tiimin suunnitelman mukaisesti. Vuonna 2024 henkilöstö sai hyödyntää liikunta- ja kulttuuriseteleitä ja käyttää maksutta kunnan liikuntamajaa (kuntosalia) sekä fatbike-pyöriä ja hiihtolumikenkiä. Lisäksi Hartola Golf -kentälle on vuosittain ollut käytössä kaksi pelioikeutta ja Hiihtokeskus Purnuun yksi yrityskausikortti.

Vuoden 2024 aikana toteutettiin lukuisia yhteisiä työhyvinvointitapahtumia, kuten ulkoilun merkeissä Soriksella järjestetty Ystävänpäivätapahtuma, maaliskuussa kaksi ohjattua kokeiluvuoroa Liikuntamajalla, huhtikuussa monipuolinen hyvinvointi-iltapäivä Säästötalossa yhteistyössä eri palveluntuottajien kanssa, kesäkuussa pyöräretki

Koskenniemeen (minigolf, sauna ja uinti), elokuussa mahdollisuus päästä Teatteri Sirkus Suosalon esitykseen Hartolassa, syyskuussa retki Päijätsaloon ja marraskuun lopussa henkilöstön pikkujoulut.

Hartolan kunnan vuonna 2022 valmistuneen henkilöstöliikuntasuunnitelman mukaisia toimenpiteitä jatkettiin. Aktiivisen ja monipuolisen osastojen välisen tyhy-toiminnan lisäksi palkittiin kuntotestaustapahtumaan osallistumisen perusteella fyysisen kunnon parantamisesta ja ylläpitämisestä sekä solmittiin ensimmäiset työsuhderyörsopimukset.

1.1.5 Ympäristötekijät

Jätevedenpuhdistamo toimii prosessitekniikaltaan ja automaatioltaan uusittuna. Puhdistamon toimintaa on saatu parannettua ja vesistöön kulkeutuvat ravinnepestöt ovat laskeneet. Ympäristöriskeihin varautumista kehitettiin vuonna 2023 asentamalla jätevedenpuhdistamolle liukoisen fosforin mittausta. Puhdistamo purkaa vetensä ojan kautta Tainionvirtaan.

Puhtaan veden käyttövarmuutta ja kriisivalmiutta on varmistettu automaattioratkaisuilla ja varavoimahankinnoilla sekä poikkeusolojen suunnitelmilla. Hartolan kunnan vedenottamo hyödyntää taajamassa sijaitsevaa pohjavesialuetta. Vedenottoa on ainoastaan yksi ja sen saastuminen tai ehtyminen johtaisi suuriin ongelmiin. Pohjaveden suojelusuunnitelman (WSP, Water Safety Plan) mukaisia toimenpiteitä jatkettiin pohjaveden suojelun edistämiseksi. Toisen vedenottamon rakentaminen on kunnan investointiohjelmassa.

Tainionvirrassa on esiintynyt joinain vuosina hyydepatoja ja niiden aiheuttamaa tulvintaa. Vastaavien tulvien muodostuminen on mahdollista jatkossa ja myös vakavampiin seurauksiin tulee varautua.

VT4 voidaan katsoa riskitekijäksi, sillä siinä kulkevan liikenteen määrä on suuri ja tiellä liikkuu vaaralliseksi luokiteltuja aineita. Runsaassa tieliikenteessä VT4:llä on aina olemassa liikenneonnettomuuden vaara.

1.1.6 Arvio todennäköisestä tulevasta kehityksestä

Kunta tilasi vuoden 2024 alussa päivitetyn talous- ja toiminta-analyysin FCG:ltä ja arvion siitä, kuinka kunta selviytyy taloudellisesti lähivuosina. Laskelmissa Hartolan väkiluvun ennakoitaan vähenevän noin 40–50 asukkaalla vuodessa, jolloin vuonna 2030 Hartolassa olisi noin 2 200 vakituista asukasta.

Hartolan väkiluku laski aiemmin tilastokeskuksenkin arviota nopeammin. Perlaconin vuonna 2019 tekemän tarkastelun mukaan Hartolasta on muutettu ylivoimaisesti eniten Lahteen ja toiseksi eniten Heinolaan, ja sitten Jyväskylään, Joutsaan ja Helsinkiin. Hartolaan muutetaan eniten Lahdesta, Helsingistä, Heinolasta, Sysmästä ja Jyväskylästä.

Kunnan väkiluvun jyrkkä väheneminen on pysähtynyt muuttoliikkeen tasaantuessa. Nykyään asukasmäärän muutos johtuu pääosin siitä, että kuolleiden määrä oli suurempi kuin syntyneiden lasten määrä. Muuttoliikkeessä toki suurtakin vuosikohtaista vaihtelua.

Ikärakenteen painopiste on jatkossakin ikääntyneissä ja ikääntyvässä aikuisväestössä. Kunnan työikäisen väestön määrän ennakoitaan laskevan edelleen, mikä heikentää myös huoltosuhdetta ja verotettavan tulon kokonaiskertymää. Luonnollinen väestönkehitys on negatiivinen, koska kuolleisuus on moninkertainen syntyvyyteen nähden. Syntyvyys on laskenut hieman yli 10 lapsen vuodessa, mutta vuosittaista vaihtelua on paljon.

Väestönkehitys näyttää siis huolestuttavalta ja ennusteet osoittavat, että kunnan asukasmäärä laskee alle 2000 asukkaan vuoteen 2040 mennessä. Kunnan tuleekin nyt kaikessa toiminnassaan tehdä palveluihinsa ja toimintaansa suunnitelmat huomioiden muutokset väestössä ja heidän palveluntarpeessaan samalla, huomioiden että kunnan taloudelliset voimavarat vähenevät ja henkilöstörakenne tulee supistumaan.

Vastauksena tähän haasteeseen Hartolan kunnanvaltuusto hyväksyi kesäkuussa talouden tasapainottamissuunnitelman, jolla sopeutetaan kunnan taloutta yhteensä 950.000 eurolla vuoteen 2027 mennessä. Kokonaissopeutuksesta 470.000 euroa on tarkoitus toteuttaa toimintamenoja karsimalla, 320.000 euroa veropohjaa kasvattamalla ja 160.000 euroa toimintatuottoja kasvattamalla.

Näillä muutoksilla on mahdollista saada Hartolan kunnan talous kohti kestävämpää pohjaa. Jatkuvaa sopeutusta tarvitaan toki jatkossakin ja uudella valtuustokaudellakin talouden sopeuttamiseen on löydettävä keinoja.

Hartolan kunnan sekä konsernin nettolainakanta ylittää selvästi maan samankokoisten kuntien keskitason. Suurimmat riskit ovat kunnan kiinteistöyhtiön puolella.

1.1.7 Arvio merkittävimmistä riskeistä ja epävarmuustekijöistä

Voimassa olevan kuntalain tavoitteena on vahvistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan asemaa kunnassa ja kuntakonsernissa sekä yhdenmukaistaa sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämistä. Kunnat veloitetaan arvioimaan asianmukaisesti omaa toimintaansa ja siihen mahdollisesti liittyviä riskejä. Lainmuutoksen mukaan sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan operatiivinen vastuu on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla.

Kuntalain 90 § mukaan kunnan ohjausvälineenä on hallintosääntö, jossa annetaan tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta on lisäksi voimassa, mitä kuntalain 14 § sekä kunnan hallintosäännössä ja muissa ohjeissa ja määräyksissä on sanottu. Kunnan toimintakertomukseen tulee sisällyttää selvitys sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä sekä keskeisistä johtopäätöksistä (Kuntalaki 115.1 §).

Riskit konsernin sisällä

Talousarvion toteutumisen näkökulmasta voidaan arvioida, että varojen käytön valvonta on ollut riittävällä tasolla.

Lainakanta ja korkomenot

Hartolan kunnan lainakanta 31.12.2024 oli noin 11,296 M€, kun se vuotta aikaisemmin oli 10,530 M€. Lainamäärä kasvoi siis noin 766.000 eurolla.

Pitkäaikaista lainaa kunnalla on 9.019.247 euroa ja lyhytaikaista lainaa 1.276.982 euroa. Kuntatodistuksia on 1.000.000 euron arvosta.

Hartolan kunnan lainakanta asukasta kohden on 4.559 euroa, kun se vuotta aikaisemmin oli 4.164 euroa.

Korkomenot lainoista olivat -316.433 euroa vuonna 2023 ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 98.395 euroa. Korkokulujen kasvu vaikuttaa merkittävästi kunnan talouteen.

Konsernin tasolla lainakanta 31.12.2024 oli yhteensä 18,832 M€, kun se vuotta aikaisemmin oli 18,855 M€. Konsernin tasolla lainaa on 7.609 euroa asukasta kohden, kun vuotta aikaisemmin luku oli 7.455 euroa.

Konsernitasolla korkokulut olivat yhteensä 682.548 euroa ja ne kasvoivat edellisestä vuodesta 113.275 euroa.

Riskien hallinta tytäryhteisöissä

Pääomavaltaisena toimintana haasteet yhtiöiden taloudessa ovat suuret. Kiinteistö Oy Vasalli on pyrkinyt minimoimaan talousriskiä pitkäaikaisilla vuokrasopimuksilla, joissa tavoitteena on, että lainanhoitokulut ja vuokrat saadaan tasapainoon. Ylläpitokulut ja tuotannollinen toiminta ovat pääsääntöisesti vuokralaisen vastuulla.

Riskien hallintakeinot:

- Luodaan yleisen taloustilanteen vaihteluja tasaava talousmalli, jonka pohjana ovat pitkäaikaiset, tilanteessa elävät vuokrasopimukset, jotka vastaavat rahoituskulujen muutoksiin.
- Yritysten tilanteiden tuntemuksen kautta ennakoidaan tulevaa ja reagoidaan nopeasti näköpiirissä oleviin tilanteisiin.
- Ollaan aktiivisesti yhteydessä rahoittajiin ja ennakoidaan näköpiirissä olevat muutokset sekä erilaisilla rahoittajien tarjoamilla korkojohdannais- ja korkosuojaussopimuksilla tasata vaihteluja.
- Vahinkotilanteiden riskiä minimoidaan kattavilla vahinkovakuutuksilla, joka käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen täysarvovakuutuksia.

Takaukset tytäryhtiöille

Rahoitusriskeistä huomattavimmat ovat kunnan takaukset Kiinteistö Oy Vasallille. Yhtiön tarjoamilla toimitiloilla on kuitenkin ollut positiivinen vaikutus kunnan elinkeinotoimintaan. Suurin riski Vasallille ja kunnalle onkin yritystoiminnan supistuminen ja tilojen jääminen vaille vuokrausta. Tämä riski on toteutunut.

Vasallin suurimpien kiinteistöjen vuokrasopimukset ovat pohjautuneet pääomavuokriin. Riskien hallitsemiseksi KOy Vasalli on uudistanut kaikki vuokra- ja lainasopimukset muotoon, jossa vuokrataso ei vaihtelee muuttuvissa suhdannetilanteissa, mikä paransi talouden ennakoitavuutta.

KOy Vasallilla on lainoja rahoituslaitoksilta 31.12.2024 yhteensä 7.534.633,90 euroa, joihin on kunnan omavelkainen takaus.

Vasallin negatiivisen pääoman oikaisemiseksi Hartolan kunta teki 300.000 euron sijoituksen yhtiön vapaaseen omaan pääomaan vuonna 2021 ja tähän 200.000 euron lisäyksen vuonna 2023. Vuonna 2024 kunta yhtiöön vielä 830.000 euron lisäsijoituksen, nostaan pääomituksen yhteensä 1.330.000 euroon. Lisäksi kunta on myöntänyt KOy Vasallille 470.000 euron pitkäaikaisen lainan.

KOy Kuninkaanpitäjä purettiin 31.12.2023. Yhtiön omaisuus, varat ja velat siirtyivät Hartolan kunnalle.

Itä-Hämeen kansansivistystyön säätiö

Hartolan kunta myi Linnahotellin säätiölle vuonna 2002. Kunta ja säätiö sopivat vuoden 2022 aikana maksuaikataulun muutoksesta, jolla maksuaikaa saatiin merkittävästi lyhennettyä. Koko summa on maksettu vuonna 2031 mennessä. Säätiö on lyhentänyt kunnalle kiinteistön ostoon kohdistuvaa velkaa suunnitelman mukaisesti ja 31.12.2023 velan määrä oli 228.989,53 euroa.

Maksamattoman kauppahinnan vakuudeksi ostaja on luovuttanut myyjälle maapohjan kiinteistökiinnitykset pantiksi maksamattoman kauppahinnan pääoman, koron, viivästyskoron ja perimiskulujen maksamiseksi.

Muita vastuita säätiöltä ei enää ole.

Muut rahoitusriskit

Maksuvaikeuksissa olevien asiakkaiden osalta saatavia perittiin yhteistyössä Intrumin kanssa. Jälkiperinnän ansiosta kunta valvoo saamisensa vielä saatavan luottotappioksi kirjaamisenkin jälkeen. Kunta siirtyi uuden

taloushallinnon ohjelmiston käyttöön 1.1.2024. Tässä yhteydessä myös toimintatapoja ja sopimuksia perintätoimiston kanssa uudistettiin siten, että avoimet myyntisaamiset lähtevät automaattisesti Intrumille maksumuistutusta ja perintätoimia varten. Tämä tehostaa merkittävästi avointen saatavien perintää.

Henkilöstöriskit

Pieni henkilöstömäärä ja tähän liittyvät avainhenkilöriskit ovat tulleet Hartolassa tutuiksi. Riskit ilmenevät yleensä sairaspöissaolojen yhteydessä. Henkilöstön vaihtuvuutta on ollut vuosittain. On tyypillistä, että toiminnallisia ongelmia aiheutuu, kun avainhenkilöiden rekrytointiprosessit ovat pitkiä ja vaihtuva työntekijä on ainoa hoitamiensa asioiden osaaja kunnassa.

Eläkkeelle jäännin yhteydessä syntyy tiedon siirtymiseen liittyviä riskejä, koska pitkäaikaisille työntekijöille on kertynyt laaja tietopääoma. Sitä ei aina pystytä siirtämään seuraajalle, koska tehtävien täyttöprosessi voi kestää useita kuukausia.

Varahenkilöjärjestelmän luominen on haasteellista niukoilla henkilöresursseilla ja osittain jopa mahdotonta. Varahenkilöjärjestelmää on kuitenkin jossain määrin luotu ja siinä voidaan hyödyntää osastojen välistä joustavaa yhteistyötä sekä mahdollisuuksien mukaan naapurikuntien viranhaltijoita.

Kiinteistöriskit

Kiinteistöriskit ovat nykymuotoisten kunnan merkittävimpiä taloudellisia riskejä. Hartolan kunnan kiinteistökanta on iäkästä ja jokaisessa kiinteistössä on jonkin asteista korjausvelkaa. Kiinteistöissä ei ole havaittu merkittäviä ongelmia, mutta esimerkiksi riskiä aiheuttavat mm. mahdolliset rakenteelliset ongelmat, kosteusvauriot ja sisäilmaongelmat. Kunnalla ei ole taloudellista intressiä lähteä remontoimaan kiinteistöjä suurella rahalla, vaan päinvastoin, kiinteistömässä on tarkoitus pienentää. Kiinteistöriskiä kasvattaa Hartolan heikko kiinteistömarkkinatilanne.

Epidemiat

Tällä hetkellä ei ole merkittävää uuden epidemian riskiä. Koronaviruspandemia opetti kuitenkin toimintatavoista ja varautumisesta paljon. Kuntaorganisaation varautuminen epidemioihin on riittävällä tasolla.

Ulkoistamisen riskit

Tietopääoman menettäminen on riski myös julkisten palveluiden ulkoistamisessa. Kun kunnan vastuulle kuuluvan tehtävän hoitaa ulkopuolinen sopimuskumppani, on vaara, että tilaamisessa ja valvonnassa tarvittava osaaminen kunnassa heikkenee. Lisäksi työssä kumuloitua tietoa ei automaattisesti välity kunnan käyttöön. Riskiä voidaan pienentää huomioimalla sopimusten laadinnassa se, että kunta saa omistusoikeuden syntyvään tietoon ja palvelu on jatkossakin tasapuolisesti kilpailutettavissa.

Jos ulkoistamisen kohteena olevalle toiminnalle ei ole paikallisesti toimivia markkinoita, ovat vaarana hintatasoon tai palveluiden laatuun liittyvät riskit. Riskiä tulee arvioida ennen ulkoistamiseen liittyviä päätöksiä.

Sopimusriskit

Kunta tekee vuosittain paljon sopimuksia ja osa niistä on pitkäaikaisia. Sopimusosaamisen ylläpitäminen on tärkeää. Jotta kunta voisi valvoa omia etujaan ja varautua velvoitteisiinsa, myös sopimusten hallinta tulee olla riittävällä ja ajanmukaisella tasolla.

Sopimusehtojen noudattamista ja vanhentumisaikojen seuranta on lisätty hallintokunnan ja taloushallinnon välisellä yhteistyöllä. Sopimukset on voitu siirtää sähköiseen asianhallintajärjestelmään vuodesta 2022 lähtien, mutta varsinaista sopimushallintoa järjestelmässä ei ole.

Mainittavia sopimusriskejä ei realisoitunut vuonna 2024.

Tietohallinnon riskit

Tietohallinnon riskien hallinta on julkisyhteisöissä keskeistä. Kunnassa on nimetty tietohallinto- ja tietoturvavastaava. Lisäksi ICT-tuki on hankittu ostopalveluna. BDO Auditor Oy vastaa tietohallinnon tarkastuksesta osana kunnan tilintarkastusta.

BDO:n tarkastuksen (marraskuu 2014) jälkeen tehdyn kunnan selvityksen pohjalta on havaittu monialaisen ja –toimipaikkaisen toiminnan tuomina riskeinä tietoverkkojen riittävyys, dokumentoinnin vähäisyys, suuri eri toimittajien sovellusmäärä ja tietoturvaohjeistuksen puute. Verkkojen riittävyys on korjattu ja on hyvällä tasolla. Dokumentointi on korjattu. Toimittajia on lukuisia ja ohjelmia on kymmeniä, joiden hallinta on hajautettu osastoittain. Hallinnan hajauttamisella riskejä on osaltaan pienennetty. Keskitettynä riski olisi suurempi. Tietoturvaohjeet on hyväksytty vuonna 2017 ja ohjeistuksia on päivitetty tarpeen mukaan.

Vuoden 2016 aikana dokumentoitiin verkkoympäristö ja vuoden 2018 aikana on dokumentoitu myös kunnan IT-laitteet ja ohjelmistot, joita pidetään ajan tasalla. Tietoturvakäyttämishojeita on parannettava jatkuvasti uudenlaisten uhkien varalle. Vuonna 2017 päivitettiin kunnan tietohallintostrategia ja tietoturvaan liittyvät ohjeistukset. Vuonna 2020 sähköpostin osalta siirryttiin Microsoft 365-ohjelmaan ja toimisto-ohjelmiin, mikä parantaa tietoturvan tasoa verrattuna vanhaan. Aiemmin ohjelmat olivat kunnan omalla palvelimella. Nykyaikaisempi käyttöympäristö mahdollisti myös koronapandemian aikaan pakolliseksi käyneen etätyöskentelyn. Toimintaympäristön tietoturva- tai käyttöongelmia ei ole ilmennyt.

Vuonna 2022 tiukennettiin kunnan tietoturvaa siirtymällä Microsoft Officeen kaksivaiheiseen tunnistautumiseen. Vuodesta 2017 lähtien suurin osa palvelinratkaisuiden osalta on ollut pilvipalveluissa virtuaalipalvelimina. Vuonna 2018 kunnan ainoa oma palvelin uusittiin, joka on edelleen käytössä, ja joka on kahdennettu. Toimenpiteillä saadaan aiempaa järjestelmällisemmin hallittua tietoverkkoihin ja palvelimiin liittyviä riskejä.

Vuoden 2024 aikana otettiin käyttöön kaksivaiheinen kirjautuminen etäkäyttöyhteyden luomiseen.

Vakuutukset

Hartolan kunnan vakuutusten hoito ja kilpailutus on hoidettu vakuutusmeklarin asiantuntemuksen kautta.

1.2 SELONTEKO KUNNAN SISÄISEN VALVONNAN JÄRJESTÄMISESTÄ

Kuntalain 14 §:n mukaan valtuuston tulee päättää omistajaohjauksen periaatteista ja konserniohjeesta, liikelaitokselle asetettavista toiminnan ja talouden tavoitteista ja sekä sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan perusteista. Sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan johtamisen vastuu on kunnanhallituksella ja kunnanjohtajalla. Sisäisen valvonnan tulee perustua järjestelmälliseen ja dokumentoituun toimintatapaan. Sisäinen valvonta on osa kunnan johtamisjärjestelmää sekä kunnan johdon ja hallinnon työväline, jonka avulla arvioidaan asetettujen tavoitteiden toteutumista, toimintaprosesseja ja riskejä. Sisäisellä valvonnalla tarkoitetaan yleisesti kaikkia niitä toiminta- ja menettelytapoja, joilla tilivelvolliset ja muut esimiehet pyrkivät varmistamaan, että kunnan toiminta on taloudellista ja tuloksellista.

Riskienhallinta on osa sisäistä valvontaa, ja sen tavoitteena on saada kohtuullinen varmuus organisaation tavoitteiden saavuttamisesta sekä toiminnan jatkuvuudesta ja häiriöttömyydestä. Kunta-laissa on annettu tilintarkastajan tehtäväksi tarkastaa, onko sisäinen valvonta järjestetty asianmukaisesti.

Säännösten, määräysten ja päätösten noudattaminen

Hartolan kunnan toiminnassa on noudatettu voimassa olevia säännöksiä, määräyksiä ja päätöksiä. Toimielinten ja viranhaltijoiden päätöksistä käsiteltiin muutamia oikaisuvaatimuksia. Hallinto-oikeudessa ei tällä hetkellä ole vireillä valituksia kunnan päätöksistä.

Riskienhallinnan järjestäminen

Hartolan kunnan riskienhallintaohjelma on hyväksytty 2015. Hallintosääntö päivitettiin 31.10.2023 lukien. Hallintosäännön mukaisesti kunnanhallitus vastaa kokonaisvaltaisen sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä, hyväksyy sisäistä valvontaa ja riskienhallintaa koskevat ohjeet ja menettelytavat sekä valvoo, että sisäinen valvonta ja riskienhallinta toimeenpannaan ohjeistuksen mukaisesti ja tuloksellisesti. Hallitus antaa toimintakertomuksessa tiedot sisäisen valvonnan ja riskienhallinnan järjestämisestä ja keskeisistä johtopäätöksistä.

Hallintosäännössä on annettu tarpeelliset määräykset hallinnon ja talouden tarkastuksesta sekä sisäisestä valvonnasta ja riskienhallinnasta. Hartolan kunnan konserniohje on päivitetty vuoden 2018 lopussa. Hartolan kunnan asiakirjahallinnon ja arkistotoimen toimintaohje hyväksyttiin maaliskuussa 2016. Vuonna 2020 on laadittu sähköisen arkistoinnin määräykset täyttävä tiedonohjaussuunnitelma. Hartolan kunnan pienhankintaohje hyväksyttiin kunnanhallituksessa joulukuussa 2018.

Riskien kartoitus

Riskien kartoitus on tehty viimeksi vuonna 2019 osastoittain. Riskienhallinnalla tarkoitetaan järjestelmällisiä menettelytapoja, joiden avulla:

- tunnistetaan ja kuvataan kunnan ja kuntakonsernin toimintaan liittyviä riskejä
- arvioidaan riskien merkittävyyttä ja toteutumisen todennäköisyyttä sekä
- määritellään toimintatavat riskien hallitsemiseksi, valvomiseksi ja raportoimiseksi.

Riskienhallinnalla ennakoidaan, varaudutaan ja valmistaudutaan riittävin toimenpitein kaikkiin kuntaa uhkaaviin riskitekijöihin. Tämä edellyttää tarkkaa riskien kartoittamista, vastuunjakamista ja järjestelmällistä työtä riskien arviointiin, seurantaan ja hallitsemiseen. Kuntakonsernin riskit jaotellaan neljään pääryhmään, jotka ovat strategiset, taloudelliset ja toiminnalliset riskit sekä vahinkoriskit. Kaikkiin näihin ryhmiin voi kuulua sisäisiä tai ulkoisia riskejä.

Hartolan kunnan valmiussuunnitelman yleinen osa päivitettiin lokakuussa 2017. Valmiussuunnitelman mukaisia riskien kartoitusta on jatkettu vuoden 2018 aikana ja sitä on täydennetty vuonna 2019 käymällä läpi osastoittain kansallisen riskiarvion perusteella määritellyt riskit.

Arvio sisäisen tarkastuksen järjestämisestä

Hartolan kunnan sisäisen valvonnan ohje on laadittu vuonna 2014 ja sitä on tarkennettu konserniohjeessa 2018. Hartolan kunnassa ei ole järjestetty ulkopuolista sisäistä tarkastusta vuonna 2024. Sisäinen tarkastus on ollut osa normaalia toimintaa kunnan talous- ja henkilöstöhallinnon toimesta, joka kohdistuu kunnan kaikkiin hallintokuntiin ja toimintoihin.

1.3 TILIKAUDEN TULOKSEN MUODOSTUMINEN JA TOIMINNAN RAHOITUS

1.3.1 Tilikauden tuloksen muodostuminen

Tuloslaskelman tunnuslukujen laskentaperusteet:

*Toimintatuotot prosenttia toimintakuluista = 100 *Toimintatuotot / (Toimintakulut – valmistus omaan käyttöön)*

Vuosikate prosenttia poistoista = 100 x Vuosikate / Poistot ja arvonalentumiset

Vuosikate euroa/asukas= Vuosikate / Asukasmäärä

TULOSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2024	2023
	(1 000 €)	(1 000 €)
Toimintatuotot	2 165	1 604
Valmistus omaan käyttöön	0	0
Toimintakulut	-7 624	-7 776
Toimintakate	-5 459	-6 172
Verotulot	6 735	6 404
Valtionosuudet	322	697
Rahoitustuotot ja -kulut		
Korkotuotot	29	19
Muut rahoitustuotot	69	60
Korkokulut	-316	-218
Muut rahoituskulut	-4	0
Vuosikate	1 377	790
Poistot ja arvonalentumiset	-753	-729
Satunnaiset tuotot	0	0
Satunnaiset kulut	0	-745
Tilikauden tulos	624	-684
Tilinpäätössiirrot		
Tilikauden yli- /alijäämä	624	-684
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toimintatuotot/Toimintakulut , %	28,4 %	20,6 %
Vuosikate/Poistot, %	182,8 %	108,4 %
Vuosikate, €/asukas	555	312
Asukasmäärä	2 478	2 529

Huomioitavaa tuloksen muodostumisessa

Kirjanpitolautakunta on vuonna 2023 antanut yleisohjeen kunnan ja kuntayhtymän tuloslaskelman laatimisesta. Ohjeen mukaan kunnassa satunnaisiksi tuotoiksi ja kuluiksi katsotaan sellaiset tulot ja menot, jotka perustuvat kunnan tavanomaisesta toiminnasta poikkeaviin, kertaluonteisiin ja olennaisiin tapahtumiin. Ne on perusteltua esittää omana ryhmänään vuosikatteen jälkeen, mikäli niiden määrä vuosikatteeseen suhteutettuna on olennainen. Näin vuosikatteen vertailtavuus eri vuosien välillä paremmin toteutuu.

Tuloslaskelma ei sisällä kunnan sisäisiä tuottoja ja kuluja. Toimintatuottojen osuus toimintakuluista oli 28,4 % (20,6 % vuonna 2023). Kasvu johtuu toimintakulujen pääosin vesi- ja viemärlaitoksen sekä jätehuollon taksojen korotuksista. Toimintakulut pienenevät noin 152.000 euroa vuoteen 2023 verrattuna.

Korkokulujen kasvu johtuu korkotason noususta ja poistojen pienentyminen siitä, että vuodelle 2023 tehtiin ylimääräisiä poistoja poistosuunnitelman päivittämisen ja käyttöomaisuuden läpikäynnin yhteydessä.

1.3.2 Toiminnan rahoitus

*Investointien tulorahoitus, % = 100 * Vuosikate / Investointien omahankintameno*

Investointien tulorahoitus -tunnusluku kertoo, kuinka paljon investointien omahankintamenosta on rahoitettu tulorahoituksella. Jos luku on alle 100 %, niin investointeja täytyy rahoittaa pääomarahoituksella eli omaisuuden myynnillä, lainalla tai rahavarojen määrää vähentämällä.

Investointien omahankintamenolla tarkoitetaan rahoituslaskelman investointimenoja, joista on vähennetty rahoituslaskelmaan merkityt rahoitusosuudet.

Laskennallinen lainanhoitokate = (Vuosikate + Korkokulut) / (Korkokulut + Laskennalliset lainanlyhennykset)

Laskennallinen lainanhoitokate kertoo kunnan tulorahoituksen riittävyyden vieraan pääoman korkojen ja lyhennysten maksuun. Tulorahoitus riittää lainojen hoitoon, jos tunnusluvun arvo on suurempi kuin 1. Jos tunnusluvun arvo on alle 1, joudutaan vieraan pääoman hoitoon ottamaan lisälainaa, realisoimaan kunnan omaisuutta tai vähentämään rahavaroja.

Kunnan lainanhoitokyky on hyvä, kun tunnusluvun arvo on yli 2, tyydyttävä kun tunnusluku on 1-2 ja heikko, kun tunnusluvun arvo jää alle yhden.

Kassan riittävyys pv = 365 pv x Rahavarat 31.12. / Kassasta maksut tilikaudella

Kunnan maksuvalmiutta kuvataan kassan riittävyytenä päivissä. Tunnusluku ilmaisee, monenko päivän kassasta maksut voidaan kattaa kunnan rahavaroilla. Rahavariihin lasketaan rahoitusarvopaperit sekä rahat ja pankkisaamiset. Kassasta maksut kootaan seuraavista tilikauden tuloslaskelman ja rahoituslaskelman eristä:

Tuloslaskelmasta:

Toimintakulut - Valmistus omaan käyttöön

Korkokulut

Muut rahoituskulut

Rahoituslaskelmasta:

Investointimenot

Antolainojen lisäys

Pitkäaikaisten lainojen vähennys (lyhennykset)

RAHOITUSLASKELMA JA SEN TUNNUSLUVUT		
	2024	2023
	(1 000 €)	(1 000 €)
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	1 377	790
Satunnaiset erät, netto	0	-746
Tulorahoituksen korjaukset	-4	-5
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-1 135	-1 646
Rahoitusosuudet investointeihin	121	0
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	15	739
Toiminnan ja investointien kassavirta	373	-868
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	36	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000	56
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 234	-1 407
Lyhytaikaisten lainojen muutos	0	1 027
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	7	-27
Vaihto-omaisuuden muutos	0	0
Saamisten muutos	-350	685
Korottomien velkojen muutos	151	-887
Rahoituksen rahavirta	610	-553
Rahavarojen muutos	983	-1 421
Rahavarat 31.12.	1 149	165
Rahavarat 1.1.	165	1 586
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Toiminnan ja investointien rahavirran kertymä 5 vuodelta, €		
	-575	2 080
Investointien tulorahoitus, %	136	48
Laskennallinen lainanhoitokate	1,0	0,7
Kassan riittävyys, pv	75	12
Asukasmäärä	2 478	2 529

1.4 RAHOITUSASEMA JA SEN MUUTOKSET

Kunnan rahoituksen rakennetta kuvataan taseen ja siitä laskettavien tunnuslukujen avulla. Rahoitusasemassa tilikaudella tapahtuneet muutokset kuten sijoitukset, pääoman lisäykset ja palautukset käyvät ilmi rahoituslaskelmasta.

Toimintakertomuksessa tasetiedot tulee esittää siten eriteltyinä, että niistä voidaan laskea taseen tunnusluvut. Toimintakertomuksen tasetarkastelu voidaan tehdä miljoonan tai tuhannen euron tarkkuudella. Kuntajaoston taseen laatimisesta antaman yleisohjeen mukaisesti tarkemmin eritelty, sentin tarkkuudella laadittu tase esitetään tasekirjan tilinpäätöslaskelmat osassa.

Taseen tunnuslukujen laskentaperusteet:

*Omavaraisuusaste, % = 100 * (Oma pääoma + Poistoero ja vapaaehtoiset varaukset) / (Koko pääoma - Saadut ennakot)*

Kaavassa koko pääoma tarkoittaa taseen vastattavien loppusummaa. Omavaraisuusaste mittaa kunnan vakavaraisuutta, alijäämän sietokykyä ja sen kykyä selvitä sitoumuksista pitkällä tähtäyksellä. Omavaraisuuden hyvänä tavoitetasona voidaan pitää kuntatalouden keskimääräistä 70 %:n omavaraisuutta, 50 %:n tai sitä alempi omavaraisuusaste merkitsee kuntataloudessa merkittävän suurta velkarasitetta.

*Suhteellinen velkaantuneisuus, % = 100 * (Vieras pääoma - Saadut ennakot) / Käyttötulot*

Tunnusluku kertoo, kuinka paljon kunnan käyttötuloista tarvittaisiin vieraan pääoman takaisinmaksuun. Tunnusluvun osoittajaan merkitään tarkasteluvuoden tilinpäätöksen koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakkomaksuilla. Käyttötulot muodostuvat tilikauden toimintatuloista, verotuloista ja käyttötalouden valtionosuuksista.

Suhteellinen velkaantuneisuus on omavaraisuusastetta käyttökelpoisempi tunnusluku kuntien välisessä vertailussa, koska pysyvien vastaavien hyödykkeiden ikä, niiden arvostus tai poistomenetelmä ei vaikuta tunnusluvun arvoon.

Mitä pienempi velkaantuneisuuden tunnusluvun arvo on, sitä paremmat mahdollisuudet kunnalla on selviytyä velan takaisinmaksusta tulorahoituksella.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä) = Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)

Luku osoittaa, paljonko kunnalla on kertynyttä ylijäämää tulevien vuosien liikkumavarana, taikka paljonko on kertynyttä alijäämää, joka on katettava tulevina vuosina.

Kertynyt ylijäämä (alijäämä), euroa/asukas = [Edellisten tilikausien ylijäämä (alijäämä) + Tilikauden ylijäämä (alijäämä)] / Asukasmäärä

Luku osoittaa asukaskohtaisen kertyneen ylijäämän tai katettavan kertyneen alijäämän määrän. Asukasmääränä käytetään tilinpäätösvouden päättämispäivän mukaista kunnan asukasmäärää.

Lainakanta 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat)

Kunnan lainakannalla tarkoitetaan korollista vierasta pääomaa. Lainakantaan lasketaan tällöin koko vieras pääoma vähennettynä saaduilla ennakoilla sekä osto-, siirto-, ja muilla veloilla.

Lainat €/asukas

Asukaskohtainen lainamäärä lasketaan jakamalla lainakanta tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainat ja vuokravastuut 31.12. = Vieras pääoma - (Saadut ennakot + Ostovelat + Siirtovelat + Muut velat) + Vuokravastuut

Lainat ja vuokravastuut saadaan lisäämällä lainakantaan vuokravastuiden määrä. Vuokravastuiden määrä huomioidaan liitetiedoissa ilmoitetun mukaisena.

Lainat ja vuokravastuut, euroa/asukas

Asukaskohtainen tunnusluku lasketaan jakamalla edellä mainittu lainojen ja vastuiden määrä tilinpäätösvuoden päättymispäivän mukaisella kunnan asukasmäärällä.

Lainasaamiset 31.12. = Sijoituksiin merkityt joukkovelkakirjalainasaamiset ja muut lainasaamiset

Pysyviin vastaaviin merkityt antolainat kunnan omistamien tai muiden yhteisöjen investointien rahoittamiseen.

TASE JA SEN TUNNUSLUVUT					
VASTAAVAA	2024	2023	VASTATTAVAA	2024	2023
	(1 000 €)	(1 000 €)		(1 000 €)	(1 000 €)
A PYSYVÄT VASTAAVAT	17 136	16 922	A OMA PÄÄOMA	6 115	5 491
I Aineettomat hyödykkeet	154	13	I Peruspääoma	4 337	4 336
Aineettomat oikeudet	0	0	II Arvonkorotusrahasasto		
Tietokoneohjelmistot	154	13	III Muut omat rahastot		
II Aineelliset hyödykkeet	13 717	14 450	IV Edell. tilikausien yli-/alijäämä	1 155	1 839
Maa- ja vesialueet	4 440	4 463	V Tilikauden yli-/alijäämä	624	-684
Rakennukset	7 577	8 103	B POISTOERO JA VAPAA- EHTOISET VARAUKSET		
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 585	1 670	C PAKOLLISET VARAUKSET	0	0
Koneet ja kalusto	19	37	D TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	22	24
Muut aineelliset hyödykkeet	66	66	Valtion toimeksiannot	0	0
Ennakkomaksut ja keskener.hank.	30	111	Lahjoitusrahastojen pääomat	22	24
III Sijoitukset	3 265	2 459	E VIERAS PÄÄOMA	13 337	12 420
Osakkeet ja osuudet	2 990	2 160	I Pitkäaikainen	9 793	9 069
Muut lainasaamiset	19	19	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	8 983	8 240
Muut saamiset	255	280	Lainat julkisyhteisöiltä	36	56
B TOIMEKSIANTOJEN VARAT	8	18	Liittymismaksut ja muut velat	773	773
Valtion toimeksiannot	0	0	Siirtovelat	0	0
Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	8	18	II Lyhytaikainen	3 544	3 351
C VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 329	995	Lainat rah.- ja vak.laitoksilta	2 257	2 207
I Vaihto-omaisuus			Lainat julkisyhteisöiltä	20	27
Aineet ja tarvikkeet	0	0	Saadut ennakot	9	208
II Saamiset	1 180	830	Ostovelat	475	0
Pitkäaikaiset saamiset	621	151	Liittymismaksut ja muut velat	139	65
Myyntisaamiset	0	0	Siirtovelat	644	844
Lainasaamiset	470	0	VASTATTAVAA YHTEENSÄ	19 474	17 935
Muut saamiset	151	151			
Lyhytaikaiset saamiset	559	679	TASEEN TUNNUSLUVUT		
Myyntisaamiset	237	141	Omavaraisuusaste, %	31,42	30,98
Lainasaamiset	55	210	Suhteellinen velkaantuneisuus, %	144,52	140,29
Muut saamiset	68	55	Kertynyt ylijäämä, 1 000 €	1 778	1 155
Siirtosaamiset	200	273	Kertynyt ylijäämä, €/asukas	717,67	456,70
III Rahoitusomaisuusarvopaperit	0	0	Lainakanta 31.12., 1000 €	11 296	10 530
IV Rahat ja pankkisaamiset	1 149	165	Lainakanta 31.12. €/asukas	4 559	4 164
VASTAAVAA YHTEENSÄ	19 474	17 935	Lainat ja vastuut, 31.12.	11 303	10 539
			Lainat ja vastuut, €/asukas	4 561,4	4 167,3
			Lainasaamiset, 1000 €	19	19
			Asukasmäärä	2478	2529

1.5 KOKONAISTULOT JA MENOT

Kokonaistulojen ja –menojen laskelma on koottu sekä tuloslaskelmasta että rahoituslaskelmasta. Laskelma ei sisällä kunnan sisäisiä menoja eikä tuloja.

KUNNAN KOKONAISTULOT JA -MENOT			
	1 000 €		1 000 €
TULOT		MENOT	
Toiminta		Toiminta	
Toimintatuotot	2 165	Toimintakulut	7 624
Verotulot	6 735	./. Valmistus omaan käyttöön	
Valtionosuudet	322	Korkokulut	316
Korkotuotot	29	Muut rahoituskulut	4
Muut rahoitustuotot	69	Satunnaiset kulut	0
Satunnaiset tuotot	0	Tulorahoituksen korjauserät	
Tulorahoituksen korjauserät		Pakollisten varausten muutos	
./. Pysyvien vastaavien		./. Pakollisten varausten lis./väh.	0
hyödykkeiden luovutusvoitot	-4	./. Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustappiot	0
Investoinnit		Investoinnit	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	121	Investointimenot	1 135
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	15		
Rahoitustoiminta		Rahoitustoiminta	
Antolainasaamisten vähennykset	36	Antolainasaamisten lisäykset	0
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000	Pitkäaikaisten lainojen vähennys	1 234
Lyhytaikaisten lainojen lisäys	0	Lyhytaikaisten lainojen vähennys	0
Oman pääoman lisäykset	0	Oman pääoman vähennys	0
Kokonaistuotot yhteensä	11 489	Kokonaismenot yhteensä	10 313

Täsmäytys:

Kokonaistulot - Kokonaismenot = 11 489 - 10 313 = 1 175

Rahavarojen muutos - Muut maksuvalmiuden muutokset = 983 + 192 = 1 175

1.6 KUNTAKONSERNIN TOIMINTA JA TALOUS

1.6.1 Yhdistelmä konsernitilinpäätökseen sisältyvistä yhteisöistä

Hartolan kunta ja sen määräysvallassa olevat tytäryhteisöt (yli 50 %) muodostavat kuntakonsernin, jossa on kaksi osakeyhtiötä ja yksi säätiö. Kaikki tytäryhteisöt on yhdistelty konsernitilinpäätökseen. Konsernitilinpäätöksessä käsitellään lisäksi kaksi kuntayhtymää.

Tytäryhteisöt (omistus yli 50 %)	Kunnan omistusosuus	Yhdistely
As Oy Vuorilaakso	72,50 %	72,50 %
Jorma Virtasen säätiö	100 %	100 %
Kiinteistö Oy Vasalli	100 %	100 %
Kuntayhtymät		
Koulutuskeskus Salpaus -kuntayhtymä	0,97 %	0,97 %
Päijät-Hämeen liitto	1,31 %	1,31 %
Osakkuusyhteisöt (omistus 20–50 %)		
As Oy Sahakankaanmäki	41,00 %	
As Oy Yrittäjäkerho	34,00 %	
As Oy Yölintu	24,50 %	

YHDISTELMÄ KONSERNITILINPÄÄTÖKSEEN SISÄLTYVISTÄ YHTEISÖISTÄ

	Yhdistelty konsernitilinpäätökseen	
	<i>Yhdistetty (kpl)</i>	<i>Ei yhdistetty (kpl)</i>
Tytäryhteisöt		
Yhtiöt		
Kiinteistö- ja asuntoyhtiöt	2	
Säätiöt	1	
Kuntayhtymät	2	
Osakkuusyhteisöt		3
Yhteensä	5	3

Valtuusto linjaa uuden kuntalain 46 §:n mukaan kuntastrategiassa kunnan omistajapolitiikan. Siinä määritellään, millaista omaisuutta kunta hankkii ja missä tehtävissä ja hankkeissa kunta on mukana omistajana ja sijoittajana. Omistajaohjaus tarkoittaa uuden kuntalain 46 § mukaan toimenpiteitä, joilla kunta omistajan tai jäsenenä myötävaikuttaa yhtiön ja muun yhteisön hallintoon ja toimintaan. Omistajaohjauksella huolehditaan siitä, että kunnan omistaman yhteisön hallinnossa ja toiminnassa otetaan huomioon kunnan toiminnalle asetetut tavoitteet. Kunta on hyväksynyt omistajapolitiikan suuntaviivat kuntastrategiassa, joka on voimassa valtuustokauden loppuun.

Kunnan tytäryhteisön toimintaa ja konserniohjauksesta on määräykset kuntalain 47 §:ssä. Omistajaohjauksella on huolehdittava siitä, että kunnan tytäryhteisön toiminnassa otetaan huomioon kuntakonsernin kokonaisuus. Kunnan tytäryhteisön toiminnassa on otettava huomioon myös yhteisön toimialan edellyttämä riittävä talouden ja liiketoiminnan asiantuntemus. Hartolan kunnan konserniohje on tullut voimaan 14.11.2018.

1.6.2 Konsernin toiminnan ohjaus

Hallintosäännön 19 §:n mukaisesti kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja.

Kunnanhallituksen tehtävänä on mm. vastata omistajapolitiikan, omistajaohjauksen periaatteiden ja konserniohjeen kehittämisestä ja valmistelusta valtuustolle sekä seurata ja arvioida yhtiöiden tavoitteiden toteutumista ja taloudellisen aseman kehitystä ja tehdä niiden perusteella tarvittaessa esityksiä yhtiöille.

Kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana ja aktiivisella omistajaohjauksella myötävaikuttaa ohjattavakseen määrättyjen yhtiöiden hallintoon ja toimintaan.

Tytäryhtiöille asetettuja tavoitteita on esitelty tarkemmin kohdassa Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä.

1.6.3 Olennaiset konsernia koskevat tapahtumat

Kiinteistö Oy Vasalli

KOy Vasalli on Hartolan kunnan elinkeinopoliittisten tavoitteiden toteuttaja, jonka strateginen tavoite on madaltaa yritysten kynnystä luoda tai kehittää toimintaansa Hartolassa. Käytännössä tämä tarkoittaa toimitilojen järjestämistä yrityksille. Haasteena on toimitilainvestointien rahoituksen jakaminen yhtiön ja vuokralaisen kesken sekä vastuiden sitominen vuokrasopimukseen.

Muuttuvassa kuntatalouden tilanteessa yhtiö on omistajaohjauksen mukaisesti käynnistänyt kiinteistöjensä realisointitoimet, tavoitteena on ensisijaisesti myydä nykyiset kiinteistöt niissä toimiville yrityksille.

- Vuokrattavia tiloja 28.071 m² (ed. v. 26.356 m²)
- Vuokralaisia 12 (ed. v. 5)
- Käyttöaste 87,1 % (ed. v. 92,1 %)

Olennaiset tapahtumat tilikaudella 2024

Yhtiön pääoma pysyi positiivisena vuoden 2024, kunnan sijoittaessa vuonna 2024 yhtiön vapaaseen pääomaan 830.000,00 euroa ja sijoitetun vapaan oman pääoman rahaston ollessa täten 31.12.2024 yhteensä 1,33 miljoonan euron suuruinen. Yhtiön taloudellinen tilanne on ollut vuonna 2024 erittäin haastava, kun kassan riittävyyden kanssa on ollut haasteita koko vuoden ajan. Vuokria on jäänyt saamatta vuodelta 2024 ja niitä on peritty tuloksetta. Saatavista osa on kirjattu luottotappioksi vuoden 2024 aikana ja tilinpäätöksessä. Osa kiinteistöistä on ollut vajaakäytöllä myös vuonna 2024 ja yhtiölle on tilojen tyhjillään olosta sekä vuokrauskuntoon valmisteluista aiheutunut kuluja.

Omistajaohjauksen mukaisesti yhtiö on käynnistänyt kiinteistöjensä realisointitoimet, tavoitteena on ensisijaisesti myydä kiinteistöt niissä toimiville yrityksille. Myyntiin tähtääviä toimenpiteitä on jatkettu vuonna 2024, mutta markkinatilanne ei ole suosiollinen realisoinnille. Kustaantie 7 elintarviketuotantokiinteistössä on edelleen vain neljä vuokralaista, uusia vuokralaisia haetaan. Tiloista on nyt vuokrattu noin 37 %.

Varikko-kiinteistöstä 21.4.2021 sovittu kauppa jouduttiin purkamaan joulukuussa 2024 ja kohde palautui yhtiön hallintaan. Omistusoikeus ei siirtynyt osamaksun takia ostajalle. Kohteessa vuokralaisia 5 kappaletta. Kiinteistön kuntoa kartoitetaan.

Kokonaiskäyttöaste kaikkien kiinteistöjen osalta noin 87 %.

Yhtiön toimitusjohtajana on toiminut Sanni Tuomivirta.

Olellaiset tapahtumat tilikauden päättymisen jälkeen ja arvio tulevasta kehityksestä

Yhtiön kirjanpito- ja taloushallintopalveluita on hoitanut Päijänteen Tilikeskus Oy, mutta 28.2.2025 alkaen kirjanpito- ja taloushallintopalvelut ostetaan TiliSys Oy:lta.

Kustaantie 7 -kiinteistö tuottaa edelleen tappiota korkeiden pääoma- ja käyttökustannusten ja vajaan käyttöasteen takia. Talotehdaskiinteistön tilanne on haastava vuokralaisen taloudellisen aseman takia. Onnela ja Toivola-kiinteistöt vuokrattu kokonaisuudessaan ja niistä syntyy tuottoa.

Yhtiön toimintaan liittyy suuria taloudellisia riskejä vuokralaisten taloudellisen tilanteen lisäksi myös kiinteistöjen korjaustarpeiden sekä kasvaneiden korkomenojen takia. Nämä riskit voivat realisoituessaan vaikeuttaa myös omistajan taloudellista asemaa.

Omistajaohjauksen mukaisesti yhtiö pyrkii edelleen aktiivisesti realisoimaan kiinteistöjään, mutta myyntinäkömät ovat tällä hetkellä erittäin huonot. Yhtiö on vuonna 2020 tehnyt ilmoituksen oman pääoman negatiivisuudesta kaupparekisteriin, tämä ilmoitus on edelleen voimassa.

Jorma Virtasen Säätiö

Jorma Virtanen (aikaisemmin Jalmari Virtanen) syntyi vuonna 26.6.1910 Hartolassa nykyisen Pertunmaan kunnan alueella. Hän kävi kansakoulun Hartolan Riihiniemen koulussa. Jorma Virtanen teki pääosan työurastaan opettajana Lahdessa. Hän kuoli Lahdessa 7.10.2001 ja haudattiin Hartolaan. Hän testamenttasi 12.3.1999 tehdyssä testamentissaan osan omaisuudestaan Hartolan kunnalle ”joka muodostakoon tästä omaisuudesta nimeäni kantavan rahaston käytettäväksi Hartolan kunnan Riihiniemen koulun, jota koulua olen aikoinani itsekin käynyt, oppilaiden myöhempiä opintoja tukemaan. Hartolan kunnan on säilytettävä jälkeeni jättämäni omaisuutta huolellisesti ja suojattava se mahdollisimman hyvin rahan arvon huononemista vastaan. Vuosittain voidaan tämän omaisuuden tuotosta jakaa enintään vuotuista tuottoa vastaava määrä joko yhtenä tai useampana stipendinä Riihiniemen kylän nykyisessä koulussa tai sen sijalle mahdollisesti tulevassa koulussa koulunkäyntinsä aloittaneiden tai muiden sitä koulua käyneiden oppilaiden kotimaassa tapahtuvien opintojen rahoittamista varten.” Hartolan kunnanvaltuusto on päättänyt Jorma Virtasen Säätiön perustamisesta vuonna 2002. Säätiö on rekisteröity vuonna 2004.

Jorma Virtasen Säätiön hallituksen jäsenenä toimivat asemansa perusteella Hartolan kunnan kunnanhallituksen puheenjohtaja, kunnanjohtaja sekä Hartolan kunnan Riihiniemen koulun tai sen sijalle tulleen koulun johtaja. Jorma Virtasen perintökaaren mukaiset oikeudenomistajat nimeävät hallitukseen kaksi jäsentä.

Säätiö on jakanut stipendejä vuosittain vuodesta 2005 lähtien Riihiniemen koulua käyneille opiskelijoille. Vuodesta 2019 lähtien säätiön hallitus on jakanut stipendejä myös Riihiniemen koulun sijalle tulleen Hartolan yhtenäiskoulun opiskelijoille. Stipendejä on jaettu peruskoulun päättämisen jälkeisiin opintoihin (lukio, ammatilliset opinnot) sekä korkeampiin opintoihin. Stipendien suuruus on ollut 300–500 euroa. Säätiön hallitus päättää vuosittain stipendien jakamisesta. Etusijalla ovat säätiön sääntöjen mukaan hyväkäytöksiset ja opinnoissaan menestyneet hakijat. Vuonna 2024 stipendejä jaettiin 12 opiskelijalle yhteensä 5.600 euroa.

Säätiön taseen loppusumma oli vuoden 2024 lopussa 530.225,82 euroa ja säädepääoman määrä 411 987,54 euroa. Aikaisemmilta vuosilta kertynyttä ylijäämää on taseessa 118.752,70 euroa, tilikauden alijäämä oli -946,33 euroa.

1.6.4 Arvio konsernin todennäköisestä tulevasta kehityksestä

KOy Vasallin puolella ongelmana on yhtiön oma pääoma ja laajat lainavastuut. Suurimpana riskinä on talotehtaan vuokrasopimuksen jatko. Vuonna 2021 kunnanvaltuuston tekemä päätös Vasallin lainojen muuttamisesta kunnan omavelkaisiksi takauksiksi mahdollistaa kiinteistöjen myymisen, jos ostaja löytyy. Suurena haasteena tulee olemaan jatkossakin myös Kustaantie 7:n toiminta. On tärkeää saada mahdollisimman suuri osa kiinteistön tiloista vuokrattua.

KOy Vasallin osalta on tärkeää, että omistajaohjaus on aktiivista ja että konsernijohtolla on toimiva keskusteluyhteys yhtiön hallintoon.

1.6.5 Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Selonteko konsernivalvonnan järjestämisestä

Konsernivalvonnassa on erotettava kuntakonsernin yhteisöjen operatiivinen, jatkuva valvonta, jonka vastuu kunnassa on viranhaltijoilla. Konsernivalvonnasta vastaa kunnanjohtaja ja kunnanhallitus. Konsernivalvonnassa ei ole havaittu merkittäviä puutteita vuoden 2022 aikana. Valvonta on ollut jälkikäteistä, ei niinkään ennakoivaa ja suunnitelmallista.

Kunnanhallitus valitsee toimikaudekseen, joka on kaksi (2) vuotta, edustajat eri osakeyhtiöiden yhtiökokouksiin. Yhtiökokous valitsee yhtiöiden hallitukset, ellei yhtiöjärjestyksessä ole muuta määrättyä.

Kuntayhtymän ylintä päätösvaltaa käyttää yhtymävaltuusto tai yhtymäkokous. Yhtymävaltuuston jäsenet valitsevat kukin jäsenkunta perussopimuksessa sovitulla tavalla (KuntaL 58.2§). Kuntalain 69.1 § mukaan kunnanhallitus valitsee yhtymäkokousedustajat. Yhtymäkokousedustajan kuhunkin kokoukseen valitsee jäsenkunnan kunnanhallitus.

Toimivalta- ja vastuujako konserniohjauksessa

Hallintosäännön mukaisesti kunnan konsernijohtoon kuuluvat kunnanhallitus ja kunnanjohtaja. Kunnanhallitus antaa tarvittaessa omistajaohjausta yhtiöille ja kunnanjohtaja viestii tätä ohjausta edelleen yhtiöiden suuntaan.

Kunnanhallitus vastaa omistajaohjauksesta ja kunnanjohtajan tehtävänä on toimia konsernin johtajana.

Konsernitavoitteiden toteutuminen

Kiinteistö Oy Vasalli toteuttaa kunnan elinkeinopolitikkaa ja se huolehtii osaltaan toimitilojen tarjonnasta yrityksille. Yhtiön tavoitteena on liiketoiminnallisesti kannattava toimitilojen vuokraus.

Kiinteistö Oy Vuorilaakso omistaa Hartolan Vuorenkylässä tilan Hokkala ja sillä olevasta neljästä rivitaloasunnosta kolme, joista yksi huoneisto on kerhotilana. Vuonna 2020 kunta teetti omistamiinsa osakkeisiin kuntoarvion myyntitarkoitusta varten. Kuntoarvion perusteella kiinteistö ja huoneistot ovat ikäänsä nähden normaalissa

kunnossa. Yhtiö on kunnan 75 %:sti omistama osakeyhtiö, jonka hallituksessa on 2 kunnan edustajaa. Yhtiön isännöitsijänä toimii Joutsan Isännöintipalvelu Oy/Jorma Lehtosaari.

Riskien hallinta tytäryhteisöissä

Riskien hallintakeinot:

- Luodaan yleisen taloustilanteen vaihteluja tasaava talousmalli, jonka pohjana ovat pitkäaikaiset, tilanteessa elävät vuokrasopimukset, jotka vastaavat rahoituskulujen muutoksiin.
- Yritysten tilanteiden tuntemuksen kautta ennakoidaan tulevaa ja reagoidaan nopeasti näköpiirissä oleviin tilanteisiin.
- Olla aktiivisesti yhteydessä rahoittajiin ja ennakoidaan näköpiirissä olevat muutokset sekä erilaisilla rahoittajien tarjoamilla korkojohdannais- ja korkosuojaussopimuksilla tasata vaihteluja.
- Vahinkotilanteiden riskiä minimoidaan riittävän kattavilla vahinkovakuutuksilla, joka käytännössä tarkoittaa kiinteistöjen täysarvovakuutuksia.

1.6.6 Konsernitilinpäätös ja sen tunnusluvut

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TULOSLASKELMA	
	2024	2023	
Toimintatuotot	4 175 418,34	3 772 834,07	
Toimintakulut	-8 459 623,12	-9 127 078,04	
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	0,00	0	
Toimintakate	-4 284 204,78	-5 354 243,97	
Verotulot	6 696 699,27	6 404 291,91	
Valtionosuudet	322 331,00	696 664,00	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	58 033,76	322 806,99	
Muut rahoitustuotot	70 552,52	59 813,23	
Korkokulut	-682 548,21	-569 272,27	
Muut rahoituskulut	-9 896,77	-562,27	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-563 858,70	-187 214,32	
Vuosikate	2 170 966,79	1 559 497,62	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 230 497,68	-1 232 903,32	
Tilikauden yli-/alipariarvot	0,00	0	
Arvonalentumiset	-512 155,26	0	
Satunnaiset erät	-374,20	-876 217,01	
Tilikauden tulos	427 939,65	-549 622,71	
Tilinpäätössiirrot	-240,53	-254,02	
Vähemmistöosuudet	-198,76	534,17	
Tuloksen oikaisuerät			
Tilikauden ylijäämä	427 500,36	-549 342,56	
TULOSLASKELMAN TUNNUSLUVUT			
Toimintatuotot/Toimintakulut, %	49,36	41,34	
Vuosikate/Poistot. %	176,43	126,49	
Vuosikate, €/asukas	876,10	616,65	
Asukasmäärä 31.12	2 478	2 529	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI	RAHOITUSLASKELMA	
	2024	2023
Toiminnan rahavirta		
Vuosikate	2 170 966,79	1 429 471,64
Satunnaiset erät	-374,20	-746 191,03
Tulorahoituksen korjaukset	-531 340,89	-5 457,84
Investointien rahavirta		
Investointimenot	-454 496,15	-1 167 688,35
Rah.osuudet inv. menoihin	120 959,63	100,37
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	-43 723,28	738 617,92
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 261 991,90	248 852,71
Rahoituksen rahavirta		
Antolainauksen muutokset		
Antolainasaamisten lisäykset	0	0
Antolainasaamisten vähennykset	35 686,08	0
Lainakannan muutokset		
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000 000,00	2 690,76
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 961 187,98	-2 334 604,47
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-61 611,78	972 471,56
Oman pääoman muutokset	0	0
Muut maksuvalmiuden muutokset		
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	7 409,67	-27 098,46
Vaihto-omaisuuden muutos	183,61	-1 885,68
Saamisten muutos	-240 219,19	762 071,59
Korottomien velkojen muutos	105 890,53	-938 205,10
Rahoituksen rahavirta	-113 849,06	-1 564 559,80
Rahavarojen muutos	1 148 142,84	-1 315 707,09
Rahavarat 31.12.	1 800 564,77	1 166 841,87
Rahavarat 1.1.	652 421,94	2 482 548,95
	1 148 142,83	-1 315 707,08
RAHOITUSLASKELMAN TUNNUSLUVUT		
Investointien tulorahoitus, %	650,89	122,43
Laskennallinen lainanhoitokate	0,94	0,68
Kassan riittävyys, pv	69,41	31,96

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		
VASTAAVAA	2024	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 411,31	14 935,79
Muut pitkävaikutteiset menot	147 494,54	0
Ennakkomaksut	0,00	0
	156 905,85	14 935,79
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 101 108,65	5 061 944,11
Rakennukset	15 608 136,76	16 520 072,13
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 586 048,48	1 675 586,38
Koneet ja kalusto	49 179,48	72 137,70
Muut aineelliset hyödykkeet	157 820,91	189 125,70
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	66 483,57	113 085,15
	22 568 777,85	23 631 951,17
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	435 023,37	435 023,37
Muut osakkeet ja osuudet	1 198 533,83	682 662,43
Muut lainasaamiset	33 999,53	33 999,53
Muut saamiset	259 033,93	283 131,80
	1 926 590,66	1 434 817,13
Pysyvät vastaavat yhteensä	24 652 274,36	25 081 704,09
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	22 747,33	47 868,02
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	12 785,56	12 969,17
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	507 638,79	257 717,38
Lyhytaikaiset saamiset	586 784,86	596 487,06
	1 094 423,65	854 204,44
Rahoitusarvopaperit	239 481,96	675 849,24
Rahat ja pankkisaamiset	1 561 082,81	490 992,63
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHT	2 907 773,98	2 034 015,48
VASTAAVAA YHTEENSÄ	27 582 795,67	27 163 587,59

VASTATTAVAA	2024	2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	4 336 878,95	4 336 878,95
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	411 987,54	411 987,54
Arvonkorotusrahasto	1 810,60	2 295,79
Muut rahastot	0,00	0
Ed.tilikausien yli/-alijäämä	1 256 966,75	1 865 390,72
Tilikauden yli/-alijäämä	427 500,36	-549 876,73
Oma pääoma yhteensä	6 435 144,20	6 066 676,27
VÄHEMMISTÖOSUUDET	37 732,91	37 534,14
VARAUKSET		
Kertynyt poistoero	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Pakolliset varaukset	6 918,15	21 222,35
	6 918,15	21 222,35
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	42 188,83	59 899,84
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 815 642,84	15 820 267,90
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	773 428,25	773 401,43
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 016 470,03	3 034 671,55
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 455 270,46	1 349 379,94
Vieras pääoma yhteensä	21 060 811,58	20 977 720,82
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	27 582 795,67	27 163 053,42
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma:		
Jorma Virtasen Säätiö 411.987,54 euroa		
Konsernitaseen tunnusluvut		
Omavaraisuusaste, %	23,49	22,55
Suhteellinen velkaantuneisuus, %	188,14	192,92
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), 1000 €	1 684	1 316
Kertynyt ylijäämä (alijäämä), €/asukas	679,77	520,17
Konsernin lainakanta 31.12., 1000 €	18 832	18 855
Konsernin lainat,€/asukas	7 600	7 455
Lainat ja vuokravastuut, 31.12.	18 855 898	18 882 113
Lainat ja vuokravastuut, €/asukas	7 609	7 466
Konsernin lainasaamiset 31.12., 1000 €	0	0
Kunnan asukasmäärä	2478	2 529

1.7 TILIKAUDEN TULOKSEN KÄSITTELY JA TALOUDEN TASAPAINOTTAMISTOIMENPITEET

1.7.1 Tilikauden tuloksen käsittely

Kunnanhallituksen on kuntalain 110 §:n 3 momentin mukaan tehtävä toimintakertomuksessa tai sen antamisen yhteydessä esitys tilikauden tuloksen käsittelystä ja talouden tasapainottamista koskevista toimenpiteistä.

Kunnanhallitus esittää valtuustolle tilikauden tuloksen käsittelystä seuraavaa:

- *Vuoden 2024 ylijäämä on 623.766,53 euroa, joka kirjataan omaan pääomaan yli-/alijäämätilille. Kirjauksen jälkeä kunnalla on taseessa 31.12.2024 ylijäämää 1.778.383,74 euroa.*

Kuntalain 115 § mukaan toimintakertomuksessa on tehtävä selkoa talouden tasapainottamisen toteuttamisesta tilikaudella sekä voimassa olevan taloussuunnitelman ja toimenpideohjelman riittävydestä talouden tasapainottamiseksi, jos kunnan taseessa on kattamatonta alijäämää.

Edellisellä tilikaudella taseessa ei ollut kattamatonta alijäämää. Vuoden 2025 talousarvio on laadittu 227.100 euroa ylijäämäiseksi. Suunnitelmakausista myös vuodet 2026 ja 2027 ovat ylijäämäisiä. Talouden tasapainottamissuunnitelma vuosille 2024-2027 on hyväksytty vuonna 2024.

1.7.2 Talouden tasapainottamistoimenpiteet

Valtuusto on hyväksynyt talouden tasapainottamistoimenpiteet vuosille 2024-2027 kokouksessaan 10.6.2024. Toimenpiteet muodostavat yhteensä noin 950.000 euron sopeutuksen, josta 470.000 euroa toteutetaan toimintamenoja karsimalla, 320.000 euroa veropohjaa kasvattamalla ja 160.000 euroa toimintatuottoja kasvattamalla.

Talouden tasapainottamissuunnitelman valmistelussa lautakunnat olivat merkittävässä roolissa valmistelemassa toimialakohtaisia tasapainottamistoimenpiteitä.

Veropohjaan liittyvät päätökset on tehty vuonna 2024, kun vuoden 2025 veroprosenteista päätettiin.

Toimialakohtaisten toimenpiteiden lisäksi valtuusto on hyväksynyt seuraavat toimenpiteet:

- vuosittainen henkilöstösuunnitelman laatiminen ja päivittäminen seuraavalle kolmivuotiskaudelle
- kiinteistöomaisuuden myynti, ensisijaisesti tasearvolla.
- kiinteistöohjelman hyväksyminen
- investointiohjelman tiukentaminen ja rajaaminen välttämättömiin korjausinvestointeihin ja energiatehokkuutta lisääviin investointeihin
- kaikkien toistaiseksi voimassa olevien ja yli 6 kk kestävien määräaikaisten palvelussuhteiden rekrytointiluvan alistaminen kunnanhallitukselle
- kaikkien toistaiseksi jatkuvien henkilöstön vuokraamista ja ostopalveluhankintaa koskevien päätösten alistaminen kunnanhallitukselle
- kunnanhallituksella on toimivalta Suur-Savon Sähkö Oy:n osakkeiden myyntiin.

2. TALOUSARVION TOTEUTUMINEN

2.1 SEURANTAA KOSKEVA SÄÄNTELY

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntal 110 §). Toteutusvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden, määrärahojen ja tuloarvioiden toteutuminen. Toteutusvertailusta on käytävä ilmi ovatko menot, tulojen lisäksi, muutoin rahoitettu talousarviossa määritellyllä tavalla (113 §). Muulla rahoituksella tarkoitetaan tällöin rahavarojen käyttöä ja muita maksuvalmiuden muutoseriä rahoituslaskelmassa.

Tilinpäätöksessä on tase, tuloslaskelma, rahoituslaskelma, taseen, tuloslaskelman ja rahoituslaskelman liitteenä olevat tiedot, talousarvion toteutusvertailu, toimintakertomus ja konsernitilinpäätös. Toteutusvertailussa annetaan tietoja kunnan varainkäytöstä kunnan päättäjiille, asukkaille ja sidosryhmille. Toteutusvertailu laaditaan sillä tarkkuustasolla, jolla valtuusto on määrärahat ja tuloarviot hyväksynyt. Toimintakertomuksen laatimisesta vastaa kunnanhallitus (KL 115 §). Toteutusvertailuun otetaan alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteuman välillä. Toiminnallisten tavoitteiden toteutumista esitetään toimintayksikkötasolla ja taloudellisten tavoitteiden toteutuminen sitovuustason mukaisesti toimielintasolla.

Hartolan kunnanvaltuusto on vahvistanut toimielimiä sitovat bruttomääräiset määrärahat ja tuloarviot (ulkoiset toimintatuotot ja toimintakulut) seuraavasti:

Toimielin (sitova)	Toimintayksikkö
Keskusvaalilautakunta	Vaalit
Tarkastuslautakunta	Hallinnon ja talouden tarkastus
Kunnanhallitus	Yleishallinto Keskushallinto Henkilöstöhallinto Elinkeinopalvelut Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen Ympäristöterveydenhuolto ja eläinlääkintäpalvelut Työllisyyspalvelut
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	Sivistystoimen hallinto Varhaiskasvatus Esiopetus Perusopetus Vapaa sivistystyö
Tekninen lautakunta	Teknisen toimen hallinto Alueiden hoito Tilapalvelut Jätehuolto Vesilaitos Viemärlaitos

Investointiosassa sitovuus on investointiryhmittäin nettoperusteinen. Investointiryhmät ovat: korjausinvestoinnit, laajennusinvestoinnit ja uusinvestoinnit. Myös investointisuunnitelma kokonaisuudessaan, eli kaikki investointiryhmät yhteensä, on sitovat nettoperusteisesti.

2.2 TAVOITTEIDEN TOTEUTUMINEN

Talousarvion toteutuminen

Kunnan toiminnassa ja taloudenhoidossa on noudatettava talousarviota (Kuntal. 110§ 5. mom). Toteutumisvertailussa seurattavia asioita ovat toiminnallisten tavoitteiden ja määrärahojen sekä tuloarvioiden toteutuminen. Toteutumisvertailussa on lisäksi käytävä ilmi, onko menot, tulojen lisäksi rahoitettu talousarviossa määrättyllä tavalla.

Toteutumisvertailun laadinnasta ovat vastanneet kunnanhallitus, tilivelvolliset toimielimet, sekä viranhaltijat. Selvitys tavoitteiden toteutumisesta kunnassa ja kuntakonsernissa on annettu toimintakertomuksen toteutumisvertailuosassa. Toteutumisvertailussa on mukana alkuperäinen talousarvio, talousarviomuutokset, muutettu talousarvio ja toteuma sekä poikkeama muutetun talousarvion ja toteutuman välillä.

Valtuuston hyväksymien tavoitteiden toteutuminen kunnan eri toimialueiden osalta on selvitetty toimintakertomuksessa. Kunnanvaltuusto on hyväksynyt sitovuustasojen ylitykset vuodelta 2024 kokouksessaan 31.3.2025.

2.3 KÄYTTÖTALouden TOTEUTUMINEN

2.3.1 Keskusvaalilautakunta

Keskusvaalilautakunnan tehtävänä on kunnan keskusvaalilautakunnalle ja äänestysalueiden vaalilautakunnalle sekä vaalitoimikunnille kuuluvien lakisääteisten tehtävien hoitaminen sisältäen kuntavaalit, aluevaalit, eduskuntavaalit, presidentinvaalin ja europarlamenttivaalit. Vuonna 2024 järjestettiin presidentinvaalin kaksi kierrosta sekä europarlamenttivaalit.

KESKUSVAALILAUTAKUNTA YHTEENSÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	5 323	15 600	15 756	156
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-5 699	-13 100	-16 762	-3 662
Sisäinen	-457	-200	0	200
TOIMINTAKATE	-833	2 300	-1 006	-3 306
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-833	2 300	-1 006	-3 306

2.3.2 Tarkastuslautakunta

Tarkastuslautakunnan toiminta perustuu kuntalain 14 luvun mukaisiin tehtäviin. Lautakunnan keskeisenä tehtävänä on arvioida, ovatko valtuuston asettamat toiminnalliset ja taloudelliset tavoitteet toteutuneet.

Tarkastuslautakunta suorittaa pääosin ulkoista valvontaa ja antaa tarvittaessa ohjeita sisäisen valvonnan toteuttamisesta kunnassa. Tarkastuslautakunta valmistelee kunnanvaltuuston päätettävät hallinnon ja talouden tarkastusta koskevat asiat.

Tilintarkastusyhteisönä on toiminut BDO Auditor Oy, vastaavana tilintarkastajana JHT, KHT Ulla-Maija Tuomela. Vuonna 2023 tarkastuslautakunta kokoontui seitsemän kertaa.

TARKASTUSLAUTAKUNTA YHTEENSÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	0	0	0	0
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-15 144	-15 250	-16 472	-1 222
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKATE	-15 144	-15 250	-16 472	-1 222
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-15 144	-15 250	-16 472	-1 222

2.3.3 Kunnanhallitus

YLEISHALLINTO, KESKUSHALLINTO JA HENKILÖSTÖHALLINTO

Yleishallinto pitää sisällään valtuuston, kunnanhallituksen, henkilöstöjaoston, vanhus- ja vammaisneuvoston sekä nuorisovaltuuston kustannukset. Lisäksi asianhallinnan ja arkistoinnin kokonaisuus on osa yleishallintoa. Kunnanjohtajan palkkakuluista valtaosa kirjataan yleishallinnon alle.

Keskushallintoon kuuluu hallinto- ja toimistopalvelut, yhteispalvelupiste ja ICT-palvelut.

Henkilöstöhallinto koostuu henkilöstöyhteistoiminnasta, työterveyshuollosta ja tyhy-toiminnasta.

YLEISHALLINTO		Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT					
	Ulkoinen	38 248	3 100	6 570	3 470
	Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT					
	Ulkoinen	-280 058	-237 200	-298 577	-61 377
	Sisäinen	-2 835	-1 400	-21 282	-19 882
TOIMINTAKATE		-244 645	-235 500	-313 288	-77 788
	Poistot	0	0	-3 128	-3 128
TILIKAUDEN TULOS		-244 645	-235 500	-316 417	-80 917

KESKUSHALLINTO		Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT					
	Ulkoinen	16 771	17 900	22 495	4 595
	Sisäinen	22 582	11 300	13 633	2 333
TOIMINTAKULUT					
	Ulkoinen	-712 241	-693 300	-758 086	-64 786
	Sisäinen	-3 413	0	-55 731	-55 731
TOIMINTAKATE		-676 301	-675 400	-791 321	-115 921
	Poistot	-24200	-72 000	0	72 000
TILIKAUDEN TULOS		-700 512	-747 400	-791 321	-43 921

HENKILÖSTÖHALLINTO		Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT					
	Ulkoinen	9 830	15 500	19 570	4 070
	Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT					
	Ulkoinen	-36 438	-44 400	-59 977	-15 577
	Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKATE		-26 607	-28 900	-40 408	-11 508
	Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS		-26 607	-28 900	-40 408	-11 508

Yhteiset palvelut / Yleishallinto, keskushallinto ja henkilöstöhallinto			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Päätöksenteon avoimuus ja vuorovaikutuksen vahvistaminen kuntalaisten kanssa	<p>Avoin ja ajantasainen viestintä.</p> <p>Kyselyt ja kuntalaisten kuuleminen eri yhteyksissä.</p> <p>Osallisuuden kehittäminen.</p> <p>Vapaa-ajanasukkaiden osallistaminen</p>	<p>Kyselyiden tulokset</p> <p>Kuntalaisten kuuleminen</p>	<p>Viestinnän kehittämisen tukena viestintätyöryhmä</p> <p>Johtoryhmä jalkautui torille ja erilaisia keskustelutilaisuuksia järjestettiin</p> <p>Asukasraati uutena toimintamallina.</p>
Tasapainoinen talous mahdollistaa kunnan kehittämisen	<p>Talouden tasapainottamisohjelman päivittäminen ja toteuttaminen.</p> <p>Talouden seurannan työkalujen kehittäminen.</p> <p>Luottamuselinten välinen yhteistyö.</p> <p>Konserniyhtiöiden riskienhallinta.</p> <p>Palvelurakenteen sopeuttaminen väestöpohjaan ja taloudellisiin resursseihin.</p> <p>Kuntayhteistyön kehittäminen.</p>	<p>Kumulatiivinen ylijäämä</p> <p>Tytäryhtiöiden taloudellinen tilanne</p>	<p>Talouden tasapainottamissuunnitelma päivitettiin vuonna 2024</p> <p>Uusi taloushallinnon järjestelmä mahdollistaa paremman raportoinnin</p> <p>KOy Vasallin tulevaisuutta ja uhkia käyty läpi useaan kertaan vuoden aikana.</p> <p>Talouden tasapainottamissuunnitelman toimeenpano, ylijäämäinen tulos</p> <p>Tiivis kuntayhteistyö</p>
Hyvinvoiva henkilöstö, kiinnostava työnantaja	<p>Aktiivinen tyhy-toiminta.</p> <p>Toimivat työterveyshuollon palvelut.</p> <p>Laadukas esihenkilötoiminta.</p>	<p>Tyhy-toiminnan määrärahat</p> <p>Kyselyiden tulokset</p>	<p>Aktiivinen tyhytoiminta ympäri vuoden</p> <p>Uusi työterveyshuollon yhteistyö Terveystalon kanssa</p> <p>Esihenkilötoiminnan kehittäminen mm. koulutuksin</p>

ELINKEINOPALVELUT

Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy – yritys yhteistyötä ja -neuvontaa

Elinkeinoneuvonnan palvelut hankittiin LADEC:n kautta, johon Hartola päätti liittyä vuoden 2019 alusta lukien osakkaaksi. Rahoittajasopimuksessa ovat mukana Asikkala, Hartola, Hollola, Iitti, Lahti, Orimattila ja Padasjoki. Sopimus on voimassa toistaiseksi.

Elinkeinoneuvontaan kuuluu laajasti erilaisia maksuttomia ja osittain maksullisia neuvontapalveluja yrityksille. Rahoittajasopimuksen mukaan Hartola ja Padasjoki maksavat vuosittain 7,90 euroa/asukas. Palveluiden vuosikustannus on ollut 20.000 euroa (alv 0 %). Hartolan tavoitteena LADEC Oy:n osakkaana on kehittää ja uudistaa elinkeinoelämää, hankkia yritysten neuvontapalveluja, edistää yritysten toimintaedellytyksiä, saada palveluja yritysten omistajanvaihdoksissa ja avata mahdollisuuksia yritysten kansainvälistymiseen. Henkilö- ja yritysasiakkaiden määrä oli yhteensä 19 kpl (13 kpl vuonna 2022). Yrityskäyntejä ja kontakteja oli yhteensä 50 kpl (38 kpl vuonna 2022).

LADEC sopii vuosittain teemat ja tavoitteet kuntakohtaisesti, joihin yhteistyöllä pyritään. Vuoden 2023 teemat Hartolassa olivat nykyisten yritysten toimintaedellytysten turvaaminen ja kehittäminen, yrittäjyyden edistäminen sekä uusien yritysten sijoittuminen kuntaan. Yhteistyön kohteena oli mm. yhteistyö kiinteistöyhtiö Vasallin kanssa uusien toimijoiden löytämiseksi.

Lahden Seutu – Lahti Region Oy

Lahti Region Oy tuottaa jäsenkunnille ja yrityksille matkailun markkinointi- ja kehittämispalvelut Päijät-Hämeen matkailustrategiaan tukeutuen. Kunta vastaa Lahti Region jäsenyyden tuomien mahdollisuuksien, sekä hankkeiden hyödyn välittämisestä ja jalkauttamisesta kuntaan ja yrittäjille.

Vuosittainen maksuosuus Lahden Seutu – Lahti Region Oy:lle on 4,50 euroa asukasta kohti. Palveluiden vuosikustannus on ollut 11 700 euroa (alv 0 %). Yhtiön osakkaita ovat Asikkala, Hartola, Heinola, Hollola, Iitti, Kärkölä, Lahti, Orimattila, Padasjoki, Sysmä.

Itä-Hämeen matkailuyhdistys ry

Hartola on Itä-Hämeen matkailuyhdistyksen jäsen. Itä-Hämeen matkailuyhdistys ry mm. järjestää ja tukee tapahtumia sekä toimii verkostona alueen matkailutoimijoille.

Maaseutuelinkeinot

Laki maaseutuhallinnon järjestämisestä kunnissa (210/2010) tuli voimaan 1.4.2010. Uusi laki edellytti kuntia muodostamaan 1.1.2013 lukien maaseutuhallinnon tehtävien hoitamiseksi toiminnallisen kokonaisuuden, jonka alueella toimii vähintään 800 maatalousyrittäjää.

Asikkalan, Hartolan, Hollolan, Kärkölen, Padasjoen ja Sysmän kunnat sekä Lahden ja Heinolan kaupungit ovat liittyneet maaseutuhallinnon yhteistoiminta-alueeseen. Yhteistoiminta-alueen kunnat ovat sopineet, että isäntäkuntana, joka vastaa maaseutuhallinnon järjestämisestä alueella, toimii Asikkalan kunta. Asikkala tuottaa maaseutuhallinnon palvelut pääsääntöisesti ilman paikallista viranhaltijaa.

Päijänne Leader ry

Hartola on Päijänne Leader ry:n jäsen ja osallistuu vuosittain toimintaryhmän toiminnan kustannuksiin 13.163 euron kuntamaksusuudella.

Kunnan omista hankkeista vuodelle 2023 jatkoivat Visanrannan sataman kehittämishanke sekä skeittiparkki-hanke. Uusia hankehakemus on lähetetty koskien padel- ja monitoimikentän rakentamista sekä tenniskentän pinnoittamista. Mikäli hankkeelle saadaan rahoitus, se on tarkoitus toteuttaa kesällä 2024.

ELINKEINOPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	53 065	39 000	37 798	-1 202
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-200 378	-194 700	-186 705	7 995
Sisäinen	-2 881	-800	0	800
TOIMINTAKATE	-147 312	-155 700	-148 907	6 793
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-147 312	-155 700	-148 907	6 793

YMPÄRISTÖTERVEYDENHUOLTO JA ELÄINLÄÄKINTÄHUOLTO

Ympäristöterveydenhuollon järjestämisvastuu siirtyi Hollolan kunnalle 1.1.2023 lukien. Yhteisen palvelun järjestämisen piirissä ovat mukana kaikki maakunnan kunnat ja kaupungit paitsi Lahti.

YMPÄRISTÖTERV. HUOLTO JA ELÄINLÄÄKINTÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	0	0	0	0
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-86 960	-111 500	-99 373	12 127
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKATE	-86 960	-111 500	-99 373	12 127
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-86 960	-111 500	-99 373	12 127

TYÖLLISYYPALVELUT

Työllisyyspalveluiden osalta valmistauduttiin TE-palveluiden järjestämisvastuun siirtoon kunnille. Tätä tarkoitusta varten Päijät-Hämeeseen perustettiin kaksi työvoimaviranomaista: Lahden työllisyysalue sekä Päijät-Hämeen työllisyysalue. Hartolan kuuluu Päijät-Hämeen työllisyysalueeseen kuuluvat kaikki maakunnan kunnat ja kaupungit paitsi Lahti. Työllisyysalue toimii vastuukuntamallilla Hollolan kunnan taseyksikkönä.

Vuonna 2024 aloitti toimintansa yhteinen työllisyyslautakunta, joka toimii työllisyysalueiden päätöksentekuelimenä alueellisesti. Myös Hartolan kunnalla on oma edustaja lautakunnassa.

TE-palveluiden järjestämisvastuu siirtyi kunnille 1.1.2025.

TYÖLLISYYPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	2 500	0	31 720	31 720
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-171 104	-185 500	-194 603	-9 103
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKATE	-168 604	-185 500	-162 883	22 617
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-168 604	-185 500	-162 883	22 617

Yhteiset palvelut / Elinkeinopalvelut ja työllisyyspalvelut			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Hartolan tunnettuuden lisääminen	Kuntastrategian toteuttaminen. Viestintästrategian päivittäminen ja toteuttaminen.	Laadullinen arviointi	Kuntastrategian toimeenpanoa jatkettu Viestintätyöryhmä työstänyt viestintästrategian päivittämistä
Hartola on houkutteleva paikka yritystoiminnalle, VT4 kehittäminen	Yritystonttien ja toimitilojen saatavuuden kehittäminen. Päätöksenteon sujuvoittaminen. Markkinavuoropuhelut tärkeissä hankinnoissa. Aktiivinen kaavoitustyö.	Markkinavuoropuhelut Kaavoitushankkeiden eteneminen Uusien yritys määrä	Markkinavuoropuhelu järjestettiin mm. koulukuljetusten kilpailutuksessa Kaavoitusyhteistyö Heinolan kaupungin kanssa Kaavoitushankkeiden edistäminen

Ympäristöstä huolta pitävä luontomatkailemisen kohde	Aktiivinen yhteistyö alueellisesti ja seudullisesti matkailun edistämiseksi. Kalastus- ja elämysmatkailun edistäminen. Hankerahoituksen hyödyntäminen.	Hankerahoitus €/v Hartolan markkinoiden kävijämäärä Laadullinen arviointi	Yhteistyö Lahden Seutu – Lahti Region Oy:n kanssa Hankeyhteistyö naapurikuntien kanssa Kalastusmahdollisuuksien esiin nostaminen viestinnässä
Matala työttömyys, työmahdollisuuksia tarjolla	Kuntayhteistyö työllisyyden ja maahanmuuton palveluissa. Aktiivinen hanketoiminta.	Työllisyysaste Työpaikkojen määrä	Työttömyysaste heikkeni hieman vuoden takaisesta Avoimien työpaikkojen määrä vähäinen Alueellisen yhteistyön kehittäminen

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN

Hyvinvoinnin ja terveyden edistämistä on tehty moniammatillisesti ja poikkihallinnollisesti vuoden 2024 ajan. Suunnitelmien toteutumista seurataan yksikkökohtaisissa palavereissa puolen vuoden välein, ja palaute seurantalavereista on ollut positiivista.

Hyte-kerroin 2024

Hyte-kerroin vuonna 2024 oli Hartolassa 63 pistettä, ja hyvinvoinnin ja terveyden edistämisen valtionosuuden lisäosaa maksetaan 49 647 euroa vuodelle 2025. Pistemäärä on hieman heikentynyt edellisvuodesta, mutta summa vastaavasti aavistuksen kasvanut (67 pistettä ja 48 988 euroa v. 2023).

Tulosindikaattorien keskiarvo 47 oli edellisvuosia hieman huonompi (55 v. 2023, 51 v. 2022). Skaalatuissa hyte-indikaattoreissa ennallaan ovat pysyneet 8.–9. luokkalaisten koettu terveydentila (69 - 69) ja 8.-9. luokkalaisten ylipaino (58 - 58). Heikennystä on tapahtunut kaatumisiin ja putoamisiin liittyvissä hoitokausissa 65 vuotta täyttäneillä (59 -> 48), toimeentulotukea pitkäaikaisesti saaneiden 25 - 64-vuotiaiden osalta (54 -> 37), työkyvyttömyyseläkettä saavissa 25 - 64-vuotiaissa (56 -> 36) sekä koulutuksen ulkopuolelle jääneiden 17 - 24-vuotiaiden osalta (33 -> 31). Kyseiset luvut ovat siis skaalattuja hyte-indikaattorien arvoja, eivät lukumääriä tai osuuksia.

Prosessi-indikaattorien keskiarvo oli 80.

Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Asukkaat voivat hyvin *Kuntastrategia 2022-2027	<p>Hyvinvoinnin ja terveyden edistäminen sekä terveyserojen kaventaminen huomioidaan osana kaikkea kunnan toimintaa</p> <p>Toimivat yhteistyörakenteet ja yhteistyö hyvinvointialueen kanssa.</p> <p>Sitoudutaan alueen hyte-neuvotteluissa sovittuihin yhteisiin painopistealueisiin; v. 2024 lasten ja nuorten hyvinvointi, liikkuminen erikaisilla</p> <p>Palveluissa ja toiminnassa huomioidaan saavutettavuus ja kestävyysosa-alueet (taloudellinen, sosiaalinen, ympäristöllinen)</p> <p>Päätösten vaikutusten ennakoarviointi (EVA) tehdään vaikutuksiltaan merkittävistä asioista</p> <p>Viestitään ja tiedotetaan suunnitelmallisesti ja monipuolisesti hyvinvointiin ja terveyteen sekä niiden omatoimiseen edistämiseen liittyvistä asioista</p>	<p>Indikaattori-, kysely- ja kokemustieto</p> <p>Hyte-kerroin TEAvisari</p> <p>Tehdyt EVAt</p> <p>Kyselyt ja palautteet</p>	<p>TEAvisarin kokonaispistemäärä 65 / 100 p, koko maan tulokset 69 p. Kuntajohdon tulokset 87 p, perusopetuksen 81 p, liikunnan 46 p ja kulttuurin 44 p.</p> <p>Hyte-kerroin 63 p ja 49 647 e</p> <p>Yhteistyörakenteet ja verkostot hyvinvointialueen kanssa olemassa, osittain hyvin toimivia. Yhteinen tahtotila kehittää edelleen rakenteita ja yhteistyötä v. 2025</p> <p>Hyte-neuvottelujen painopisteet huomioitiin talousarviossa ja -taloussuunnitelmassa 2024</p> <p>Kestävyysnäkökulma huomioitiin kunnan palveluissa aiempaa näkyvämmiin v. 2024. Talouden tasapainottamissuunnitelma 2024-2027 hyväksyttiin valtuustossa 6/2024. Hartolan ilmastosuunnitelma 2025–2029 valmisteltiin P-H Liiton koordinoimassa hankkeessa ja hyväksyttiin valtuustossa 12/2024.</p> <p>EVA tehtiin nuorten työpajatoiminnan järjestämiseen liittyen</p> <p>Viestintää ja tiedottamista toteutettu pitkin vuotta</p>
Asukkailla on vaikutusmahdollisuuksia oman arkensa kehittämiseen *Kuntastrategia 2022-2027	<p>Osallisuuden ja vaikutusmahdollisuuksien kehittäminen, mm. säännölliset keskustelufoorumit</p> <p>Viranhaltijoiden jalkautuminen keskustaan ja kylille</p> <p>Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen</p>	<p>Palautteet ja kyselyt, vastaajien määrät kyselyissä</p> <p>Järjestetyt tapahtumat ja tilaisuudet, osallistujamäärät (kuntalaiset, viranhaltijat, luottamushenkilöt)</p>	<p>Asukasraadien toimintamallia pilotoitiin kevätkaudella 2024, kestävien elämäntapojen teemalla (ilmastosuunnitelma). Ilmoittautuneita asukasraatiin 12 hlö. 3 tapaamista, lisäksi kyselyt.</p> <p>Johtoryhmän jalkautuminen torille 1.8.2024, n. 10 osallistujaa. Vanhus- ja vammaisneuvoston tilaisuus ikäihmisille Lumo-puistossa 9.10.2024, n. 25 osallistujaa.</p>

	Lapsiparlamentti, nuorisovaltuusto ja vanhus- ja vammaisneuvosto kokoontuvat säännöllisesti ja osallistuvat toimenpiteiden suunnitteluun ja toteutukseen	Toteutunut osallistuva budjetointi	Osallistuvan budjetoinnin toteuttaminen, prosessi ehdotuksista päätöksentekoon 6–12/2024. Ehdotuksia tuli 14, niistä 4 valittiin äänestykseen. Ääniä annettiin 104 kpl. Kh päätti toteutettavaksi v. 2025 nuorten kesäyrittäjyyssetelin ja ulkoilualueiden kunnossapitoon liittyvän projektin. Vaikuttamistoimielimillä monipuolista toimintaa.
Mielen hyvinvointi lisääntyy erityisesti lapsilla ja nuorilla *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.) Madalletaan kynnyksiä avun hakemiseen mm. viestinnällisin keinoin. Tehdään terapianavigaattoria tutuksi. Järjestetään mielen hyvinvointia tukevaa toimintaa	Sotkanet indikaattorit Järjestetyt koulutukset, tapahtumat ja tilaisuudet sekä kampanjat	Varhaiskasvatuksessa ja koululla järjestetty kulttuuritoimintaa ja hyvän tuulen tempauksia, varsinkin kevätkaudella Varhaiskasvatuksessa koulutuksia liittyen digikasvatukseen ja tasa-arvo- ja yhdenvertaisuusuunnitteluun, lisäksi huoltajille Pienten lasten pelaaminen -vanhempainilta Palveluista ja saatavilla olevasta tuesta viestitty eri tavoin Ikävakioitu mielenterveysindeksi oli matalalla tasolla, ja selvästi laskusuuntainen koko seuranta-ajan. Mielenterveysperusteisesti sairauspäivärahaa saaneita selvästi vähemmän kuin koko maassa ja Päijät-Hämeessä keskimäärin, ja mielenterveyden ja käyttäytymisen häiriöiden vuoksi työkyvyttömyyseläkettä saavia 25-64-vuotiaita vähemmän kuin kertaakaan 10 vuoden seurantajaksolla Tuoretta tilastotietoa lasten ja nuorten mielen hyvinvoinnista ei ole. Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset raportoitu aiemmin.
Edistetään asukkaiden turvallisuutta, koettu turvallisuuden tunne paranee *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Arjen turvallisuus	Toteutetaan turvallisuusuunnitelmassa linjatut toimenpiteet ja kampanjat liittyen mm. liikenneturvallisuuden edistämiseen ja huumeiden käytön ennaltaehkäisyyn	Sotkanet, poliisin tilastot (rikosten määrä jne.) Palautteet, kyselyt	NouHätä!-kampanjaan osallistutaan koulussa vuosittain. Liikenneturvallisuusteema varhaiskasvatuksen perheiden illassa huhtikuussa 2024.

	Lisätään tunne- ja turvataitojen opettelua lasten ja nuorten sekä aikuisten kanssa, ml. huoltajat ja työyhteisöt		Tunne- ja turvataitoja harjoitellaan laajasti varhaiskasvatuksessa ja koulussa. Piki- ja KiVa-koulu -ohjelmat. Seksuaaliterapeutin oppitunnit koululla keväällä 6.–9. lk. Kokemusasiantuntija koululla puhumassa väkivallasta syksyllä
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Mukana Liikkuva varhaiskasvatus - ja Liikkuva Koulu -ohjelmissa. Monipuolista liikuntaa ja liikkumistaitojen harjoittelua sisältyy jokaiseen varhaiskasvatuspäivään, ja koululla mm. pitkät liikuntavälitunnit, oppilaiden koulutus liikunnan vertaisohjaajiksi ja hyvinvointivalmennus 7.–9. luokkalaisille. Maksuton liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät tukevat liikunnallisten ja terveellisten elämäntapojen omaksumisessa / Hartola ja Sysmä liikkeelle -hanke Ikäihmisten toimintakyvyn edistämistä tuetaan lisäksi mm. tapahtumin ja liukuesteitä jakamalla	Varhaiskasvatuksen ja koulun liikkumisen toimenpiteiden arviointi nykytila - mittarilla. Lasten liikkumistaitojen arviointi järjestelmällisesti. Osallistujamäärät ja -palautteet Liikuntakysely joka 2. vuosi Tapahtumat, jaetut liukuesteet	Varhaiskasvatuksessa ja koululla monipuolista liikkumista ja taitojen harjoittelua Liikuntaneuvonnassa 5 asiasta, liikuntaryhmissä 10-15 hlö / ryhmä Liikuntapaikkoja monipuolistettiin entisestään, mm. koulun piha-alueelle lähiliikuntapaikka, padel- ja monitoimikentän rakentamisesta sekä tenniskentän korjauksesta sopimus v. 2025 PHLU:n Liikkuva Päijät-Häme -kiertueen maksuttomaan kuntotestaustapahtumaan osallistui 85 hlö Ikäihmisille jaettiin liukuesteitä 50 kpl tammi-helmikuussa ja 50 kpl loppuvuonna 2024. Luento luustoterveyden edistämisestä ja kaatumisten ehkäisystä. Liikuntamajan käyttö oli 65 vuotta täyttäneille maksutonta
Nuorten tupakointi, alkoholin ja huumeiden käyttö vähentyvät *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024	Vahvistetaan ammattilaisten osaamista ja lisätään puheeksi ottoa (koulutukset, tilaisuudet, verkostot ym.). Lisätään tietoa tupakasta ja päihteistä sekä lopettamisesta ja saatavilla olevasta tuesta erilaisilla tapahtumilla, tilaisuuksilla ja koulutuksilla sekä viestinnällä. Järjestetään päihteettömiä elämäntapoja tukevaa toimintaa	TEAvisari, Kouluterveyskysely sotkanet.fi Mahdolliset muut kyselyt, kuten päihdetilannekysely Järjestetyt tapahtumat ja viestintä	Ammattilaiset osallistuivat EHYT ry:n järjestämään Ehkäisevän päihdetyön monialaiseen työpajaan 19.–20.9., Hartolan ja Sysmän yhteisenä toteutuksena. Juteltaisko- ja Hubu-päihdekasvatustunnit järjestetty helmikuussa. Ankkuritiimi käynyt koululla. Tuoretta tilastotietoa nuorten nikotiinin ja päihteiden käytöstä v. 2024 ei ole. Kouluterveyskyselyn 2023 tulokset raportoitu aiemmin. Sähkösavuke eli vape ei juurikaan näy Hartolassa.

<p>Hyvää ravitsemusta tuetaan kaikissa ikäryhmissä *Päijät-Hämeen hyte-kärkenä 2020-2025 Terveelliset elintavat</p>	<p>Varhaiskasvatus ja koulu tarjoavat ravitsemussuositusten mukaista terveellistä ruokaa ja toteuttavat ruokakasvatusta osana toimintaansa. Ruokakasvatuksen valmiita toimintamalleja hyödynnetään.</p> <p>Nuorten työpajalla laadukasta ja terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä.</p> <p>Yksilöllistä ravitusneuvontaa tarjotaan terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla</p>	<p>Nykytila.fi Palautteet ja kyselyt Toteutunut (Kyllä/Ei)</p>	<p>Varhaiskasvatuksessa monenlaista ruokakasvatusta, mm. Ruokailun tähti vasukeskusteluissa syksyisin, Neuvokas perhe - materiaaleja, vastuuhenkilöt ruokakasvatuksessa ja liikunnassa</p> <p>Koululla myös monipuolisesti ruokakasvatusta, ja oppilaat osallistuvat eri tavoin kouluruokailun kehittämiseen.</p> <p>Työpajalla terveellistä ravitsemusta, ruuanlaittoa ja hävikkiruuan hyödyntämistä</p> <p>Terveydenhuollon ammattilaisten ja liikuntaneuvojan vastaanotoilla ravitusneuvontaa</p> <p>Nykytila.fi -arviointityökalu käytössä. Varhaiskasvatuksessa kaikki osa-alueet vihreällä (91–100 p), perusopetuksessa kahta lukuun ottamatta muut osa-alueet vihreällä (62–100 p).</p>
<p>Järjestöyhteistyön edistäminen *Laki sosiaali- ja terveydenhuollon järjestämisestä 612/2021</p>	<p>Yhdistysillat ja yhteiset tapahtumat, yhteistyö toiminnan kehittämisessä, avustukset</p>	<p>Järjestetyt tilaisuudet Palautteet</p>	<p>Yhdistysillat järjestettiin 4.3.2024 (23 hlö), 11.4.2024 (kestävyysteema, 9 hlö) sekä 14.11.2024 (18 hlö). Maaliskuussa monia ajankohtaisia teemoja, marraskuun yhdistysillassa mm. Älykkäät toimijat – Viisaat kylät - hankkeen työpaja / Päijänne-Leader ry.</p> <p>Kuntalaisten ja yhdistysten aktiivisella yhteistyöllä ja Leader-rahoituksella toteutettiin Hartolaan yhteisöllinen Lumo-puisto. Käyttöönoton jälkeen ylläpitovastuu siirtynyt kunnalle.</p> <p>Yhdistysavustukset jaettiin keväällä</p>
<p>Ikääntyvien hyvinvointia tukevien palvelujen järjestäminen *kuntastrategia 2022-2027 "Asukkaat voivat hyvin"</p>	<p>Etsivän vanhustyön hanke ("Iloisesti yhdessä") alkaen 1.4.2024, mikäli hankeavustus STEA:lta</p> <p>Asiointi- ja palveluliikenne</p> <p>Taiku – Taidetta ja kulttuuria Kuningaskuntaan hankkeen</p>	<p>Hankkeen toteutuminen</p> <p>Asiakasmäärät</p> <p>Palautteet ja kyselyt</p>	<p>Etsivän vanhustyön hankkeelle ei saatu rahoitusta</p> <p>Asiointi- ja palveluliikennettä järjestettiin kevät- ja kesäkauden 2024</p> <p>Henkilökorttien ja passien hakureissu poliisiasemalle</p>

	kautta tuetaan ikäihmisten hyvinvointia kulttuurin kautta		järjestettiin 23.5.2024, 8 osallistujaa Ikäautoilijan kuntokurssi 2 x 3 h järjestettiin lokakuussa Taiku -hanke toteutui 1.9.2023-30.4.2024
--	-----------------------------------------------------------	--	-----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

HYVINVOINNIN JA TERVEYDEN EDISTÄMINEN	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	0	0	0	0
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-60 280	-66 800	-61 977	4 823
Sisäinen	0	0	-1 808	-1 808
TOIMINTAKATE	-60 280	-66 800	-63 785	3 015
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-60 280	-66 800	-63 785	3 015

KUNNANHALLITUS YHTEENSÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	120 414	68 900	109 291	40 391
Sisäinen	22 582	6 600	8 862	2 262
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-1 544 577	-1 532 600	-1 655 402	-122 802
Sisäinen	-9 129	-2 200	-82 717	-80 517
TOIMINTAKATE	-1 410 710	-1 459 300	-1 619 966	-160 666
Poistot	-24 200	-72 000	-3 128	68 872
TILIKAUDEN TULOS	-1 434 910	-1 531 300	-1 623 094	-91 794

2.3.4 Sivistys- ja hyvinvointilautakunta

Yleisenä tavoitteena on tuottaa ja toteuttaa kuntalaisille ajanmukaiset varhaiskasvatus-, perusopetus- ja hyvinvointipalvelut lähellä asukkaita.

Tavoitteena on kunnan strategian mukaisesti kunnan asukkaiden hyvinvoinnin edistäminen. Sivistystoimen palvelut tuotetaan tarkoituksenmukaisesti ja taloudellisesti.

Kunnan elinvoimaisuuden sekä asukkaiden aktiivisuuden ja yhteisöllisyyden edistäminen ”Yhessä tehen” on keskeistä kaikkien sivistystoimen palvelujen järjestämisessä. Hyvinvoinnin edistämisessä on tärkeällä sijalla myös moniammatillinen yhteistyö.

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO

Sivistystoimen hallinnon tehtävänä on mahdollistaa sivistystoimen palvelujen tuottaminen lähellä asukkaita kustannustehokkaasti. Sivistystoimen hallinto vastaa toiminnan suunnittelusta ja koordinoinnista sekä osallistuu kunnan kokonaisvaltaiseen kehittämiseen yhteistyössä seudullisesti ja muiden toimijoiden kanssa. Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on kokoustanut vuoden 2024 aikana kahdeksan kertaa. Sivistystoimenjohtajan tehtävät on jaettu toimialueittain rehtorille ja hallintojohtajalle. Rehtori vastaa perusopetuksesta ja varhaiskasvatuksesta. Hallintojohtajan vastuulla on kirjasto, vapaa-aika, liikunta, kulttuuri, vapaa sivistystyö ja nuorisotyö. He molemmat toimivat esittelijöinä sivistys- ja hyvinvointilautakunnassa oman toimialueensa asioista vastaten. Rehtori on osallistunut Päijät-Hämeen seudullisen sivistystoimen ohjausryhmään puheenjohtajana.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024 - 2026			
Sivistystoimen hallinto			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit ja vertailu	
Toimivat ja ajanmukaiset palvelut	Henkilöstön koulutus ja esimiestyön tukeminen	Arviointikyselyjen toteuttaminen eri toimialoilla	
Taloudelliset rakenteet ja toimintamallit	Taloussuunnitelman toteuttaminen	Osavuosisikatsaukset/vertailu talousarvioon	

SIVISTYSTOIMEN HALLINTO	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	635	0	2 000	2 000
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-148 322	-98 000	-89 788	8 212
Sisäinen	-166	0	-8 157	-8 157
TOIMINTAKATE	-147 853	-98 000	-95 945	2 055
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-147 853	-98 000	-95 945	2 055

VARHAISKASVATUS JA ESIOPETUS

Varhaiskasvatuksen tehtävänä on ollut edistää lasten kokonaisvaltaista kasvua, kehitystä, oppimista ja hyvinvointia yhdessä huoltajien kanssa. Varhaiskasvatusta on toteutettu valtakunnallisten säädösten, Varhaiskasvatussuunnitelman perusteiden ja Hartolan linjausten mukaisesti. Päijät-Hämeen ja Hartolan kunnan lasten ja nuorten hyvinvointisuunnitelmat ovat ohjanneet toimintaamme. Varhaiskasvatusta on järjestetty päiväkotit Vantussa ja perhepäiväkotit Onnimannissa. Vuorohoidon tarvetta ei ole lapsilla ollut. Vuorohoito järjestetään tarvittaessa Onnimannissa. Varhaiskasvatuspaikkoja on ollut riittävästi ja varhaiskasvatuksen tarpeeseen on kyetty reagoimaan nopeasti. Esiopetuksella tarkoitetaan kuusivuotiaille tarjottavaa maksutonta perusopetuslain määrittelemää ja esiopetuksen opetussuunnitelman mukaista opetusta. Esiopetusta on järjestetty päiväkotit Vantussa.

Laadukasta varhaiskasvatusta ei ole ilman riittävää, koulutettua ja hyvinvoivaa henkilöstöä. Valtioneuvoston asetus varhaiskasvatuksesta (753/2018) määrittelee henkilöstön mitoituksen. Varhaiskasvatukseen (540/2018) 1.8.2021 tehdyn muutoksen mukaan henkilömitoituksesta poikkeaminen ei ole mahdollista henkilöstön poissaoloista johtuvista syistä. Mitoituksessa on otettu huomioon myös lasten tuen tarve henkilöstömäärään nähden. Varhaiskasvatuksen tiloissa loppuvuodesta 2024 toimi 59 lasta ja 14 varhaiskasvatuksen työntekijää, sekä Vantussa 1 yhdistelmätyöntekijää. Tällä hetkellä (helmikuu 2025) varhaiskasvatuksen tiloissa toimii 63 lasta, joista 12 lasta on esiopetuksessa, joista 6 osallistuu esiopetusta täydentävään varhaiskasvatukseen aamuisin ja/tai iltapäivisin.

Tällä hetkellä lapsia on paljon varhaiskasvatuksessa. Lasten määrä tulee vähenemään vasta tulevaisuudessa. Työn määrä ja vaativuus ovat lisääntyneet. Monet varhaiskasvatusuudistukset ja uudet vaatimukset sekä jatkuva koulutautumistarve aiheuttavat ikääntyvälle henkilöstölle työn kuormittavuutta. Varhaiskasvatuksessa on korostunut ikäjohtaminen, henkilöstön työ- ja toimintakyvyn, jaksamisen ja työstä palautumisen tukeminen. Työstä palautumista on seurattu systemaattisesti viikkopalaverissa. Työhyvinvointia on tuettu kehittämissuunnitelman mukaisesti mm. avoimella ja innostavalla toimintakulttuurilla, selkeillä palaverirakenteilla, oikea-aikaisella tiedottamisella, asioiden ennakkoinnilla ja suunnitelmallisuudella.

Henkilöstön rekrytointi voi olla haasteellista tulevaisuudessa. Lähivuosina henkilöstöä siirtyä eläkkeelle ja uusien työntekijöiden rekrytoinnissa on saatavuuden lisäksi otettava huomioon varhaiskasvatusta määritelty henkilöstön kelpoisuus ja rakenne. Hartolan varhaiskasvatuksen imagoa, näkyvyyttä ja houkuttavuutta on nostettu ja tehty aktiivisesti ja monipuolisesti näkyväksi erilaisissa medioissa mm. Instagramissa ja Lähilehdessä. Lapsimessut keuhällä 2024 ja Vasuista vauhtia tapahtuma syksyllä 2024 järjestetty näkyvyyden ja vaikuttavuuden tueksi.

Varhaiskasvatuksen laadulliset tavoitteet on luotu seudullisen kyselyn tuloksiin perustuen. Varhaiskasvatuksen laadun arviointijärjestelmä Valssi otettiin käyttöön loppusyksystä 2023. Valssin avulla arvioidaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen laatua vuosittain. Ensimmäinen Valssi-arviointikierron saatiin päätökseen aikataulun mukaisesti helmikuussa 2024. Toinen arviointikierron aloitettiin marraskuussa 2024 ja kehittämssuunnitelma loppuunsaatetaan aikataulun mukaisesti alkuvuodesta 2025. Tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa laaditaan toiminnallisesti ja prosessi on jatkuva v.2025 saakka. Jokainen lapsi on oikeutettu saamaan oikea-aikaista tukea kehitykseensä ja oppimiseensa. Varhaiskasvatuksen henkilöstön tukena toimii monialainen Lasten Kuntoutustyöryhmä LaKu / esiopetuksessa Opiskeluhoitoryhmä OHR.

Esiopetuksen opiskeluhoitoa on toteutettu opiskeluhoitosuunnitelman mukaisesti. Varhaiskasvatusikäisten lasten monialainen kuntoutustyöryhmä on kokoontunut säännöllisesti. Opetus- ja kulttuuriministeriö on myöntänyt 20 000 € valtioneuvoston varhaiskasvatusta koulutuksellista tasa-arvoa ja yhdenvertaisuutta edistäviin toimenpiteisiin varhaiskasvatusta erityisopettajan palkkaamiseksi. Myönnetyn avustuksen käyttöaika oli 31.12.2024 saakka. Hankerahalle haettiin ja saatiin jatkoa vuoteen 2027. Varhaiskasvatusta erityisopettajaresurssilla on mahdollistettu ja varmistettu henkilöstön osaaminen ja lapsen oikeus saada oikea-aikaisesti yleistä, tehostettua tai erityistä tukea. Tukitoimet ovat olleet pedagogisia, rakenteellisia tai hoidollisia.

Tuen järjestämisen lähtökohtana ovat lapsen vahvuudet sekä oppimiseen, kehitykseen ja hyvinvointiin liittyvät tarpeet. Esi- ja perusopetuksen tuleviin tuen muutoksiin olemme alkaneet valmistautumaan jo syksyn 2024 aikana.

Huoltajien tueksi on palvelutietovarannon kautta koottu Hartolan varhaiskasvatuksen ja esiopetuksen palvelut. Omaperhe.fi palveluita (sähköinen perhekeskus) on aktiivisesti markkinoitu huoltajille.

2024 on laadittu varhaiskasvatukseen ja esiopetukseen talouden tasapainotussuunnitelman mukainen budjetti ja sitä on tarkoin noudatettu. Määräaikaisen henkilöstön kulut ovat suuret, koska sijaisia on ollut välttämätöntä hankkia vuosilomille ja yllättäviin poissaoloihin.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Varhaiskasvatus			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Työntekijöiden työtyytyväisyyden säilyttäminen	<p>Yhteistyön lisääminen yksiköiden välillä:</p> <ul style="list-style-type: none"> -Yhteiset henkilöstöpalaverit viikoittain -Yhteiset palaverit päivystävän henkilöstön kanssa ennen päivystyksiä / lomina -yhteishengen ja yhteenkuuluvuudentunteen lisääminen (yhteistyötä arjessa esim. toiminnan suunnittelua, yhteisiä tapahtumia, aikaa keskustelulle, yhteiset arvot ja tavoitteet, koko työyhteisön turvallinen ja positiivinen ilmapiiri) <p>Voimavarat kohdata muutoksia ja haasteita:</p> <ul style="list-style-type: none"> -kiireettömyys: asioiden ennakointi ja kalenterointi, selkeä ja suunnitelmallinen viestintä ja tiedonkulku esim. tiimipalaverien suunnittelu, selkeät sovitut ja kirjatut toimenkuvat / tehtävänjako ja vastuut -työstä palautuminen: avoin ja ratkaisukeskeinen keskustelukulttuuri <p>Lähiesihenkilötyö:</p> <ul style="list-style-type: none"> -aikaa kohdata ja keskustella: kiireettömyys, avoimuus, esihenkilö mukaan tiimipalaveriin -välitöntä ja jatkuvaa palautetta onnistumisista -oikeudenmukaisuus: johtamistapa, tasa-arvo kaikessa toiminnassa -innostava ja kannustava toimintakulttuuri: esihenkilö luo toimintakulttuurin yhdessä koko henkilöstön kanssa 		<p>Työtyytyväisyyskyselyä ei kunnassa tehty 2024. Tiimien kehityskeskustelut käytiin keväällä 2024. Jokaisen työntekijän kanssa käytiin henkilökohtaiset hyvinvointikeskustelut keväällä 2024.</p>

<p>Varhaiskasvatuksen laadullisten tavoitteiden toteutuminen</p>	<p>Digikasvatuksen lisääminen -vahvistetaan lasten digitaalista osaamista, jota tarvitaan ihmisten välisessä vuorovaikutuksessa sekä yhteiskunnassa toimimisessa ja oppimisessa. Henkilöstö tutkii ja havainnoi digitaalisuuden ilmenemistä arjessa yhdessä lasten kanssa. Digitaalisia välineitä, sovelluksia ja ympäristöjä hyödynnetään muun muassa dokumentoinnissa, leikeissä, vuorovaikutuksessa, peleissä, tutkimisessa, liikkumisessa sekä taiteellisessa kokemisessa ja tuottamisessa. Lapsille tarjotaan mahdollisuuksia harjoitella, kokeilla ja tuottaa sisältöjä itse ja yhdessä muiden lasten kanssa digitaalisia välineitä hyödyntäen. Edistetään lasten luovan ajattelun ja yhteistoiminnan taitoja sekä monilukutaitoa. Digitaalinen oppimisympäristö käsittää erilaiset opetuksessa ja varhaiskasvatuksessa käytettävät sovellukset ja ohjelmistot. Lapsia ohjataan myös digitaalisten ympäristöjen monipuoliseen, vastuulliseen ja turvalliseen käyttöön.</p> <p>Lasten osallisuuden kokemusten lisääminen - lapsi saa aidon kokemuksen olla osa ryhmää ja yhteisöä sekä siinä tapahtuvaa vuorovaikutusta lapsen omista lähtökohdista käsin. Lapsilla on mahdollisuus vaikuttaa omaan elämäänsä liittyviin asioihin sekä tulla ymmärretyksi ja hyväksytyksi omana itsenään. Lasten osallisuuden tukeminen vaatii tietoisia tekoja sekä henkilöstön ohjausta ja tukea.</p> <p>Toiminnallisen tasa-arvo- ja yhdenvertaisuussuunnittelun toteuttaminen -tarkastellaan ja kehitetään varhaiskasvatuksen toimintaa laatimalla suunnitelma yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsilla mahdollisuus ja oikeus osallistua suunnitelman prosessin omaiseen laatimiseen. Lasten osallisuus toteutetaan huomioiden sekä lapsen ikä että kehitys. -Tasa-arvolain mukaan toiminnallisessa tasa-arvosuunnitelmassa kiinnitetään erityisesti huomiota vuorovaikutukseen, ohjaukseen, lasten osallisuuteen, materiaaleihin, huoltajien kohtaamiseen sekä seksuaalisen häirinnän ja sukupuoleen perustuvan häirinnän ehkäisemiseen ja poistamiseen.</p>	<p>Seudullinen kysely</p> <p>Valssi laadunarviointi-järjestelmä</p> <p>Vopeka kysely</p> <p>Seudullinen kysely</p> <p>Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi 3v välein</p>	<p>Valssi laadunarviointijärjestelmän avulla toteutettu arviointikierron saatu päätökseen keväällä 2024 Seudullinen Seikkailen Päivät-Hämeessä hanke 2024-2025</p> <p>Seudullisesta kyselystä nostettu kehittämiskohde 2023. Seuraava seudullinen kysely toteutetaan 2026.</p> <p>Tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelman arviointi 3v välein</p>
-------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	----------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

	<p>- Yhdenvertaisuuslain mukaan arvioidaan miten toiminta vaikuttaa eri väestöryhmiin, miten yhdenvertaisuus toteutuu omassa toiminnassa ja ryhdytään tarvittaviin toimenpiteisiin edistääksemme yhdenvertaisuuden toteutumista.</p> <p>-Toiminnallinen yhdenvertaisuussuunnitelma on toimipaikkakohtainen ja laaditaan yhdessä henkilöstön kanssa. Lapsilla ja huoltajilla mahdollisuus tulla kuulluksi edistämistoimenpiteistä.</p> <p>-Yhdenvertaisuuden toteutumisen arvioinnin tulokset ja edistämisen toimenpiteet kirjataan yhdenvertaisuussuunnitelmaan ja ne uudistetaan määräajoin.</p>		
<p>Varhaiskasvatuksen arvioinnin kehittäminen</p>	<p>Valssi arviointijärjestelmän käyttöönotto</p> <p>-monilukutaito, digitaalinen osaaminen ja mediakasvatus -arviointityökalun tuloksista nousevat kehittämiskohteet</p> <p>-henkilöstön digikasvatus-taitojen kehittäminen Vopeka -kyselyn tulosten pohjalta</p>	<p>Valssi laadunarviointijärjestelmä</p> <p>Vopeka -kysely</p>	<p>Valssi laadunarviointijärjestelmä otettu käyttöön 2023 loppuvuodesta: ryhmäperhepäiväkodissa arvioitiin vastavuoroista vuorovaikutusta. Yhteenveto on kirjattu ja kehittämiskohteet löydetty keväällä 2024</p> <p>leikki ja leikin toteutuminen varhaiskasvatuksessa arviointiprosessi aloitettiin Vantussa marraskuussa 2024. Prosessi saadaan päätökseen helmikuussa 2025.</p> <p>Vopeka-kysely 2023</p>
<p>Hartolan varhaiskasvatuksen näkyväksi tekeminen</p>	<p>Instagramin käyttöönotto ja sisällön aktiivinen ja monipuolinen tuottaminen</p>	<p>Instagramin seuraajaluvut ja saatu palaute</p>	<p>Instagramin seuraajaluvut kasvavat edelleen</p>
<p>Hartolan varhaiskasvatuksen imagon, työnantajakuvan ja haluttavuuden lisääminen</p>	<p>Näkyvyyttä erilaisissa medioissa</p>	<p>Suositteluindeksi (työtyytyväisyyskysely)</p>	<p>Suositteluindeksi</p>

Kotihoidon tuki

Kotihoidon tukea myönnetään vanhemmalle tai muulle huoltajalle, jonka alle 3-vuotias lapsi ei ole kunnan järjestämässä varhaiskasvatuksessa (päivähoidossa). Lasta voi hoitaa jompikumpi vanhemmista tai muu hoitaja (esim. sukulainen). 1.8.2017 Hartolan kunta on myöntänyt hakemuksesta kuntalisää. Talouden tasapainottamissuunnitelman mukaisesti Sivistys- ja hyvinvointilautakunta on kokouksessaan 5.9.2024 päättänyt kuntalisän lakkauttamisesta siten, että kuntalisän maksaminen päättyy 31.7.2025.

Lasten kotihoidon tuen kustannukset ja lasten määrä vuosina 2017–2024 sekä varatut määrärahat.

Lasten kotihoidon tuen määrät vuosina 2017-2024		
Vuosiluku	Keskimäärin lapsia	Kotihoidon tuen määrä
2017	30	sis. kuntalisä 104 160 €
2017	9	2 943 €
2018	33	sis. kuntalisä 119 340 €
2018	9	18 840 €
2019	28	sis. kuntalisä 104 042 €
2019	9	12 210 €
2020	28	sis. kuntalisä 88 022 €
2020	10	11 220 €
2021	25	sis. kuntalisä 150 332 €
2021	(lapsia/kuntalisä) 24	27 266 €
2022	24	116 106 €
2022	(lapsia/kuntalisä) 11	23 117 €
2023	18	74 160 €
2023	(lapsia/kuntalisä) 3	7 360 €
2024	25	102 249 €
2024	(lapsia/kuntalisä) 9	14 440 €

*Lapsia keskimäärin kuukaudessa.

VARHAISKASVATUS	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	67 070	58 000	48 741	-9 259
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-742 666	-718 700	-771 442	-52 742
Sisäinen	-94 382	-120 700	-88 950	31 750
TOIMINTAKATE	-769 978	-781 400	-811 651	-30 251
Poistot	-11680	-12 700	0	12 700
TILIKAUDEN TULOS	-781 658	-794 100	-811 651	-17 551

ESIOPETUS	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	4 876	0	0	0
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-107 026	-190 400	-147 929	42 471
Sisäinen	-43 074	-35 100	-16 165	18 935
TOIMINTAKATE	-145 224	-225 500	-164 094	61 406
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-145 224	-225 500	-164 094	61 406

PERUSOPETUS

Perusopetuksen 1.- 9. luokkien oppilasmäärä oli tilastopäivänä 20.9.2023 ennätyskellisen alhainen, 133 oppilasta. 20.9.2024 oppilasmäärä nousi hieman, ollen 135 oppilasta. Oppilasmäärä pysyy lähes samana seuraavan viiden vuoden aikana.

Perusopetuksessa on noudatettu valtakunnallista opetussuunnitelmaa (2016), jossa korostuu oppilaiden osallisuus, digitalisaation tuomat mahdollisuudet ja laaja-alainen osaaminen. Oppimisen arviointia on uudistettu syksystä 2020 alkaen ja saatu koko maahan yhtenäisemmät arvioinnin periaatteet koulujen ja opettajien arviointityön tueksi. Myös päättöarvioinnin ja 6. luokan lukuvuosi-arvioinnin kriteerit on uudistettu vuosina 21-23. Arviointiuudistuksen myötä on lisätty arvioinnin yhdenvertaisuutta ja arvosanojen vertailukelpoisuutta.

Opetustoimen strategisena painopisteenä on laadukkaan esi- ja perusopetuksen turvaaminen 0–9 luokille ja yhtenäiskoulun säilyttäminen Hartolan kunnassa. Tämä on merkinnyt vakinaisten, pätevien opettajien määrän säilyttämistä suhteessa pieniin oppilasryhmäkokoihin. Samalla on huolehdittu riittävästä oppiaineiden valinnaisuudesta huolimatta ikäluokkien pienemisestä. Valinnaisainetarjontaa (erityisesti kieli- ja katsomusaineet) on pyritty kartoittamaan ja lisäämään kuntien välistä yhteistyötä. Hartola on ollut mukana vuosina 22-24 Kuntaliiton Verkostoperuskoulu-hankkeessa osana Päijät-Hämeen pilottia.

Elokuun alussa 2024 on astunut voimaan Valtioneuvoston asetus, jossa hallituksen uudistetun kansalliskielistrategian mukaisesti on lisätty 1 vvh B1-kieleen (ruotsi) 7.-9. luokalle. Hartolassa yhden oppitunnin lisäys ei ole lisännyt yläkoulun kokonaistuntimäärää, sillä olemassa olevaa tuntijakoa on ollut mahdollista muokata. Muutos on merkinnyt 1 vvh lisäystä ruotsin kieleen 9. luokalle.

Koulun digi- ja medialaitteiden ajanmukaisuus ja laitteiden tekninen hallinta sekä digitaidot oppilailla ja henkilöstöllä on jatkuvasti kehittyvä asia. Kasvatuksen ja koulutuksen digistrategia on laadittu palvelemaan tätä tavoitetta. Digistrategian toteuttaminen on vaatinut uusien laitteiden hankintaa vuosittain sekä nykyisen laitekannan ja ohjelmistojen ylläpitämistä ja päivittämistä. Kasvatuksen ja opetuksen digityöryhmä seuraa, päivittää ja kehittää varhaiskasvatuksen ja esi- ja perusopetuksen digistrategiaa ja tvt-opetussuunnitelmaa sekä tekee yhteistyötä seudullisen digikehittämisryhmän kanssa. Lukukaudella 23-24 esi- ja perusopetus on ollut mukana seudullisessa Digitalisaation suuntaviivat 2 jatkohankkeessa.

Hartolan Yhtenäiskoulussa erityistä tai tehostettua tukea tarvitsevat oppilaat ovat opiskelleet pääsääntöisesti oman ikäluokkansa yleisopetuksen ryhmässä laaja-alaisen erityisopettajien ja koulunkäynninohjaajien tuella. Lukuvuonna 23-24 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita oli koulussa 7,5% ja tehostettua tukea saavia oppilaita 20,3 % (yht. 27,8%). Lukuvuonna 24-25 erityistä tukea saavia perusopetuksen oppilaita on koulussa 8.1% ja tehostettua tukea saavia oppilaita 20 % (yht. 28,1%).

Erityisopetus, ohjaus ja opiskeluhoito ovat vaatineet myös taloudellista panostusta. Pieni ryhmäkoko, koulunkäynninohjaajat ja varhaisen tuen asiantuntija ovat inklusion toteuttamisessa ja oppilaiden hyvinvoinnin tukemisessa ensiarvoisen tärkeitä. Lukuvuonna 23-24 OKM:n myöntämän tasa-arvohankkeen 26 000 euron avustuksella on mahdollistettu 2. ja 6. luokan jakotunnit tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi. OKM:n vuosille 24-27 myöntämän 150 000 euron tasa-arvorahoituksen myötä perusopetukseen on ollut mahdollista palkata resurssiopettaja erityisopetukseen ja yleisopetuksen jakotunteihin tukea tarvitsevien oppilaiden oppimisen turvaamiseksi. Toinen puoli hankeavustuksesta on kohdennettu varhaiskasvatuksen erityisopettajan palkkaamiseen.

Orpon hallitusohjelman linjausten mukaisesti kuluneella taloussuunnitelmakaudella oppimisen ja koulunkäynnin tukea uudistetaan mm. kolmiportaisen tuen uudistamisella ja opetushenkilöstön hallinnollisen työtaakan keventämisellä. Uudistus tulee voimaan 1.8.2025. Hallitusohjelman linjausten mukaisesti perusopetusta pyritään parantamaan mm. lisäämällä 2-3 vvh luku- ja kirjoitus- ja laskutaidon opetukseen alakoulussa laajentamalla opetussuunnitelmaa. Nämä lisäykset toteutetaan paikallisina päätöksinä ja ne astuvat voimaan 1.8.2025.

Hyvinvointialueen uudistuksen myötä opiskeluhoillon psykologi- ja kuraattoripalvelut ovat siirtyneet hyvinvointialueen hoidettavaksi vuoden -23 alusta. Koronan ”jälkihoidossa” on panostettu tulevaisuuden uskon luomiseen, koulupoissaolojen vähentämiseen sekä koulumotivaation ja hyvinvoinnin lisäämiseen. Tähän tarkoitukseen OKM on myöntänyt 28 000 euron erityisavustuksen esi- ja perusopetuksen COVID-19 vaikutusten tasoittamiseksi vuosille 22-24. Hankeavustusta on käytetty vielä kevätlukukaudella 2024 koulunkäynninohjaajan palkkaamiseen.

Opetustoimen keskeiset tavoitteet ovat kohdentuneet hyvinvoinnin lisäämiseen, yhdessä tekemiseen ja toiset huomioon ottavaan toimintaan. Uuden koulurakennuksen ja remontoitujen tilojen myötä on turvattu kaikille sisäilmaltaan puhtaat, turvalliset ja viihtyisät opiskelu- ja työtilat. Vanhan koulurakennuksen purkutyön jälkeen koulun piha-alueita ja lähiympäristöä on muokattu, maisemoitu ja rakennettu toimivaksi ja turvalliseksi välitunti- ja lähiliikunta-alueeksi. Oppilaiden koulutyöhön sitoutumista on edistetty yhdessä tekemisen, aktiivisen osallisuuden ja vaikuttamisen kautta. Oppilaiden läsnäoloa koulussa on tuettu monin tavoin opiskeluhoillon, oppimisen varhaisen tuen, koulunuorisotyön, hyvinvointituntien, tunne- ja vuorovaikutustaitojen harjoittelun sekä oppilaskunta- ja kerhotoiminnan kautta. Poissaoloihin on puututtu entistä tarkemmin ja järjestelmällisemmin mm. seudullisesti yhteisen poissaoloihin puuttumisen mallin, uuden kansallisen poissaololuokituksen sekä systemaattisen tilastoinnin avulla. Myös henkilöstön hyvinvointiin on kohdennettu resursseja mm. työhyvinvoinnin kehittämiseen täydennyskoulutuksen, tyhy-toiminnan ja työnohjauksen keinoin.

Talouden tasapainottamisen toimenpiteitä on tehty talousarviosuunnitelman 2024 mukaisesti koulunkäynninohjaajien resurssia vähentämällä ja iltapäiväkerhon ohjausresurssia tehostamalla sekä luopumalla koululaisten kesätoiminnasta.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit ja vertailu	Arviointimittarit ja vertailu
Lasten ja nuorten oppimisen, kasvun ja kehityksen edistäminen ja tukeminen	Oppimisen rohkaiseva tukeminen ja kouluun kiinnittyminen	Opiskeluhoillon Mitä kuuluu -kyselyt ja huoltajakyselyt	Opiskeluhoillon Mitä kuuluu -kyselyt ja huoltajakyselyt toteutettu luokittain
	erityisopetus ja koulunkäynnin ohjaus	Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt	Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt syksy 2024

opiskeluhoito- ja koulunuorisotyö varhainen tuki ja ennalta ehkäisy	Poissaolomäärien seuraaminen	Poissaolomäärien seuraaminen 2 krt/ lukukausi, tilastointi
oppilaiden kohtaaminen	Kouluterveyskyselyt	Kouluterveyskyselyt toteutettu v.2023, seuraava kevät 2025 (luokat 4-5 ja 8-9)
vanhempien tapaamiset	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustuntien toteutuminen	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustunteja toteutettu varhaisen tuen asiantuntijan ja koulunuorisotyöntekijän ohjaamana
henkilökunnan koulutus seudullisen poissaolomallin toteuttaminen		Kiva Koulu -kysely maaliskuussa 2024
Syrjäytymisen ja kiusaamisen ehkäisy		Kouluterveyskyselyt (kevät 2023, tulossa kevät 2025)
Kiva koulu -ohjelma	Kiva Koulu -kysely	
versotoiminta	Kouluterveyskyselyt	Aktiivinen oppilaskuntatoiminta
oppilaskuntatoiminta		Harrastuskyselyt: Valtakunnallinen koululaiskysely marraskuu 2024
koulun nuorisotyö	Harrastuskyselyt	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustuntien toteutuminen
kerhotoiminta iltapäivätoiminta	Hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustuntien toteutuminen	
hyvinvointi-, tunne- ja vuorovaikutustunnit		Oppilaille järjestetty lukuisia tapahtumia ja kansainvälisiä kohtauksia mm. Italian elokuvafestivaalimatka, kiinalaiskoululaisten vierailu, italian kielikerho 3-4.lk
		Toteutettu tasa-arvo ja yhdenvertaisuussuunnitelmaa ja kulttuurikasvatussuunnitelmaa
	Oppilaille järjestettävien tapahtumien määrä	

	<p>Monikulttuurisuuden ja suvaitsevaisuuden edistäminen</p> <p>suvaitsevaisuus-kasvatus kotikansainvälisyys</p> <p>kulttuurikasvatus</p>	<p>Oppilaiden osallistuminen yhteistoimintaan, vaikuttamiseen ja erilaisiin tapahtumiin</p> <p>Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt toteutettu syksy 2024</p> <p>Versotoimintaa kevät 2024</p> <p>Harrastuskyselyt: Koululaiskysely 2024, toteutettu harrastekerhoja ja välkkäritoimintaa</p> <p>Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista toimintaa</p>	<p>Oppilaat osallistuneet yhteistoimintaan, vaikuttamiseen ja erilaisiin tapahtumiin</p> <p>Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt toteutettu syksy 2024</p> <p>Versotoimintaa kevät 2024</p> <p>Harrastuskyselyt: Koululaiskysely 2024, toteutettu harrastekerhoja ja välkkäritoimintaa</p> <p>Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista toimintaa</p>
	<p>Lasten ja nuorten osallisuuden edistäminen</p> <p>oppilaskuntatoiminta</p> <p>kerhotoiminta</p> <p>versotoiminta</p> <p>välkkäritoiminta</p>	<p>Oppilaskunnan ja ruokahuollon kyselyt</p> <p>Harrastuskyselyt</p>	<p>Harrastuskyselyt: Koululaiskysely 2024, toteutettu harrastekerhoja ja välkkäritoimintaa</p> <p>Kulttuurikasvatussuunnitelman mukaista toimintaa</p>
<p>Monipuolinen ja laadukas opetus</p>	<p>Opetussuunnitelman ja toimintasuunnitelmien toteuttaminen</p> <p>pätevät opettajat ja ohjaajat</p> <p>pienet opiskeluryhmät monipuolinen opetus- ja valinnaisainetarjonta</p> <p>jatko-opintovalmiuksien turvaaminen/tehostettu oppilaanohjaus</p> <p>etsivä nuorisotyö</p> <p>digitaitojen parantaminen</p>	<p>Opetustunnit/ oppilas</p> <p>Koulupudokkaiden määrä Jatko-opintoihin sijoittuminen</p> <p>Perusopetuksen seudullinen arviointi</p> <p>Digitaitokyselyt</p>	<p>Opetustunnit/ oppilas</p> <p>Iv 2023-24: 2,36h/opp Iv 2024-25: 2,34h/opp.</p> <p>Koulupudokkaiden määrä; peruskoulun päättötodistuksen saaneet 9/9= 100%</p> <p>Jatko-opintoihin sijoittuminen: Kaikki peruskoulun päättäneet nuoret saaneet jatko-opiskelupaikan, 9/9</p> <p>Perusopetuksen seudullinen arviointi toteutettu 2/2024</p>

<p>Hyvinvoiva ja työhönsä sitoutunut henkilöstö</p>	<p>Työhyvinvoinnin ja osallisuuden parantaminen</p> <p>fyysisten, psyykkisten ja sosiaalisten työolosuhteiden parantaminen</p> <p>kehityskeskustelut täydennyskoulutus ja työnohjaus tyhy-toiminnan monipuolistaminen</p>	<p>Henkilöstökysely/ työhyvinvointikyselyt</p> <p>Seudullinen arviointi</p> <p>Caf-itsearviointi</p> <p>Tiimien arvioinnit</p> <p>Täydennyskoulutukseen osallistuminen</p>	<p>Kunnan työhyvinvointikyselyä ei toteutettu syksyllä 2024</p> <p>Esi- ja perusopetuksen seudullinen arviointi 2/2024</p> <p>Caf-itsearviointi 4/2023, seuraava 4/2025</p> <p>Tiimien arvioinnit toteutettu lukukausittain</p> <p>Kehityskeskustelut toteutettu tammi-maaliskuussa 2024</p> <p>Koulunkäynninohjaajien ryhmätyönohjausta keväällä 2024</p> <p>Henkilöstö on osallistunut täydennyskoulutukseen koulutussuunnitelman mukaisesti.</p> <p>Koulun tyhy-tiimi on järjestänyt työhyvinvointia ja yhteisöllisyyttä tukevaa toimintaa.</p>
<p>Kustannustehokas ja vaikuttava palvelutoiminta</p>	<p>Tehtävien hoitaminen tehokkaasti ja taloudellisesti henkilöstö- ja toimintasuunnitelman yhteensovittaminen</p> <p>tilojen joustava ja monipuolinen käyttö</p> <p>opetusryhmien järkevä muodostaminen</p>	<p>Kustannukset euroa/oppilas</p> <p>Keskimääräinen ryhmäkoko</p> <p>Tilojen käyttöaste koulupäivän aikana ja muu käyttö</p>	<p>Kustannukset euroa/oppilas</p> <p>Keskimääräinen ryhmäkoko</p> <p>Talouden tasapainottamisen toimenpiteitä noudatettu: 2024 aikana ip-toiminnan tehostaminen ja koululaisten kesätoiminnan lakkautus.</p>

	hanketoiminta		Tiloja käytetty joustavasti ja monipuolisesti koulupäivän aikana klo 8/9-15. Iltapäivätoiminta laajennusosan luokkatiloissa ja monitoimiaulassa. Iltakäyttöä/harrasteryhmiä eri luokkatiloissa ja Hovikko-aulassa.
	kiinteistön järkevä ja monipuolinen käyttö		

Tunnuslukuja

	TP 2022	TP 2023	TA 2024	TA 2025	TA 2026	TA 2027
Oppilasmäärä 20.9. ka	142	139	139	135	138	134
€/oppilas ilman vammaisopetusta	22 392	22 663				
€/oppilas sisältää vammaisoppilaat	22 672	22 909				
Ryhmäkoko (oppilasmäärä 20.9.)	12,9	13,9	14,9	15	15,3	14,9

Kustannukset (ilmoitettu tuhat €/opp.) tilastointipäivänä 20.9. Oph:n raportilta saatavilla edellisen vuoden oppilaan hinta. 25.09.2024 OPH:n raportti vuoden 2023 kustannuksista. <https://vos.oph.fi/rap>

PERUSOPETUS	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	112 860	65 400	70 081	4 681
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-1 918 621	-2 018 200	-1 934 153	84 047
Sisäinen	-907 872	-800 200	-442 738	357 462
TOIMINTAKATE	-2 713 633	-2 753 000	-2 306 810	446 190
Poistot	-365	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-2 713 998	-2 753 000	-2 306 810	446 190

KANSALAIPOISTO JA MUSIIKKIKOULU

Vapaan sivistystyön palvelut ostetaan Itä-Hämeen Opistolta. Itä-Hämeen Opiston kansalaisopisto tarjoaa nuorille ja aikuisille mahdollisuuden kehittävään opiskeluun ja harrastamiseen. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulu tarjoaa taiteen perusopetuksen mukaista musiikin perusopetusta. Itä-Hämeen Opiston musiikkikoulussa on mahdollista suorittaa musiikin perusopetuksen yleinen oppimäärä. Vapaan sivistystyön opetus järjestetään Itä-Hämeen opiston omien tilojen lisäksi kunnan eri kiinteistöissä.

Talouden tasapainottamissuunnitelmaa vuosille 2024–2027 noudattaen kansalaisopiston kustannuksia vähennetään vuosittain noin 10 % esimerkiksi kurssitarjontaa supistamalla, ja musiikkikoulun toiminta lakkautetaan asteittain ja opiskelijat ohjataan esimerkiksi Heinolaan.

Tunnuslukuja

Asiakaspalvelujen ostot	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TA 2026
Kansalaisopisto euroa	54 996*	67 375**	40 800	36 700
Musiikkikoulu euroa	20 372	34 771**	20 000	12 000

*)Kansalaisopiston vuoden 2023 laskutus pitää sisällään myös vuoden 2022 kuluja, jotka laskutettiin vasta vuoden 2022 tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen.

**)Vuoden 2024 lukemat pitävät sisällään myös vuoden 2023 kuluja, jotka laskutettiin vasta vuoden 2023 tilinpäätöksen valmistumisen jälkeen. Vuoden 2024 oikaisu on huomioitu täysimääräisesti.

KANSALAIPOISTO JA MUSIIKKIKOULU	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	0	0	0	0
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-75 526	-78 400	-102 146	-23 746
Sisäinen	-24 850	-23 000	-12 835	10 165
TOIMINTAKATE	-100 376	-101 400	-114 981	-13 581
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-100 376	-101 400	-114 981	-13 581

KIRJASTOPALVELUT

Hartolan kunnankirjasto kuuluu kunnan lakisääteisiin peruspalveluihin ja sen tavoitteena on edistää väestön yhtäläisiä mahdollisuuksia lukuharrastukseen ja sivistykseen.

Kirjasto mahdollistaa kansalaisvalmiuksien kehittämisen ja elinikäisen oppimisen, sekä väestön opastamisen digitaalisten yhteyksien äärelle. Kirjasto tuo iloa kaikenikäisille ihmisille ja on kuntalaisille erittäin tärkeä palvelu.

Hartolassa omatoimikirjaston valikoima on hyvä, sillä koko kirjaston aineisto, varastoaineistoa lukuun ottamatta on omatoimiasiakkaiden käytössä. Lisäksi kirjastossa voi omatoimijalla käyttää asiakaskoneita ja lukea digimuotoisia sanomalehtiä e-press-tietokannasta. Omatoimikirjastoon pääsee kirjastokortilla ja siihen liitettyllä pin-koodilla, lainausautomaatti toimii samoilla tunnuksilla.

Kirjastoasioita voi hoitaa myös kotoa käsin <https://lastu.finna.fi> sivuston kautta, josta löytyy myös lainattavaa e-aineistoa.

Kansallinen e-kirjasto-mobiilisovelluksesta löytyy hyvä valikoima e-kirjoja, sekä aikakauslehtiä ja muutama sanomalehti. Lastu-kirjastoissa sovellus tuli käyttöön keväällä 2024 eli heti kun se saatiin kansallisesti käyttöön.

Tavoitteet 2025–2027

Tavoitteet	Toimenpiteet	Toteutuneet toimenpiteet
Kattavat kustannustehokkaat kirjastopalvelut. Palveluajat mahdollistavat asioinnin niille, jotka eivät käytä omatoimikirjastoa. Omatoimikirjaston käyttö pitkällä aukioloajoilla ja ilman ikärajoja.	Digineuvonta, monipuolinen ajantasainen kokoelma. Päivitetty kirjastojärjestelmä ja verkkopalvelut Toimivat omatoimilaitteet, valvontakamerat, kirjastoaineiston selkeä järjestely.	Koulutettu henkilökunta, joka mahdollistaa laadukkaan kokoelmatyön ja asiakaspalvelun. KOHA- kirjastojärjestelmä. Omatoimikirjasto, jossa on toimiva omatoimilaitteisto. Omatoimikirjastoa ei voi olla ilman henkilökuntaa: palautuneen aineiston käsittely, hyllytys, seutuvarausten käsittely.

Arviointimittarit ja perusteet

Kirjastotoimi	2023	2024	2025 (arvio)	2026 (arvio)	2027 (arvio)
Kokonaislainaus	34 128	38 879	35 000	35 000	35 000
- pääkirjasto	19 169	20 960			
- omatoimikirjasto	14 959	17 919			
- kaukolainat (ei laskettu kokonaislainauslukuun)	12	12			
Lainat/asukas	13,5	15,3	15	15	15
Kirjastokäynnit			16 000	16 000	16 000
pääkirjasto + omatoimikirjasto	16 503	17 280			
omatoimikirjasto	5 315	5 204			

* Omatoimikirjaston kävijämäärä tarkoittaa asiakasmäärää, joka on kirjautunut omatoimikirjaston lukulaitteella kirjastoon saapuessaan. Tässä on syytä huomioida, että yhdellä kortilla voi tulla useampi ihminen.

* Kävijälaskuri kertoo koko kirjaston vuosittaisen kokonaiskävijämäärän. Käytämme kävijälaskuria tilastossa mittarina asiakaskäyntien laskennassa. Kävijälaskurin lukema on tilaston ylempi luku.

Seudullinen kirjastoyhteistyö

LASTU-yhteistyö hyödyttää kaikkia kimpassa mukana olevia kirjastoja. Kimpassa kustannukset jakautuvat asukaslukujen mukaan mm. seutukuljetusten tai e-aineistotietokantojen osalta. Yhteistyö lisää kirjastojen keskinäisiä kommunikaatioita, voidaan keskustella asioista ja kehittää sitä kautta toimintaa sekä paikallisesti, että yhdessä.

LASTU-kirjastot siirtyivät KOHA-kirjastojärjestelmään syksyllä 2024. KOHA on kirjastojen omaan käyttöönsä kehittämä tietokanta, jota kehitetään jatkuvasti. LASTU-alueella jokainen kunta on hankkinut asukaslukuun nähden tarvittavan määrän KOHA:n osakkeita.

LASTU-alueen kunnissa ja kaupungeissa toimii yhteensä kahdeksan pääkirjastoa sivukirjastoineen, sekä seitsemän kirjastoautoa: Lahdessa (4 kpl), Heinolassa, Hollolassa ja Orimattilassa. Omatoimikirjastot ovat käytössä 16 toimipisteessä, joista osa on sivukirjastoja.

KIRJASTOPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	1 723	1 000	1 274	274
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-171 225	-184 000	-157 137	26 863
Sisäinen	-33 603	-28 500	-44 118	-15 618
TOIMINTAKATE	-203 105	-211 500	-199 981	11 519
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-203 105	-211 500	-199 981	11 519

KULTTUURIPALVELUT

Monipuoliset kulttuuripalvelut vahvistavat yhteenkuuluvuuden tunnetta sekä paikallista identiteettiä. Rikas paikallinen kulttuuritoiminta luo edellytyksiä hyvinvoinnin kokemuksellisuudelle lisäten yhteisöllisyyttä ja kunnan lomo-, veto- ja pitovoimaa. Toimintavuoden aikana kulttuuripalvelut toteutti useita tapahtumia niin omana toimintanaan kuin yhteistyössä muiden toimijoiden kanssa mm.: Hartola Jazz, RNO Saapuvat konsertit - konserttipäivä, Hartolan kunnan Itsenäisyyspäiväjuhlat. Kesän aikana oli pelattavissa Elina Backmanin Kun kuningas kuolee dekkariin perustuva Mitä tapahtui Laura Malmille? ulkoilmapakopeli. Hartolan kulttuuripalvelut toimi mahdollistajana useissa vuoden aikana järjestetyssä tilaisuuksissa.

Talouden tasapainottaminen vaikutti myös kulttuuripalveluiden toimintaan. Talousarviossa esitetystä suunnitelmista poiketen Hartolan kunnan 40-vuotinen taidenäyttelyperinne taidenäyttelyiden järjestäjänä katkesi, kun Taidesalonki Talvion järjestämistä vastuu siirtyi yksityiselle palveluntarjoajalle kesän 2024 ajaksi mahdollisine optiovuosineen.

Hartolan kunta oli mukana Päijät-Hämeen kuntien yhteisessä lastenkulttuurikeskus Efektin toiminnassa ja teki yhteistyötä valtakunnallisesti toimivan Konserttikeskukseen kanssa. Hartolan kunta osallistui myös Päijät-Hämeen liiton koordinoimaan kuntien kulttuuritoiminnan alueelliseen kehittämistehtävään 1.1.2023-31.12.2024, jonka jatkoaika ulottuu vuoden 2025 puolelle. Tavoitteena hankkeessa on ollut edistää kulttuurin ja taiteen yhdenvertaista saatavuutta ja monipuolista käyttöä sekä luoda edellytyksiä ammattimaiselle taiteelliselle työlle ja toiminnalle maakunnassa. Kulttuuritapahtumien sarjalla taidetta ja kulttuuria tuotiin lähelle päijäthämäläisiä ja hartolalaisia. K50 graffitipajassa toteutettiin hankkeen aikana graffiti Aaltosen liikehuoneiston seinään, jonka ydinsanomana on ”Ilman taidetta Hartola on pelkkä ”Hola”.

Päijät-Hämeen liiton tukemana toteutettiin TAIKU – Taidetta kuningaskuntaan -hanke 1.9.2023-30.4.2024. Hankkeen aikana tarjottiin tasavertaisia ja monipuolisia osallistumismahdollisuuksia kulttuuritoimintaan. Yhteisötaitelijan johdolla kehitettiin uutta, toiminnallisen, soveltavan taiteen mahdollisuuksia hyödyntävää toimintaa esimerkiksi Hartolan Sote-keskuksen Taidetila Taikulla, joka hankkeen aikana valjastettiin entistä vahvemmin yhteisölliseen käyttöön. Erityistä huomiota Taikussa kiinnitettiin heihin, joilla on haasteita päästä kulttuurin ja taiteen äärelle. Hankkeen edunsaajia olivat kaikenikäiset.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit ja vertailu	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Kulttuurin ja taiteen avulla luodaan asukkaiden hyvinvointia ja terveyttä, osallisuutta ja yhteisöllisyyttä sekä paikallista ja alueellista elinvoimaa.	Kulttuurin ja taiteen yhdenvertaisen saatavuuden edistäminen tapahtui monipuolisia sisältöjä ja toimintaa kaikenikäisille tarjoamalla. Edellytysten luominen taiteen ja kulttuurin tekemiselle ja kokemiselle. Yhtenäiskoululla ja varhaiskasvatuksessa toteutettiin kulttuurikasvatussuunnitelman tavoitteita suunnitellusti.	Osallistujapalautteet Taitelijapalautteet Laadullinen arvio Kulttuurikasvatussuunnitelman toteutumien	Osallistuja ja taitelijapalautteet toiminnan sisällön suunnittelussa ja jatkokehityksessä Laadullinen arvio asiakkailta toimintojen yhteydessä Kulttuurikasvatussuunnitelman toteutumien suunnitelmien mukaisesti

KULTTUURIPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	11 163	4 500	11 902	7 402
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-52 933	-53 000	-36 708	16 292
Sisäinen	-32 133	-37 400	-8 868	28 532
TOIMINTAKATE	-73 903	-85 900	-33 674	52 226
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-73 903	-85 900	-33 674	52 226

LIIKUNTAPALVELUT

Liikuntapalveluissa luodaan edellytyksiä liikkumiselle järjestämällä palveluja ja tarjoamalla tukea elämänkulun eri vaiheissa tapahtuvalle fyysiselle aktiivisuudelle, jonka tavoitteena on terveyden ja toimintakyvyn ylläpitäminen ja parantaminen. Liikunnallista aktiivisuutta tuettiin tarjoamalla mm. helposti saavutettavia, maksuttomia tai edullisia liikuntatiloja ja suorituspaikkoja eri toimijoiden ja yksityishenkilöiden käyttöön. Liikunta ja liikkuminen kytkeytyvät luontevasti kuntalaisten hyvinvoinnin edistämiseen. Liikuntapalvelut tukevat kansalaistoimintaa ja ovat tekemässä yhteistyötä eri toimialojen kanssa liikuntapaikkojen kehittämisessä ja rakentamisessa. Toiminnan kannalta tärkeässä roolissa on paikallinen, kuntien välinen ja alueellinen yhteistyö.

Hartolassa jatkettiin Hartolan ja Sysmän kuntien välistä yhteistyötä. Hartolan kunnan koordinoimalle Hartolan ja Sysmä liikkeelle II-hankkeelle saatiin AVI:lta valtionavustusta ja positiivisen rahoituspäätöksen turvin kunnissa oli tarjolla laajalti liikunnan ohjaus- ja neuvontapalveluja maksuttomasti. Palvelut hankittiin ostopalveluna paikallisilta hyvinvoinnin ja liikunnan yrittäjiltä Suomi liikkeelle -hallitusohjelman tavoitteita mukaillen.

Liikkuva Päijät-Häme kuntotestitapahtuma tavoitti miltei sata kuntalaista syyskuussa. Lasten uimataittoa kehitettiin rantauimakouluissa ja skeittileiri liikutti lapsia ja nuoria kesällä.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit ja vertailu	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Kaikenikäisten kuntalaisten liikunta-aktiivisuuden edistäminen *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024–2025	Paikallinen ja seudullinen yhteistyö. Liikuntapalvelut ovat saavutettavia ja monipuolisia. Tarjolla oli erilaiset liikkujat huomioivaa toimintaa. Hankerahoitus ja kuntayhteistyö mahdollistivat riittävät resurssit ja ammattitaitoisen ohjauksen. Liikuntaneuvonta ja matalan kynnyksen liikuntaryhmät olivat tukemassa liikunnallisten elämäntapojen omaksumisessa. Hartola ja Sysmä liikkeelle II-hankkeen kautta AVI:n tuella. Liikuntaneuvontaan tavoiteltu sujuvampi asiakasohjaus vaativat edelleen seudullista kehittämistä. Asiakasohjautuvuudessa oli haasteita.	Osallistujapalaute Osallistujamäärät Kuntotestitulokset Laadullinen arvio	Osallistujapalautteet huomioiva toiminnan suunnittelu ja toteutus Osallistujamäärät Liikuntamajalla ja järjestetyissä toiminnoissa kertovat toiminnan laadusta ja tärkeydestä. Kuntotestitapahtumassa liki sata osallistujaa. Laadullinen arvio toimintojen aikana ohjaamassa toimintaa.

LIIKUNTAPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	21 848	8 000	32 638	24 638
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-63 017	-47 600	-57 167	-9 567
Sisäinen	-108 145	-102 400	-117 809	-15 409
TOIMINTAKATE	-149 314	-142 000	-142 338	-338
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-149 314	-142 000	-142 338	-338

NUORISOPALVELUT

Hartolassa vuoden 2024 aikana oli tarjolla laadukkaita ennaltaehkäisevän nuorisotyön toimintamuotoja nuorten yksilölliset tarpeet huomioiden. Nuokun, Nuorten Työpaja Signaalin ja Etsivän Nuorisotyön yhteinen Nuortentalo Nurkka29 oli mahdollistamassa 7–29-vuotiaille suunnatun kasvua ja kehitystä tukevan toiminnan. Yhteistyössä eri toimijoiden kanssa nuorille järjestettiin monipuolista toimintaa nuorisotilatyöstä retkiin ja erilaisiin tapahtumiin.

Yhteistyö nuorisotyössä on laajaa niin paikallisesti, seudullisesti kuin valtakunnallisestikin. Osallistuttiin seudulliseen nuorisotyön aluekoordinaatio -hankkeeseen. Ohjaamotoiminnan rakennustyöt aloitettiin Heinolan kaupungin koordinoimana ja alueellisessa Itä-Hämeen Ohjaamossa mukana on myös Sysmä.

Hanketoiminta oli edellisten vuosien tavoin vilkasta. Hartola hallinnoi Aluehallintoviraston erityisavustuksen turvin toteutettavaa kaksivuotista Koulunuorisotyötä Hartolaan ja Sysmään -hanketta. Koulunuorisotyö työmuotona

Hartolassa päättyi 31.12.2024, koska avustusta ei saatu. Erasmus + nuorisovaihto toteutettiin Hartolassa kesällä yhteistyössä Asikkalan, Hartolan, Sysmän ja Ruotsin Falkenbergin kanssa. Nuorisovaihtoon osallistui 27 nuorta. Harrastamisen Suomen malli -hankkeella luotiin lapsille ja nuorille harrastusmahdollisuuksia koulupäivän yhteydessä lukuvuoden 2023–2024 aikana. Uutena toimintana aloitettiin lasten uimataidon kehittymistä tukeva uimakerhotoiminta ja hankkeen suurin onnistuminen oli, kun noin viisikymmentä lasta ja nuorta pääsi hiihtokeskus Purnuun liikkumaan neljästi.

Vuoden aikana toteutettiin 14–17-vuotiaiden nuorten kesätyöllistämistä kesätyöpassein. Hartolan kunnan ja Lions Club Hartolan rahoittamana kesätyöpasseilla työllistyi 19 nuorta.

Etsivän nuorisotyö -hankkeen pääkohderyhmänä ovat hartolalaiset, alle 29-vuotiaat nuoret, jotka ovat jääneet työelämän ja opintojen ulkopuolelle. Se on tavoitteellista ja toiminnallista tukea, joka pitää sisällään yksilö- ja pienryhmätoiminnan ohjausta, päihdekasvatusta ja arjenhallintataitojen vahvistamista. Etsivän nuorisotyön painopisteenä on ennaltaehkäisevä työ, joka näkyy tiiviinä yhteistyönä esim. Hartolan yhtenäiskoulun ja alueen toisen asteen oppilaitosten kanssa. Etsivä toimii myös Rikosseuraamuslaitoksen apuvalvojana ja on mukana Puolustusvoimien Time Out – Aikalisä! -toiminnassa.

Nuorten työpaja -hankkeessa tarjotaan aluehallintoviraston tuella valmennuspalveluita työttömille tai vailla opiskelupaikkaa jääneille nuorille hartolalaisille. Nuorten Työpaja Signaalissa 16–29-vuotiailla nuorilla on mahdollisuus osallistua ohjattuun ja tuettuun pajatoimintaan: erilaisia työtehtäviä mediapajaympäristössä, nuorisolain mukaista aktivoivaa toimintaa, mahdollisuus osaamistodistuksien suorittamiseen ja peruskouluopintojen sekä lukio-opintojen loppuun saattamiseen yhteistyössä koulutuksen järjestäjän kanssa.

Pajatoiminnalla tuetaan avoimille työmarkkinoille työllistymistä ja opiskelupaikan löytymistä ja kehitetään yksilöllisesti nuoren elämänhallintataitoja myös terveellisiin elämäntapoihin tukien. Tavoitteena on syrjäytymisen ehkäiseminen ja arjenhallintataitojen opettelu. Nuorten työpajatoiminnasta tehtiin päätösten ennakkovaikutustenselvitys vuoden 2024 aikana. Nuorten työpaja on toiminut yhden ohjaajan mallilla vuoden 2024 alusta alkaen.

Strategiset tavoitteet vuosille 2024–2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit ja vertailu	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
<p>Lasten ja nuorten kasvun ja kehityksen tukeminen.</p> <p>Lasten ja nuorten hyvinvointi. *hyte-neuvottelujen painopiste vuodelle 2024–2025</p>	<p>Edellytykset nuorisotyölle ja toiminnalle luodaan järjestämällä nuorille suunnattuja palveluja.</p> <p>Nuorille tarjottiin ennaltaehkäisevää toimintaa, ohjausta ja palveluja lähipalveluna Hartolassa.</p> <p>Alle 29-vuotiaiden nuorten arjenhallinnan ja kasvun tukeminen perus- ja erityisnuorisotyössä.</p> <p>Nuorten toiminnallinen ja suunnitelmallinen aktivointi.</p>	<p>Osallistuja- ja kävijäpalautteet Osallistavat kyselyt</p> <p>SOVARI-mittari</p> <p>Nuorten jatkosijoittuminen pajajaksojen jälkeen (PAR-asiakas- ja tilastointijärjestelmä).</p>	<p>Osallistujapalautteet ja osallistavat kyselyt hyödynnettiin toiminnan suunnittelussa ja toteutuksessa.</p> <p>SOVARI-mittarin tulokset etsivästä nuorisotyöstä olivat maan keskiarvoa korkeammat ja etsivä sai kaikilla osa-alueilla hyvät arvosanat.</p> <p>Nuorten jatkosijoittuminen pajajaksojen jälkeen tapahtui suunnitellusti.</p>

		Sopimusten ja asiakaskäyntien määrä. Nuorisotilastot.fi	Nuorten työpajalla oli työkokeilusopimusten lisäksi käytössä myös pajan oma sopimus. Nuorisotilastot.fi
Turvataan nuorten osallistumis-, kuulemis- ja vaikuttamismahdollisuudet. kuntalaki (410/2015) 26 § nuorisolaki (1285/2016) 24 § laki hyvinvointialueesta (29.6.2921/611) 32 §	Nuoria kuullaan heitä koskevilla asioissa.	Vaikuttajaryhmien toiminta SOVARI-mittari	Nuorten vaikuttajaryhmät osallistuivat päätöksentekoon ja toimintojen kehittämiseen aktiivisesti. Miten heterogeeninen lasten ja nuorten ääni saadaan aidosti kuuluville päätöksenteossa. SOVARI-mittari

NUORISOPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	124 192	72 000	120 070	48 070
Sisäinen	420	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-246 290	-272 900	-225 541	47 359
Sisäinen	-26 999	-22 700	-26 736	-4 036
TOIMINTAKATE	-148 677	-223 600	-132 207	91 393
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-148 677	-223 600	-132 207	91 393

SIVISTYS- JA HYVINVOINTI- LAUTAKUNTA YHTEENSÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	344 367	208 900	286 706	77 806
Sisäinen	420	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-3 525 626	-3 661 200	-3 522 011	139 189
Sisäinen	-1 271 224	-1 170 000	-766 376	403 624
TOIMINTAKATE	-4 452 063	-4 622 300	-4 001 681	620 619
Poistot	-12 045	-12 700	0	12 700
TILIKAUDEN TULOS	-4 464 108	-4 635 000	-4 001 681	633 319

2.3.5 Tekninen lautakunta

Tekninen toimi sisältää teknisen toimen hallinnon, alueiden hoidon, tilapalvelut, jätehuollon sekä vesi- ja viemärlaitoksen. Vesi- ja viemärlaitos on 1.1.2024 lukien muodostanut oman taseyksikön.

TEKNISEN TOIMEN HALLINTO	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	611	800	33 048	32 248
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-178 460	-176 700	-237 468	-60 768
Sisäinen	-8 147	0	-53 718	-53 718
TOIMINTAKATE	-185 996	-175 900	-258 138	-82 238
Poistot	-2105	-2 100	-1 929	171
TILIKAUDEN TULOS	-188 101	-178 000	-260 067	-82 067

ALUEIDEN HOITO

Kunta ylläpitää keskustaajaman katuja. Kaduista Keskustietä ja Yhdystietä ylläpitää ELY. Talvikunnossapidon hoiti sopimusurakoitsijat. Puistoalueiden kunnossapitotehtävät tehtiin kunnan toimesta sekä ostopalveluna puutarhurilta. Kunta hoiti pääosin omana työnään liikunta-alueiden kunnossapitotehtävät. Kaukalon ja latujen hoito tehtiin pääosin ostopalveluna.

Yleisten alueiden ja kiinteistöhoidon henkilökuntaa vähennettiin syksyllä kesähoitokauden jälkeen (4 htv). Yleisten alueiden hoito tehtiin aiemmalla tasolla hyväksytyyn yleisten alueiden hoitosuunnitelman ja luokittelun mukaan. Henkilöstövähennysten myötä toteutustapaa joudutaan muuttamaan vuonna 2025.

Katuvalaistus päätettiin sulkea yöajalla säästösyistä toistaiseksi. Avantouintipaikan ylläpito siirtyi syksyllä 2024 Hartolan Latu ry:n ylläpitämäksi. Kunnan yleinen siivouspäivä järjestettiin toukokuussa. Yksityistieavustuksina jaettiin määräraha 50 000 €.

Metsätiloilla on ajantasainen hoitosuunnitelma ja sen toteutus on ulkoistettu yksityiselle yritykselle.

Vuonna 2024 luovutettiin puuta tavanomaista enemmän. Suurin hakkuualue oli Tyrynkorvessa. Myyntitulot ylittivät tänä vuonna selvästi keskimääräisen tuottokyvyn ja olivat vuonna 2024 yhteensä noin 158 000 €. Metsää hoidetaan pitkäjänteisesti ja metsänhoito perustuu metsänhoitosuunnitelmaan. Metsänhoitosuunnitelma uusittiin vuonna 2024 ja se on voimassa vuoteen 2035 asti.

Kunnalla on vapaa-ajan asuntojen sekä asuinrakennusten ja yritysten käyttöön kaavoitettuja tontteja. Vapaa-ajan asuntojen rantatontteja myydään lähinnä kiinteistökauppaa tekeillä verkkosivuilla. Tippavaarasta hyväksyttiin vuonna 2024 yksi rantatonttia koskeva kauppa, varsinainen kauppakirja on kuitenkin vielä tekemättä. Valtatien tielinjauksen muutoksen myötä kiinnostus Tippavaaran aluetta kohtaan on lisääntynyt.

Kunnan alueella olevia rakentamattomia rakennuspaikkoja ja tontteja on tällä hetkellä runsaasti, mutta kysyntä on ollut vähäistä.

ALUEIDEN HOITO	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	93 445	171 200	180 918	9 718
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-321 099	-318 550	-350 044	-31 494
Sisäinen	-115 960	-62 700	-57	62 643
TOIMINTAKATE	-343 614	-210 050	-169 183	40 867
Poistot	-92 632	-106 700	-89 732	16 968
TILIKAUDEN TULOS	-436 246	-316 750	-258 915	57 835

TILAPALVELUT

Tekninen osasto tuottaa kiinteistönhoidon, siistimisen ja ruokahuollon palveluita kunnan muille toimialoille sekä kunnan omistamissa kiinteistöissä toimiville muille organisaatioille.

Kunnanvirastolla ylimmän kerroksen toimistohuoneiden henkilökunta siirtyi alempiin kerroksiin, jolloin ylimmän kerroksen lämpötilaa voidaan laskea. Patteriverkoston säädöt ja uusien termostaattien asennukset siirtyivät vuoden 2025 alkuun. Kaukolämmön käytön säästötoimenpiteet jäivät käytännössä vähäisiksi, koska lämpöyhtiö nosti vastaavasti lämmön myyntihintoja.

Terveysaseman kiinteistö vuokrattiin pääosin hyvinvointialueelle ja kotihoidon/ ensihoidon palvelut hyvinvointialue järjesti kunnanvirastolta käsin. Koskipään kiinteistö vuokrattiin kesäajaksi ulkopuoliselle toimijalle, joka järjesti kohteessa taidenäyttelyn. Nuorisopalvelut toimivat vuokratiloissa. Kunnan toimitilat olivat kokonaisuutena katsellen teknisesti toimivat eikä kohteissa havaittu sisäilmaongelmia.

Jokirannan osalta ei tehty rakennuksen kunnan edellyttämiä korjaustöitä. Jokirannan käyttötarkoitus ja käyttöaste on alhainen verrattuna korjaustarpeeseen, joten rakennuksen tulevaisuuden osalta on perusteltua pohtia, onko kiinteistöä mahdollista myydä eteenpäin. Jokirannan rakennus pidettiin ns. ylläpitolämmössä. Jokirannan välttämättömiin rakennuskorjausinvestointeihin on varattu määräraha investointiohjelman suunnitteluvuosilla.

Kunnan omistamien kiinteistöjen osalta on jatkettu rakennusten vuosittaisia korjauksia ja energiatehokkuustoimenpiteitä. Tavoitteena on ollut erityisesti turvata tilojen terveellisyys, turvallisuus sekä energiatehokkuus. Kiinteistöhuolto kunnan kiinteistöistä tehtiin vuosihuolto-ohjelmiin perustuen. Kiinteistöhuollon henkilökunta vähentyi merkittävästi syksyllä kun kaikkien määrärahaisten työntekijöiden työsuhteet päättyivät. Kiinteistöihin tehtäviä korjauksia tehtiin loppuvuodesta enemmän urakoitsijoiden toimesta. Samoin talvikunnossapidon osalta käsilumitöitä ja hiekoitusta ulkoistettiin aiempaa enemmän talvikaudelle 2024/2025.

Tilapalvelun siistimisen tavoitteena on ollut siivouksen kohdentaminen aktiivisesti käytettävien tilojen puhtaanapitoon. Tilojen käytön aktiivisella seurannalla on onnistuttu kohdentamaan siivousta tiheisiin käyttökohteisiin. Kohteiden käyttöajat on huomioitu ja työpanostus kohdennettu niihin. Ammattitaitoinen henkilökunta on vastannut uuden yhtenäiskoulurakennuksen puhtaanapidosta sujuvasti ja joustavasti. Toiminta on ollut kustannustehokasta.

Vantun ruokahuolto ja siivous on toteutettu yhdistelmätyöntekijällä. Hän huolehtii jakelukeittiöstä ja päiväkodin puhtaudesta. Tämä on vaatinut kahden ammatin hallintaa. Järjestely on toiminut hyvin. Tähän tehtävään on lomien ja poissaolojen ajaksi hetkellisesti siirtynyt yksi siivoojista.

TILAPALVELUT	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	528 835	700 700	759 657	58 957
Sisäinen	1 801 343	1 245 900	1 183 674	-62 226
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-1 506 430	-1 248 750	-1 073 965	174 785
Sisäinen	-381 022	-800	-275 745	-274 945
TOIMINTAKATE	442 726	697 050	593 621	-103 429
Poistot	-434 865	-455 600	-548 127	-92 527
TILIKAUDEN TULOS	7 861	241 450	45 494	-195 956

JÄTEHUOLTO

Jäteaseman toimi normaalisti vuoden ympäri. Asema oli avoinna kesäkaudella keskiviikkoisin klo 12–18 ja kuukauden 1. ja 3. lauantai klo 12–14. Talvikaudella jäteaseman keskiviikkoaukioloa lyhennettiin vähäisen asiakaskäytön takia. Jäteaseman hinnoittelu uusittiin paremmin kustannusvastaavaksi.

JÄTEHUOLTO	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	68 322	72 000	220 647	148 647
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-64 298	-43 100	-182 739	-139 639
Sisäinen	-20 799	-16 000	-8 494	7 506
TOIMINTAKATE	-16 775	12 900	29 414	16 514
Poistot	-3 720	-2 800	-4 367	-1 567
TILIKAUDEN TULOS	-20 495	10 100	25 047	14 947

VESI- JA VIEMÄRILAITOS

Vesihuollon häiriötilannevalmiuden kehittämistä jatkettiin edelleen. Merkittävimpänä uudistuksena oli Pohjolan paineenkorotusaseman uudistaminen. Vesilaitoksen osalta jatkettiin varautumisen selvitystyötä, erityistilanneharjoituksia ja toimintavarmuuden maksimointia muuttuneen maailmantilanteen vuoksi.

Toisena merkittävänä uudistuksena oli vesihuollon paikkatiedon laadullinen kehittäminen. Verkostoinfran digitalisointiin liittynyt Indiko-hanke päättyi lokakuussa. Lisäksi vesijohdon sulkuja uusittiin taajamassa. Vesitornille asennettiin UV-desinfiointilaitte. Nurmen jätevedenpumppaamo uusittiin.

Jätevedenpuhdistamon prosessitekniikan ohjauksen automaation kehittäminen aloitettiin. Toimenpiteitä jatketaan vuonna 2025. Puhdistamon lietteet kuljetetaan Lahteen Kujalan jätekeskukseen Labio Oy:n käsiteltäväksi.

Vuoden aikana tapahtui kunnan vesijohtolinjassa yksi isompi vesivuoto Kalholla runkolinjassa. Vuoto saatiin pikaisesti korjattua.

Vesilaitoksen maksuja päätettiin korottaa noin 15 %. Yleisesti ottaen vesi- ja viemärlaitoksen prosessit toimivat hyvin. Vesihuollon tulot kattoivat menot. Vesihuollon taseyksikön talouden toteuma oli tarkasteluvuonna 43 161,78 euroa ylijäämäinen.

VESI- JA VIEMÄRILAITOS	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	441 979	436 100	581 158	145 058
Sisäinen	32 991	0	3 425	3 425
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-339 098	-380 050	-441 581	-61 531
Sisäinen	-48 599	0	-3 425	-3 425
TOIMINTAKATE	87 273	56 050	139 577	83 527
Poistot	-158 566	-133 800	-105 468	28 332
TILIKAUDEN TULOS	-71 293	-77 750	34 109	111 859

Tekninen lautakunta			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Vesihuollon varmuutta parannetaan ja korjausvelan kasvua hillitään mm. PTS-suunnittelulla ja selvittämällä yhteistyön laajentumismahdollisuudet	Selvitetään taajama-alueen vesihuollon infran tilaa ja korjaustarpeet (mm Indiko-hanke), selvitetään varavedenoton vaihtoehdot	Rikkoontumistapausten määrä	Korjattiin yksi runkolinjan vesivuoto Verkostoinfran digitalisointihanke saatiin päätökseen Varavesivalmiutta kehitettiin
Kävelyn ja pyöräilyn olosuhteita ja taajamaympäristön esteettömyyttä edistetään	KäPy- hanke, katuinfran uudistamisessa huomioidaan kävelyn ja pyöräilyn tarpeet, uudistetaan kävely- ja pyöräilyväyliä	Uudistetun verkoston määrä (km)	Haettiin ja saatiin investointiavustus Tähtitien kevyenliikenteenväylän rakentamiselle. Vanhoja kevyenliikenteen väyliä ei saneerattu.
Ilmasto- ja energiatehokkuutta edistetään Hinku-tavoitteiden mukaisesti.	Kiinteistöjen energiankulutusseuranta tehostetaan ja tarvittaessa reagoidaan toimenpitein. Kiinteistöautomaation hyödyt otetaan käyttöön. Hankinnoissa kiinnitetään huomiota energiatehokkuuteen.	Energiankulutusseuranta, Kets-raportointi	Sähkönkulutus laski edeltävään vuoteen nähden 60 000 kwh. Päiväkodilla aloitettiin oppilaitosyhteistyönä sähkökustannusten laskemiseen tähtäävä hanke.

Tuotetaan toimivia, kustannustehokkaita ja arkea tukevia yhdyskuntateknisiä palveluja.	Katu-, liikunta- ja puistoalueiden hoito on tarkoituksen- ja kysynnänmukaista. Vesihuollon toimintavarmuus ja laatu on lainsäädännön vaatimusten mukaista.	Asiakaspalautteet, asiakaskysely. Vedenlaatututkimukset, vesihuollon häiriötilannetilastointi	Vedenlaatutulokset olivat hyvät. Vuoden aikana korjattiin yksi isompi runkolinjan vuoto Kalholla. Vesilaitos on toimintakykyinen ja toimi ilman häiriöitä.
----------------------------------------------------------------------------------------	------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------	-----------------------------------------------------------------------------------------------	--------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------------

TEKNINEN LAUTAKUNTA YHTEENSÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	1 133 191	1 380 800	1 775 428	394 628
Sisäinen	1 834 335	1 245 900	1 187 100	-58 800
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-2 409 385	-2 167 150	-2 285 797	-118 647
Sisäinen	-574 527	-79 500	-341 438	-261 938
TOIMINTAKATE	-16 386	380 050	335 293	-44 757
Poistot	-691 888	-701 000	-749 625	-48 625
TILIKAUDEN TULOS	-708 274	-320 950	-414 332	-93 382

2.3.6 Ympäristölautakunta

RAKENNUSVALVONTA

Rakennusvalvonta on lakisääteinen kunnallinen palvelu. Maankäyttö- ja rakennuslain 12 §:n mukaan rakentamisen ohjauksen tavoitteena on mm. edistää hyvää ja käyttäjien tarpeita palvelevan elinympäristön saavuttamista, elinkaariominaisuuksiltaan kestävä ja taloudellista rakentamista sekä ympäristön ja rakennuskannan suunnitelmallista ja jatkuvaa hoitoa ja kunnossapitoa. Rakennusvalvonnan työhön sisältyy yleinen ohjaus ja neuvonta sekä maankäyttö- ja rakennuslain ja sen nojalla annettujen säädösten mukainen lupaharkinta ja -päätökset sekä rakennusaikainen valvonta (katselmukset). Rakennusvalvonnan toimialaan sisältyy lisäksi mm. poikkeamisluvat.

Rakennusvalvonnan palvelu ostetaan 50 % työpanoksella Heinolan kaupungin rakennusvalvonnalta. Sopimuksen mukaan kunnan enimmäismäärää tarkistetaan kunkin sopimusvuoden talousarvion laadinnan yhteydessä palkansaajien ansiotasoindeksin (2015=100, kuntasektori, kuukausipalkkalaiset) 1. vuosineljännes / (2023 =119) ja tarkastelu ajankohtana kunkin kuluva sopimusvuoden 1. vuosineljänneksen osaindeksi. Palkkojen kustannustennousu on noin 3,5 % sekä ohjelmistojen lisenssimaksut ovat nousseet noin 4–5 %. Myös keskeneräisten rakennuslupien projekti nosti henkilöstökuluja normaalitasosta ylöspäin. Korostusten ja projektin kustannusten jälkeen sopimuksen kokonaissummaksi tulee korotusten jälkeen 106 246,00 €. Tulevat ohjelmistomuutokset ja parannusprojektit sekä niistä aiheutuvat kustannukset jaetaan sopimusosapuolten kesken erikseen vuosien 2025–2026 aikana.

Rakennusalan alavireinen suhdanne heijastui myös Hartolan kunnan alueen rakentamiseen, jolla oli merkittävä vaikutus myös rakennusvalvonnan tuloihin. Rakennusvalvonnan tulot lisääntyivät keskeneräisten rakennuslupaprojektin myötä ja ne olivat viime vuonna 108 331,00 €. Rakennusvalvonnan taksat päivitettiin siten, että ne ovat voimassa 1.1.2025 alkaen.

Hartolan rakennusvalvonta ja rakennus- ja huoneistorekisteri toimivat Heinolan rakennusvalvonnan tietojärjestelmässä, kuten myös sähköinen asiakaspalvelu. Käytössä olevaan Heinolan tietojärjestelmään on avattu Hartolan Kauppa- ja myyntipalvelu, jonka kautta on mahdollista jakaa ja myydä kuntien kartta-aineistoja, rakennuspiirustuksia sekä muita tuotteita. Uuden palvelun kautta ostajat tilaavat tuotteet sähköisestä palvelusta, jolloin pidemmällä aikavälillä viranomaisten työmäärä ja asiakaskäynnit ”tiskillä” vähenevät asiakkaiden hoitaessa tilauksensa sähköisesti verkossa.

Arkiston uudelleen skannausta ei aloitettu resurssien puutteen vuoksi. Alueellisen rakennusjärjestyksen päivityksen päätös tehtiin vuonna 2023. Päivitys tehdään vuoden 2025 aikana.

Rakentamislaki tuli voimaan 1.1.2025, sen etenemistä seurataan ja mahdollisiin muutostarpeisiin reagoidaan rakennusjärjestyksen päivityksen muodossa.

Asia	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Myönnetyt luvat ja ilmoitukset	119	197	100	100	100
Poikkeamisluvat	4	4	4	4	4
Suoritettut katselmukset	148	297	180	170	160

RAKENNUSVALVONTA	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	0	0	2 116	2 116
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-59 840	-19 000	-10 353	8 647
Sisäinen	-11	-200	-1 808	-1 608
TOIMINTAKATE	-59 851	-19 200	-10 045	9 155
Poistot	-696	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-60 547	-19 200	-10 045	9 155

YMPÄRISTÖSUOJELU

Hartolan ympäristönsuojelutehtävät hoidetaan yhteistyössä Heinolan kaupungin ja Iitin sekä Sysmän kuntien kanssa. Ympäristönsuojelun tavoitteena on ihmisen toiminnasta syntyvien ympäristöhaittojen minimoiminen, luonnonvarojen kestävä käyttö sekä viihtyisä ja puhdas elinympäristö. Ympäristönsuojelun tehtäviin kuuluvat mm. ympäristönsuojelulain, maa-aineslain, jätelain ja vesilain mukaiset lupa-, valvonta- ja edistämistehtävät.

Heinolan kaupungilta ostettava ympäristönsuojelun työresurssi on ollut vuodesta 2021 alkaen 70 %:a. Ympäristönsuojelun töitä on tehostettu ja pyritään jatkossa edelleen tehostamaan mm. paikkatietoteknisillä ratkaisulla ja henkilöstön erikoistumisella.

Asia	TP 2023	TP 2024	TA 2025	TS 2026	TS 2027
Valvonta- ja tarkastuskäynnit (ei maa-aineslupatarkastukset)	120	11	10	10	10
Näytteet	20	3	2	2	2
Ympäristöluvut	2	0	2	2	2
Maa-ainesluvut	2	2	2	2	2
Kampanjat ja projektit	2	3	2	2	2
Maa-aineslupien valvontakäynnit	15	11	11	11	11

YMPÄRISTÖNSUOJELU	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	0	0	200	200
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-38 352	-56 800	-37 931	18 869
Sisäinen	-25	-200	-1 808	-1 608
TOIMINTAKATE	-38 377	-57 000	-39 539	17 461
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-38 377	-57 000	-39 539	17 461

KAAVOITUS

Vuoden 2024 aikana jatkettiin yhteistyötä Heinolan kaupungin kanssa kaavoituksen asiantuntijapalvelujen osalta.

Vuoden aikana kunnan alueella ovat olleen vireillä mm. seuraava kaavahankkeet:

- rantaosayleiskaavojen pienet muutokset – vahvistui joulukuussa 2024
- Aurinkorannan ranta-asemakaavan ja Jääsjärven rantaosayleiskaavan muutos – vahvistui elokuussa 2024
- Kurpan alueen kaavoitus – OAS on ollut nähtävillä vuodesta 2022 lähtien - kesken, odottaen mm. valtatieen 4 kehittämiskorjausten vahvistumista.
- Tainionvirran alueen asemakaavamuutos ja laajennus – uusi kaavahanke on valmisteluvaiheessa.
-

Asemakaava-alueella on paljon vanhaa kaava-aluetta, mikä ei vastaa tämän päivän vaatimuksia. Tainionvirran alueen asemakaavamuutos ja laajennus tuli vireille huhtikuussa, vaikutusalueen kiinteistöjen omistajille ja asukkaille järjestettiin tiedotustilaisuus asiasta toukokuussa ja Osallistumis- ja arviointisuunnitelma laitettiin nähtäville elokuussa 2024.

Muutoin asemakaava-alueen kaavaa uusitaan muutostarpeiden ja kiireellisyysperiaatteen perusteella osissa. Tainionvirran ja Kurpan alueen asemakaavahankkeille tarvittavien selvitysten hankinta on alkanut.

Rantaosayleiskaavat kattavat lähes kaikki kunnan alueella sijaitsevat rannat. Rautavesi-Rusin, Etelä-Hartolan, Pohjois-Hartolan ja Jääsjärven rantaosayleiskaavojen pienet muutokset -kaavahankkeella tehtiin maanomistajien haluamia pieniä muutoksia ja korjauksia. Kyseinen kaavamuutos tuli voimaan joulukuussa 2024.

Vuoden aikana oli tarkoitus päivittää kaavoitusohjelma ja rantarakentamisen strategia vuodelta 2019 sekä käynnistää Rautaveden-Rusin rantaosayleiskaavan päivistytyä, mutta näihin ei ole ollut tarpeeksi resursseja.

KAAVOITUS	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	302	10 000	0	-10 000
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-19 859	-101 800	-55 643	46 157
Sisäinen	0	-200	0	200
TOIMINTAKATE	-19 557	-92 000	-55 643	36 357
Poistot	0	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-19 557	-92 000	-55 643	36 357

KIINTEISTÖKARTOITUS

Hankkeen tavoitteena oli ensisijaisesti verottajalla olevien rakennustietojen sekä kunnan ja VTJ:n rakennus- ja huoneistorekisterin tietojen korjaaminen ja päivittäminen niin, että tiedot vastaavat toisiaan.

Hanke päättyi 31.7.2024. Tämän jälkeen toimistosihteeri teki vielä muutamia korjauksia kiinteistöjen rakennustietoihin. Hankkeesta valmistuu loppuraportti kevään 2025 aikana.

Ympäristölautakunta			
Strategiset tavoitteet vuosille 2024-2026			
Tavoitteet	Toimenpiteet	Arviointimittarit ja vertailu	Toteutuneet toimenpiteet ja tulokset
Rakennusvalvonta: Lupaprosessit ovat sujuvat	Rakennusvalvonnan riittävä resurssointi. Riittävät neuvontapalvelut lupa-asioissa.	Lupien käsittelyaika	Lupien käsittelyaika keskimäärin kolme viikkoa.
Kaavoitus: Kaavoitettujen tonttien määrä ja laatu vastaavat rakentamisen tarpeita	Kaavoitusohjelman ja, rantarakentamisen strategian päivittäminen. Rantaosayleiskaavojen ja taajama-alueen asemakaavojen päivittäminen.	Kaavoitusohjelman ylläpito ja toteuttaminen	Varsinaista kaavoitusohjelmaa ei ole laadittu. Rantarakentamisen strategiaa ei ole päivitetty. Kaavoituskatsaus tehty vuosille 2024–2025. Taajama-alueen asemakaavojen päivittäminen aloitettiin Tainionvirran alueella.
Ympäristönsuojelu: Valvonta on lain edellyttämällä tasolla	Toteutetaan kaikki valvontaohjelman mukaiset määräaikaistarkastukset	Ympäristönsuojelun valvontasuunnitelman toteuttaminen	84 % toteutui valvontasuunnitelman mukaisista tarkastuksista.
Kiinteistökartoitus: Tietojen käsittelyä tehostetaan laatua ja tasapuolisuutta vaarantamatta	Tietojen kerääminen toteutetaan kartoittamalla ranta-alueet (pois lukien saarikiinteistöt) ja kyselykirjein muiden rakennettujen kiinteistöjen omistajille	Mittaustietojen oikeellisuus Rekisterin virheiden korjaaminen	Mittaustietojen taso nousi edelleen vuoden aikana. Virheellisiä mittaustietoja tarkastettiin uudelleen. Rekisterivirheitä korjattiin. Noin 30 % virheistä jäi tarkastamatta ja korjaamatta.

YMPÄRISTÖLAUTAKUNTA YHTEENSÄ	Toteuma 2023	Muutettu TA 2024	Toteutuma 2024	Poikkeama
TOIMINTATUOTOT				
Ulkoinen	302	10 000	7 125	-2 875
Sisäinen	0	0	0	0
TOIMINTAKULUT				
Ulkoinen	-275 289	-247 100	-157 285	89 815
Sisäinen	-2 001	-600	-5 425	-4 825
TOIMINTAKATE	-276 988	-237 700	-155 585	82 115
Poistot	-696	0	0	0
TILIKAUDEN TULOS	-277 684	-237 700	-155 585	82 115

2.4 TULOSLASKELMAOSAN TOTEUTUMINEN

Alkuperäisessä talousarviossa vuosikate oli arvioitu 317.900 euroon ja lisätalousarviolla odotettu vuosikate pieni 227.750 euroon. Tilipäätöksen vuosikate oli 1.376.519 euroa ja se oli 1.148.769 euroa lisätalousarviota parempi. Tilikauden tulos toteutui 623.767 euroa ylijäämäisenä.

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma	Poikkeama
Toimintatuotot					
Myyntituotot	658 700	40 000	698 700	1 012 145	-313 445
Maksutuotot	69 200		69 200	51 866	17 334
Tuet ja avustukset	140 500		140 500	265 110	-124 610
Muut toimintatuotot	723 800		723 800	835 890	-112 090
Toimintatuotot yhteensä	1 592 200	40 000	1 632 200	2 165 011	-532 811
Valmistus omaan käyttöön	0		0	0	0
Toimintakulut					
Henkilöstösivukulut	-769 900		-769 900	-709 749	-60 151
Palkat ja palkkiot	-2 903 100		-2 903 100	-2 912 158	9 058
Henkilöstökulut	-3 673 000		-3 673 000	-3 621 908	-51 092
Palvelujen ostot	-2 547 750	-124 100	-2 671 850	-2 765 907	94 057
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-723 800		-723 800	-681 329	-42 471
Avustukset	-355 000	-12200	-367 200	-380 946	13 746
Muut toimintakulut	-148 550		-148 550	-174 340	25 790
Toimintakulut yhteensä	-7 448 100	-136 300	-7 584 400	-7 624 428	40 028
Toimintakate	-5 855 900	-96 300	-5 952 200	-5 459 417	-492 783
Verotulot	6 214 000	200 000	6 414 000	6 735 316	-321 316
Valtionosuudet	48 250	-108 350	-60 100	322 331	-382 431
Rahoitustuotot ja -kulut					
Korkotuotot	3 900	6 500	10 400	29 456	-19 056
Muut rahoitustuotot	58 000	8 000	66 000	69 277	-3 277
Korkokulut	-150 200	-100 000	-250 200	-316 433	66 233
Muut rahoituskulut	-150		-150	-4 010	3 860
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-88 450	-85 500	-173 950	-221 711	47 761
Vuosikate	317 900	-90 150	227 750	1 376 519	-1 148 769
Poistot käyttöomaisuudesta ja pitkävaikutteisista menoista	-785 700		-785 700	-752 753	-32 947
Arvonalentumiset	0		0	0	0
Satunnaiset tuotot	0		0	0	0
Satunnaiset kulut	0		0	0	0
Tilikauden alijäämä (-) / ylijäämä (+)	-467 800	-90 150	-557 950	623 767	-1 181 717

Talousarvion toteutuminen sitovuustason mukaisesti

Talousarvion määrärahojen ja tuloarvioiden yhteenveto						
	Määrärahojen toteutuminen			Tuloarvioiden toteutuminen		
	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama	Muutettu TA 2024	Toteuma 2024	Poikkeama
Keskusvaalilautakunta	-13 100	-16 762	-3 662	15 600	15 756	156
Tarkastuslautakunta	-15 250	-16 466	-1 216	0	0	0
Kunnanhallitus	-1 532 600	-1 655 402	-122 802	62 900	109 291	46 391
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	-3 452 300	-3 235 306	216 994	208 900	286 706	77 806
Tekninen lautakunta	-2 115 150	-2 256 502	-141 352	1 334 800	1 746 133	411 333
Ympäristölautakunta	-247 100	-157 285	89 815	10 000	7 125	-2 875
Verotulot	0	0	0	6 414 000	6 735 316	321 316
Valtionosuudet	0	0	0	-60 100	322 331	382 431
Korkotulot	0	0	0	10 400	29456	19 056
Muut rahoitustulot	0	0	0	66 000	69277	3 277
Korkomenot	-250 000	-316 433	-66 233	0	0	0
Muut rahoitusmenot	-150	-4010	-3860	0	0	0
Investointiosa						
Korjausinvestoinnit	-465 000	236 810	228 190	100 000	120 843	20 843
Laajennusinvestoinnit	0	0	0	0	0	0
Uusinvestoinnit	-50 000	-68 143	-18 143	0	0	0

Valtuusto on käsitellyt ja hyväksynyt talousarviopoikkeamat kokouksessaan 31.3.2025. Poikkeamien osalta negatiiviset luvut ovat määrärahojen ylityksiä tai tuloarvioiden alituksia.

Investointiosa on esitetty määrärahojen ilman KOy Vasallin pääomituksia, joista on tehty erilliset päätökset ilman talousarviomuutosta, sekä tulopuolella kiinteistöjen myyntiä ja Kustaan kalastusmatkailuhankkeen tuloa.

Investointiosan tarkempi erittely luvussa 2.5.

Verotulojen erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2024	Poikkeama
Verotulot	6 214 000	200 000	6 414 000	6 735 316,40	321 316,40
Kunnan tulovero	3 666 000	100 000	3 766 000	3 930 370,11	164 370,11
Osuus yhteisöveron tuotosta	942 000	100 000	1 042 000	1 185 498,81	143 498,81
Kiinteistövero	1 606 000	0	1 606 000	1 619 447,48	13 447,48
Muut verotulot	0	0	0	0,00	0,00

Valtionosuuksien erittely

	Alkuperäinen talousarvio	Talousarvio-muutokset	Talousarvio muutosten jälkeen	Toteuma 2024	Poikkeama
Valtionosuudet	48 250	-108 350	-60 100	322 331	382 431
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus ml. tasaukset	113 500	-40 500	73 000	77 011,00	4 011,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuudet	-690 200	-63 000	-753 200	-754 784,00	-1 584,00
Verotulomenetysten kompensatio	624 950	-4 850	620 100	620 104,00	4,00
Harkinnanvarainen valtionosuuden korotus	0	0	0	380 000,00	380 000,00

2.5 INVESTOINTIEN TOTEUTUMINEN

Yhtenäiskoulun purkuosan ja purettujen rivitalojen maisemointi toteutettiin kesällä 2024. Yhtenäiskoulun takapihalle rakennettiin nurmipintainen jalkapallopelialue, beachvolley-kenttä ja koulun kiertävä kävelypolku. Purettujen rivitalojen alueelle istutettiin monilajinen puusto, joka sisältää myös hedelmäpuita ja marjapensaita. Samalla koulun alueen kameravalvontaa parannettiin. Investoinnin toteutus jatkuu vielä vuodelle 2025.

Terveyskeskuksen hissi modernisoitiin. Terveysaseman kellarikerroksen varastohuoneiden saneerausta ei toteutettu osana investointiohjelmaa.

Liikuntamajan tenniskentän alueelle rakennettavan monipelialueen urakka kilpailutettiin loppuvuodesta 2024. Nykyisten tenniskenttien alueelle tullaan rakentamaan vuonna 2025 uudistettu tenniskenttä, monipelikenttä ja padelkenttä. Kentälle tehdään lisäksi tilavaraus mahdollisesti myöhemmin tehtävälle pickleball-kentälle.

Katujen pinnoitusta tehtiin taajama-alueella sille varatun määrärahan edestä (50.000 euroa).

Merkittävimpiä kohteita olivat Kurpanpellontie, Toritie, Yhdystie/Laaksotie risteys. Vanhoja elohopeakatuvaloja vaihdettiin taajamassa led-valoiksi sille varatun määrärahan edestä Sukontiellä ja Koskipääntiellä (20.000 euroa).

Vesilaitoksen osalta merkittävimpana investointina oli Pohjolan paineenkorotusaseman saneeraus.

Lisäksi uusittiin Nurmen pumppaamo ja muutamia runkolinjan sulkuventtiilejä. Jätevedenpuhdistamon prosessiautomaation uudistaminen aloitettiin ja sen toteutus jatkuu vuonna 2025.

Raindance-käyttöönoston laskutukset vuonna 2024 olivat 68.143,20 euroa. Vuodelle 2023 hankintakulua kirjattiin 73.355 euroa, eli yhteensä noin 141.500 euroa. Näiden lisäksi Provincia Oy:n projektikustannuksia aktivoitiin Provincian taseeseen 86.000 euroa, jotka laskutetaan viiden vuoden aikana osana normaalia palvelun vuosilaskutusta. Täten käyttöönoston kustannukset olivat yhteensä 227.500 euroa, kun alkuperäinen vuoden 2023 investointiohjelman mukainen määräraha oli 230.000 euroa.

Kustaan kalastusmatkailureitistön hankeavustus maksettiin vuoden 2024 puolella, vaikka hanke itsessään saatiin valmiiksi jo edellisen vuoden aikana. Hanketulo on kirjattu hankintamenon vähennykseksi investointikohteelle.

Kiinteistö Oy Vasallin pääomituksat on kirjattu investointien kautta pysyviin vastaaviin. Näille ei ole investointisuunnitelmassa ollut erillistä määrärahavarausta, vaan valtuusto on päättänyt pääomituksista erikseen.

KP	Kohde		TA 2024 + muutokset	Toteuma 2024	Poikkeama
Maa- ja vesialueet					
6200	Kustaan kalastusmatkailureitistö	Tulot	0	55 243,46	55 243,46
		Netto	0	55 243,46	55 243,46
6200	Maa-alueiden myynti	Tulot	0	10 717,22	10 717,22
		Netto	0	10 717,22	10 717,22
Rakennukset					
6300	Terveysaseman kellarikerroksen saneeraus	Menot	-35 000	0,00	35 000,00
		Netto	-35 000	0,00	35 000,00
Kiinteät rakent. ja lait.					
6300	Vanhan koulun piha-alueen korjaustyöt	Menot	-100 000	-56 331,01	43 668,99
		Tulot	35 000	65 600,00	30 600,00
		Netto	-65 000	9 268,99	74 268,99
6300	Terveysaseman hissi	Menot	-40 000	-18 900,00	21 100,00
		Netto	-40 000	-18 900,00	21 100,00
6200	Peliareena, tennis- ja padelkenttä	Menot	-100 000	-470,60	99 529,40
		Tulot	65 000	0,00	-65 000,00
		Netto	-35 000	-470,60	34 529,40
6200	Katujen päällystys	Menot	-50 000	-58 965,08	-8 965,08
		Netto	-50 000	-58 965,08	-8 965,08
6200	Katuvalaistuksen uusiminen	Menot	-20 000	-27 735,50	-7 735,50
		Netto	-20 000	-27 735,50	-7 735,50
6200	Tähtitien pyörätie	Menot	0	-576,00	-576,00
		Netto	0	-576,00	-576,00
6901	Vesilaitosinfran parantaminen	Menot	-80 000	-69 447,26	10 552,74
		Netto	-80 000	-69 447,26	10 552,74
6901	Jätevedenpuhdistamon prosessiautomaatio	Menot	-40 000	-4 384,93	35 615,07
		Netto	-40 000	-4 384,93	35 615,07
Tietokoneohjelmistot					
1200	Raindance-käyttöönotto	Menot	-50 000	-68 143,20	-18 143,20
		Netto	-50 000	-68 143,20	-18 143,20
Osakkeet ja osuudet					
1200	Osakkeet ja osuudet (Vasallin SVOP)	Menot	0	-830 000,00	-830 000,00
		Netto	0	-830 000,00	-830 000,00
		Menot	-515 000	-1 134 953,58	-619 953,58
		Tulot	100 000	131 560,68	31 560,68
		Netto	-415 000	-1 003 392,90	-588 392,90

3. TILINPÄÄTÖSLASKELMAT

3.1 TULOSLASKELMA

KUNNAN TULOSLASKELMA				
	2024		2023	
Toimintatuotot				
Myyntituotot	1 012 145,08		671 291,29	
Maksutuotot	51 866,17		68 968,89	
Tuet ja avustukset	265 110,07		366 545,65	
Muut toimintatuotot	835 889,62	2 165 010,94	496 792,04	1 603 597,87
Valmistus omaan käyttöön		0,00		0,00
Toimintakulut				
Henkilöstökulut	-3 621 907,67		-3 744 826,55	
Palvelujen ostot	-2 765 906,52		-2 892 361,87	
Aineet, tarvikkeet ja tavarat	-681 328,59		-634 935,68	
Avustukset	-380 945,53		-330 164,61	
Muut toimintakulut	-174 339,55	-7 624 427,86	-173 602,60	-7 775 891,31
Toimintakate		-5 459 416,92		-6 172 293,44
Verotulot		6 735 316,40		6 404 291,91
Valtionosuudet		322 331,00		696 664,00
Rahoitustuotot ja -kulut				
Korkotuotot	29 456,17		19 232,56	
Muut rahoitustuotot	69 276,56		60 512,89	
Korkokulut	-316 433,32		-218 037,94	
Muut rahoituskulut	-4 010,47	-221 711,06	-377,41	-138 669,90
Vuosikate		1 376 519,42		789 992,57
Poistot ja arvonalentumiset				
Suunnitelman mukaiset poistot	-752 752,89		-728 828,76	
Arvonalentumiset	0,00	-752 752,89	0,00	-728 828,76
Satunnaiset erät				
Satunnaiset tuotot	0,00		0,00	
Satunnaiset kulut	0,00	0,00	-745 643,31	-745 643,31
Tilikauden tulos		623 766,53		-684 479,50
Tilinpäätössiirrot				
Tilikauden yli- / alijäämä		623 766,53		-684 479,50

3.2 RAHOITUSLASKELMA

HARTOLAN KUNNAN RAHOITUSLASKELMA				
	2024		2023	
Toiminnan rahavirta				
Vuosikate	1 376 519,42		789 992,57	
Satunnaiset erät	0,00		-745 643,31	
Tulorahoituksen korjauserät	<u>-4 232,78</u>	1 372 286,64	<u>-4 524,27</u>	39 824,99
Investointien rahavirta				
Investointimenot	-1 134 953,58		-1 646 042,14	
Rahoitusosuudet investointimenoihin	120 843,46		37,32	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	<u>14 950,00</u>	-999 160,12	<u>738 575,99</u>	-907 428,83
Toiminnan ja investointien rahavirta		373 126,52		-867 603,84
Rahoituksen rahavirta				
Antolainauksen muutokset				
Antolainauksen lisäykset	0,00		0,00	
Antolainauksen vähennykset	<u>35 686,08</u>	35 686,08	<u>0,00</u>	0,00
Lainakannan muutokset				
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000 000,00		56 372,30	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 233 571,74		-1 406 982,00	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	<u>0,00</u>	766 428,26	<u>1 026 589,74</u>	-324 019,96
Oman pääoman muutokset	0,00		0,00	
Muut maksuvalmiuden muutokset				
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutokset	7 165,78		-27 362,86	
Vaihto-omaisuuden muutos	0,00		0,00	
Saamisten muutos	-350 143,32		684 704,01	
Korottomien velkojen muutos	<u>150 980,34</u>	-191 997,20	<u>-886 542,70</u>	-229 201,55
Rahoituksen rahavirta		610 117,14		-553 221,51
Rahavarojen muutos		983 243,66		-1 420 825,35
Rahavarat 31.12	1 148 699,02		165 455,36	
Rahavarat 1.1	165 455,36	983 243,66	1 586 280,71	-1 420 825,35

3.3 TASE

VASTAAVAA		2024	2023
A	PYSYVÄT VASTAAVAT	17 136 444,32	16 921 490,39
I	Aineettomat hyödykkeet	0,00	12 745,05
	Aineettomat oikeudet	6 720,00	12 745,05
	Muut pitkävaikuttiset menot	147 494,54	
II	Aineelliset hyödykkeet	13 717 110,11	14 449 527,80
	Maa- ja vesialueet	4 440 476,80	4 462 782,23
	Rakennukset	7 576 850,33	8 103 530,28
	Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 584 712,40	1 670 119,75
	Koneet ja kalusto	19 093,50	36 826,50
	Muut aineelliset hyödykkeet	65 637,24	65 637,24
	Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	30 339,84	110 631,80
III	Sijoitukset	3 265 119,67	2 459 217,54
	Osakkeet ja osuudet	2 990 388,33	2 160 388,33
	Muut lainasaamiset	19 335,95	19 335,95
	Muut saamiset	255 395,39	279 493,26
B	TOIMEKSIANTOJEN VARAT	8 460,39	17 575,51
	Valtion toimeksiannot		
	Lahjoitusrahastojen erityiskatteet	8 460,39	17 575,51
C	VAIHTUVAT VASTAAVAT	2 329 053,56	995 666,58
I	Vaihto-omaisuus	0,00	0,00
	Aineet ja tarvikkeet	0,00	0,00
II	Saamiset		
	Pitkäaikaiset saamiset	621 000,00	151 000,05
	Myyntisaamiset	0,00	0,05
	Lainasaamiset	470 000,00	0,00
	Muut saamiset	151 000,00	151 000,00
III	Lyhytaikaiset saamiset	559 354,54	679 211,17
	Myyntisaamiset	237 055,45	140 966,20
	Lainasaamiset	54 600,00	210 000,00
	Muut saamiset	68 163,67	55 143,26
	Siirtosaamiset	199 535,42	273 101,71
IV	Rahat ja pankkisaamiset	1 148 699,02	165 455,36
VASTAAVAT YHTEENSÄ		19 473 958,27	17 934 732,48

VASTATTAVAA		2024	2023
A	OMA PÄÄOMA	6 115 262,69	5 491 496,16
I	Peruspääoma	4 336 878,95	4 336 878,95
II	Muut omat rahastot	0,00	0,00
III	Edellisten tilikausien alijäämä	1 154 617,21	1 839 096,71
IV	Tilikauden yli- / alijäämä	623 766,53	-684 479,50
B	POISTOERO JA VAPAAEHTOISET	0,00	0,00
	VARAUKSET	0,00	0,00
	Poistoero	0,00	0,00
	Vapaaehtoiset varaukset	0,00	
C	PAKOLLISET VARAUKSET	0,00	0,00
	Muut pakolliset varaukset	0,00	0,00
D	TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	21 626,17	23 575,51
	Valtion toimeksiannot	0,00	0,00
	Lahjoitusrahastojen toimeksiannot	21 626,17	23 575,51
E	VIERAS PÄÄOMA	13 337 069,41	12 419 660,81
I	Pitkäaikainen	9 792 648,73	9 069 630,73
	Lainat rahoituslaitoksilta	8 982 875,00	8 239 857,00
	Lainat julkisyhteisöltä	36 372,30	56 372,30
	Liittymismaksut ja muut velat	773 401,43	773 401,43
	Siirtovelat	0,00	0,00
II	Lyhytaikainen	3 544 420,68	3 350 030,08
	Lainat rahoituslaitoksilta	2 256 982,00	2 206 982,00
	Lainat julkisyhteisöltä	20 000,00	26 589,74
	Saadut ennakot	9 139,21	207 683,89
	Ostovelat	475 303,73	0,00
	Muut velat	139 486,13	64 681,34
	Siirtovelat	643 509,61	844 093,11
VASTATTAVAA YHTEENSÄ		19 473 958,27	17 934 732,48

3.4 KONSERNILASKELMAT

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		TULOSLASKELMA	
	2024	2023	
Toimintatuotot	4 175 418,34	3 772 834,07	
Toimintakulut	-8 459 623,12	-9 127 078,04	
Osuus osakkuusyhteisöjen voitosta	0,00	0	
Toimintakate	-4 284 204,78	-5 354 243,97	
Verotulot	6 696 699,27	6 404 291,91	
Valtionosuudet	322 331,00	696 664,00	
Rahoitustuotot ja -kulut			
Korkotuotot	58 033,76	322 806,99	
Muut rahoitustuotot	70 552,52	59 813,23	
Korkokulut	-682 548,21	-569 272,27	
Muut rahoituskulut	-9 896,77	-562,27	
Rahoitustuotot ja -kulut yhteensä	-563 858,70	-187 214,32	
Vuosikate	2 170 966,79	1 559 497,62	
Poistot ja arvonalentumiset			
Suunnitelman mukaiset poistot	-1 230 497,68	-1 232 903,32	
Tilikauden yli-/alipariarvot	0,00	0	
Arvonalentumiset	-512 155,26	0	
Satunnaiset erät	-374,20	-876 217,01	
Tilikauden tulos	427 939,65	-549 622,71	
Tilinpäätössiirrot	-240,53	-254,02	
Vähemmistöosuudet	-198,76	534,17	
Tuloksen oikaisuerät			
Tilikauden ylijäämä	427 500,36	-549 342,56	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		RAHOITUSLASKELMA	
	2024	2023	
Toiminnan rahavirta			
Vuosikate	2 170 966,79	1 429 471,64	
Satunnaiset erät	-374,20	-746 191,03	
Tulorahoituksen korjauserät	-531 340,89	-5 457,84	
Investointien rahavirta			
Investointimenot	-454 496,15	-1 167 688,35	
Rah.osuudet inv. menoihin	120 959,63	100,37	
Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutustulot	-43 723,28	738 617,92	
Toiminnan ja investointien rahavirta	1 261 991,90	248 852,71	
Rahoituksen rahavirta			
Antolainauksen muutokset			
Antolainasaamisten lisäykset	0	0	
Antolainasaamisten vähennykset	35 686,08	0	
Lainakannan muutokset			
Pitkäaikaisten lainojen lisäys	2 000 000,00	2 690,76	
Pitkäaikaisten lainojen vähennys	-1 961 187,98	-2 334 604,47	
Lyhytaikaisten lainojen muutos	-61 611,78	972 471,56	
Oman pääoman muutokset	0	0	
Muut maksuvalmiuden muutokset			
Toimeksiantojen varojen ja pääomien muutos	7 409,67	-27 098,46	
Vaihto-omaisuuden muutos	183,61	-1 885,68	
Saamisten muutos	-240 219,19	762 071,59	
Korottomien velkojen muutos	105 890,53	-938 205,10	
Rahoituksen rahavirta	-113 849,06	-1 564 559,80	
Rahavarojen muutos	1 148 142,84	-1 315 707,09	
Rahavarat 31.12.	1 800 564,77	1 166 841,87	
Rahavarat 1.1.	652 421,94	2 482 548,95	
	1 148 142,83	-1 315 707,08	

HARTOLAN KUNTAKONSERNI		
VASTAAVAA	2024	2023
PYSYVÄT VASTAAVAT		
Aineettomat hyödykkeet		
Aineettomat oikeudet	9 411,31	14 935,79
Muut pitkävaikutteiset menot	147 494,54	0
Ennakkomaksut	0,00	0
	156 905,85	14 935,79
Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	5 101 108,65	5 061 944,11
Rakennukset	15 608 136,76	16 520 072,13
Kiinteät rakenteet ja laitteet	1 586 048,48	1 675 586,38
Koneet ja kalusto	49 179,48	72 137,70
Muut aineelliset hyödykkeet	157 820,91	189 125,70
Ennakkomaksut ja keskeneräiset	66 483,57	113 085,15
	22 568 777,85	23 631 951,17
Sijoitukset		
Osakkuusyhteisöosuudet	435 023,37	435 023,37
Muut osakkeet ja osuudet	1 198 533,83	682 662,43
Muut lainasaamiset	33 999,53	33 999,53
Muut saamiset	259 033,93	283 131,80
	1 926 590,66	1 434 817,13
Pysyvät vastaavat yhteensä	24 652 274,36	25 081 704,09
TOIMEKSIANTOJEN VARAT	22 747,33	47 868,02
VAIHTUVAT VASTAAVAT		
Vaihto-omaisuus	12 785,56	12 969,17
Saamiset		
Pitkäaikaiset saamiset	507 638,79	257 717,38
Lyhytaikaiset saamiset	586 784,86	596 487,06
	1 094 423,65	854 204,44
Rahoitusarvopaperit	239 481,96	675 849,24
Rahat ja pankkisaamiset	1 561 082,81	490 992,63
VAIHTO- JA RAHOITUSOMAISUUS YHT	2 907 773,98	2 034 015,48
VASTAAVAA YHTEENSÄ	27 582 795,67	27 163 587,59

VASTATTAVAA	2024	2023
OMA PÄÄOMA		
Peruspääoma	4 336 878,95	4 336 878,95
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääomat	411 987,54	411 987,54
Arvonkorotusrahasto	1 810,60	2 295,79
Muut rahastot	0,00	0
Ed.tilikausien yli/-alijäämä	1 256 966,75	1 865 390,72
Tilikauden yli/-alijäämä	427 500,36	-549 876,73
Oma pääoma yhteensä	6 435 144,20	6 066 676,27
VÄHEMMISTÖOSUUDET	37 732,91	37 534,14
VARAUKSET		
Kertynyt poistoero	0	0
Vapaaehtoiset varaukset	0	0
Pakolliset varaukset	6 918,15	21 222,35
	6 918,15	21 222,35
TOIMEKSIANTOJEN PÄÄOMAT	42 188,83	59 899,84
VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen		
Pitkäaikainen korollinen vieras pääoma	15 815 642,84	15 820 267,90
Pitkäaikainen koroton vieras pääoma	773 428,25	773 401,43
Lyhytaikainen		
Lyhytaikainen korollinen vieras pääoma	3 016 470,03	3 034 671,55
Lyhytaikainen koroton vieras pääoma	1 455 270,46	1 349 379,94
Vieras pääoma yhteensä	21 060 811,58	20 977 720,82
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	27 582 795,67	27 163 053,42
Yhdistysten ja säätiöiden peruspääoma:		
Jorma Virtasen Säätiö 411.987,54 euroa		

4. TILINPÄÄTÖKSEN LIITETIEDOT

4.1 TILINPÄÄTÖKSEN LAATIMISTA JA ESITTÄMISTAPAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.1.1 Tilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

ARVOSTUS- JA JAKSOTUSPERIAATTEET JA -MENETELMÄT

Pysyvien vastaavien arvostus

Pysyvien vastaavien aineettomat ja aineelliset hyödykkeet on merkitty taseeseen hankintamenoon vähennettynä suunnitelman mukaisilla poistoilla ja investointimenoihin saaduilla rahoitusosuuksilla.

Suunnitelman mukaiset poistot on laskettu ennalta laaditun poistosuunnitelman mukaisesti. Poistosuunnitelman mukaiset suunnitelmapoistojen laskentaperusteet on esitetty tuloslaskelman liitetiedoissa kohdassa *Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista*. Poistosuunnitelma on päivitetty 1.1.2024 lukien.

Sijoitusten arvostus

Pysyvien vastaavien sijoitukset on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan arvoon. Arvostuksen perusteena on ollut hyödykkeen todennäköisesti tulevaisuudessa kerryttämä tulo tai sen arvo palvelutuotannossa.

Pysyvien vastaavien sijoitusluonteiset erät on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Rahoitusomaisuuden arvostus

Saamiset on merkitty taseeseen nimellisarvoon tai sitä alempaan todennäköiseen arvoon.

Rahoitusomaisuusarvopaperit on merkitty taseeseen hankintamenoon tai sitä alempaan todennäköiseen luovutushintaan.

Avustusten käsittely

Pysyvien vastaavien aineellisten hyödykkeiden hankintaan saadut rahoitusavustukset on merkitty ao. hyödykkeen hankintamenoa vähennykseksi.

4.1.2 Kunnan tilinpäätöksen esittämistapaa koskevat liitetiedot

Edellisten tilikauden tietojen vertailukelpoisuus

Hartolan kunnan taloushallinnon järjestelmä vaihtui 1.1.2024 lukien. Uusi Raindance Kuntamalli on Provincia Oy:n hallinnoima. Järjestelmävaihdoksen myötä tehtiin merkittävä uudistus kunnan laskentatunnisteisiin sekä organisaatio- ja kustannuspaikkahierarkiaan. Muutos vaikuttaa tietojen vertailukelpoisuuteen toimielin- ja toimintayksikkötasolla, mutta kuntatasoisesti tiedot ovat vertailukelpoisia.

Järjestelmävaihdoksen myötä vesi- ja viemärlaitos on erotettu osaksi taseyksiköksen. Tiedot on raportoitu sekä osana kunnan kokonaisuutta että erikseen taseyksikkötasolla.

4.1.3 Konsernitilinpäätöksen laatimista koskevat liitetiedot

Konsernitilinpäätöksen laajuus

Konsernitilinpäätökseen on yhdistelty tytäryhteisöt ja kuntayhtymät, joissa kunta on jäsenenä.

Sisäiset liiketapahtumat ja sisäiset katteet

Konserniyhteisöjen keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty sekä konserniyhteisöjen ja kunnan omistamien kuntayhtymien keskinäiset tuotot ja kulut sekä saamiset ja velat on vähennetty vähäisiä liiketapahtumia lukuun ottamatta. Olennaiset pysyviin vastaaviin sisältyvät sisäiset katteet on vähennetty.

Osakkuusyhteisöt

Osakkuusyhteisöt on jätetty yhdistelemättä vähäisen merkityksen vuoksi.

4.2 TULOSLASKELMAA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 6)

Toimintatuotot tehtävälueittain	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Yleishallinto	170 115,51	163 892,97	125 046,93	123 185,14
Sosiaali- ja terveystoiminta	0,00	0,00	0,00	0,00
Opetus- ja kulttuuripalvelut	977 814,22	1 001 858,17	286 705,50	346 866,52
Yhdyskuntapalvelut	992 575,73	611 427,94	991 485,39	611 427,94
Muut palvelut	2 034 912,88	1 995 654,99	761 773,15	522 118,27
Toimintatuotot yhteensä	4 175 418,34	3 772 834,07	2 165 010,94	1 603 597,87

Liitetieto 7)

	2024	2023
Verotulojen erittely		
Kunnan tulovero	3 930 370,11	3 808 462,49
Osuus yhteisöveron tuotosta	1 185 498,81	1 121 919,45
Kiinteistövero	1 619 447,48	1 473 909,97
Verotulot yhteensä	6 735 316,40	6 404 291,91

Liitetieto 8)

	2024	2023
Valtionosuuksien erittely		
Kunnan peruspalvelujen valtionosuus (ilman tasauksia)	-501 974,00	492 087,00
Verotuloihin perustuva valtionosuuden tasaus	578 985,00	266 280,00
Opetus- ja kulttuuritoimen valtionosuus	-754 784,00	-690 264,00
Harkinnanvarainen rahoitusavustus	380 000,00	0,00
Verotulomenetyksen kompensatio	620 104,00	628 561,00
Verotulojen maksun lykkäysten kompensatio		0,00
Valtionosuuden yhteensä	322 331,00	696 664,00

Liitetieto 9)

Palvelujen ostojen erittely	2024	2023
Asiakaspalvelujen ostot	601 799,37	873 823,40
Muiden palvelujen ostot	2 164 107,15	2 018 538,47
Kunnan palvelujen ostot yhteensä	2 765 906,52	2 892 361,87

Liitetieto 10) Ei raportoitavaa

Liitetieto 11)

Selvitys suunnitelman mukaisten poistojen perusteista.

Pysyvien vastaavien poistojen määrittämiseen on käytetty valtuuston 14.12.2023 hyväksymää poistosuunnitelmaa, joka astui voimaan 1.1.2024.

POISTOSUUNNITELMA	
Aineettomat hyödykkeet	
Kehittämismenot	3 v Tasapoisto
Aineettomat oikeudet	5 v Tasapoisto
Liikearvo	2 v Tasapoisto
Muut pitkävaikutteiset menot	
Atk -ohjelmistot	3 v Tasapoisto
Osakehuoneiston perusparannusmenot	5 v Tasapoisto
Aineelliset hyödykkeet	
Maa- ja vesialueet	ei poistoa
Rakennukset ja rakennelmat	
Hallinto- ja laitosrakennukset	25 v Tasapoisto
Tehdas- ja tuotantorakennukset	25 v Tasapoisto
Talousrakennukset	20 v Tasapoisto
Vapaa-ajan rakennukset	25 v Tasapoisto
Asuinrakennukset	30 v Tasapoisto
Kiinteät rakenteet ja laitteet	
Kadut, tiet, torit, puistot ja kentät	15 % Menojäännöspoisto
Sillat, laiturit, uimalat	10 % Menojäännöspoisto
Muut maa- ja vesirakenteet	10 % Menojäännöspoisto
Vedenjakeluverkosto ja viemäriverkosto	10 % Menojäännöspoisto
Kaukolämpöverkko	10 % Menojäännöspoisto
Sähköjohdot, muuntoasemat, ulkovalaistuslaitteet	15 % Menojäännöspoisto
Puhelinverkko, keskusasema ja alakeskukset	20 % Menojäännöspoisto
Maakaasuverkko	12 % Menojäännöspoisto
Muut putki- ja kaapeliverkot	15 % Menojäännöspoisto
Sähkö-, vesi- yms. laitoskoneet ja -laitteet	15 % Menojäännöspoisto
Kiinteät nosto- ja siirtolaitteet	15 % Menojäännöspoisto
Liikenteen ohjauslaitteet	20 % Menojäännöspoisto
Muut kiinteät koneet, laitteet ja rakenteet	10 v Tasapoisto

Koneet ja kalusto	
Muut kuljetusvälineet	4 v Tasapoisto
Muut liikkuvat työkoneet	5 v Tasapoisto
Muut raskaat koneet	10 v Tasapoisto
Muut kevyet koneet	5 v Tasapoisto
Atk -laitteet	3 v Tasapoisto
Muut laitteet ja kalusteet	3 v Tasapoisto
Muut aineelliset hyödykkeet	
Luonnonvarat	käytön mukainen poisto
Arvo- ja taide-esineet	ei poistoa
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	ei poistoa
Pysyvien vastaavien sijoitukset	
Osakkeet ja osuudet	ei poistoa

Liitetieto 12) ei raportoitavaa

Liitetieto 13)

Pysyvien vastaavien hyödykkeiden luovutusvoitot ja -tappiot	2024	2023
Muut toimintatuotot		
Maa- ja vesialueiden luovutusvoitot	4 232,78	0,00
Rakennusten luovutusvoitot	0,00	4 524,27
Luovutusvoitot yhteensä	4 232,78	4 524,27

Liitetieto 14) ei raportoitavaa

Liitetieto 15)

Osinkotuottojen ja peruspääoman korkotuottojen erittely	2024	2023
Kuntarahojitus Oyj	5 577,00	5 709,00
Suur-Savon Sähkö Oy	56 210,00	51 100,00
Sarastia Oy	1 897,50	0,00
Fortum Oyj	356,82	0,00
Yhteensä	64 041,32	56 809,00

Liitetieto 16) Ei raportoitavaa

4.3 TASETTA KOSKEVAT LIITETIEDOT

4.3.1 Taseen vastaavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 17–18) Ei raportoitavaa

Liitetieto 19)

Aineettomat ja aineelliset hyödykkeet						
	Hank.meno	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Poistot	Hank.meno
Tili	1.1.2024	2024	2024	2024	2024	31.12.2024
Tietokone-ohjelmistot	12 745,05			144 597,70	-3 128,21	154 214,54
Maa- ja vesialueet	4 451 194,02		-10 717,22			4 440 476,80
Asuinrakennukset	1 749 251,25				-175 260,32	1 573 990,93
Hallinto- ja toimistorakennukset	4 647 294,97				-246 959,31	4 400 335,66
Muut rakennukset	1 706 984,06				-104 460,32	1 602 523,74
Maa- ja vesirakenteet	632 198,74		-55 243,46	58 965,08	-77 562,14	558 358,22
Johtoverkostot ja laitteet	806 423,08			69 447,26	-80 642,33	795 228,01
Kiinteät rakenteet ja laitteet	231 497,93			46 635,50	-47 007,26	231 126,17
Koneet ja kalusto	36 826,50				-17 733,00	19 093,50
Taide-esineet	65 637,24					65 637,24
Keskeneräiset työt	110 631,80	239 353,58		-319 645,54		30 339,84
Yhteensä	14 450 684,64	239 353,58	-65 960,68	0,00	-752 752,89	13 871 324,65

Pysyvien vastaavien sijoitukset						
	Hank.meno	Lisäykset	Vähennykset	Siirrot erien välillä	Poistot	Hank.meno
Tili	1.1.2024	2024	2024	2024	2024	31.12.2024
Tytäryhteisöosakkeet	909 504,71	830 000,00				1 739 504,71
Kuntayhtymäosuudet	141 227,53					141 227,53
Osakkuusyhteisöosakkeet	435 023,37					435 023,37
Muut osakkeet ja osuudet	674 632,72					674 632,72
Yhteensä	2 160 388,33	830 000,00	0,00	0,00	0,00	2 990 388,33

Liitetieto 20 - 22)

Tytäryhteisöt, kuntayhtymäosuudet sekä osakkuusyhteisöt						
Nimi	Kotipaikka	Kunnan omistus-osuus	Konsernin omistus-osuus	Omasta pääomasta	Vieraasta pääomasta	Tilikauden voitosta/tappiosta
Tytäryhteisöt						
Asunto Oy Vuorilaakso	Hartola	72,50 %	72,50 %	99 478	537	524
Kiinteistö Oy Vasalli	Hartola	100 %	100,00 %	558 133	8 107 367	-251 669
Jorma Virtasen säätö	Hartola	100 %	100,00 %	529 794	432	-946
			Yhteensä	1 187 405	8 108 336	-252 091

Kuntayhtymät						
Koulutuskeskus Salpaus ky	Lahti	0,97 %	0,97 %	993	79	54
Päijät-Hämeen liitto ky	Lahti	1,31 %	1,31 %	20 063	7 045	1 642
			Yhteensä	21 056	7 124	1 697
Osakkuusyhteisöt, yhdistelemättömät						
Asunto Oy Sahakankaanmäki	Hartola	41,00 %	41,00 %	52 220	122	-290
Asunto Oy Yrittäjäkerho	Hartola	48,48 %	48,48 %	103 931	27 293	23
Asunto Oy Yölintu	Hartola	24,55 %	24,55 %	112 456	15 888	-871
			Yhteensä	216 388	43 181	-848
Asunto-osakkeet						
		Omistus- osuus	Osakkeet kunta kpl	Huoneistoja		
As Oy Hartolan Kauppakulma		12,44 %	555	1		
As Oy Hartolan Koulupelto		11,52 %	76	2		
As Oy Kuntalantupa		8,38 %	838	1		
As Oy Käpyrinne		9,06 %	906	1		
As Oy Laidunvisa		8,28 %	839	1		
As Oy Pellonperä		10,87 %	1 098	3		
As Oy Sahakankaanmäki				3		
As Oy Vierukkapolku 4		21,56 %	2 156	4		
As Oy Yhdystie		12,29 %	12 289	2		
Muut osakkeet						
			Osakkeet kunta kpl			
Hartola Golf Oy			1			
Joutsan Ekokaasu Oy			50			
Joutsan Seudun Ratakeskus Oy			1			
Järvi-Hämeen Osuuspankki			1			
Koha-Suomi Oy			2574			
Kuntarahoitus Oyj			3300			
Kuntien Tiera Oy			3388			
Lahden Seudun Kehitys LADEC Oy			5			
Lahden Seutu - Lahti Region Oy			17			
Osuuskauppa Hämeenmaa			1			
Provincia Oy			10			
Numera Palvelut Oy			1650			
Suur-Savon Sähkö Oy			511			
Työterveys Wellamo Oy			12			

Liitetieto 23)

Saamisten erittely				
	2024		2023	
	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset	Pitkäaikaiset	Lyhytaikaiset
Saamiset tytäryhteisöiltä				
Myyntisaamiset	0,00	721,91	0,00	0,00
Lainasaamiset	470 000,00	0,00	0,00	210 000,00
<i>Yhteensä</i>	470 000,00	721,91	0,00	210 000,00
Saamiset kuntayhtymiltä, joissa kunta on jäsenenä				
Myyntisaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtosaamiset	0,00	0,00	0,00	0,00
<i>Yhteensä</i>	0,00	0,00	0,00	0,00
Saamiset osakkuus- sekä muilta omistusyhteisyyksiltä				
Myyntisaamiset	0,00	4 375,37	0,00	0,00
Lainasaamiset	19 335,95	0,00	19 335,95	0,00
<i>Yhteensä</i>	19 335,95	4 375,37	19 335,95	0,00
Saamiset yhteensä	489 335,95	5 097,28	19 335,95	210 000,00

Liitetieto 24)

Siirtosaamisiin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
	Lyhytaikaiset siirtosaamiset			
Muut tulojäämät				
Siirtyvät korot	5,689.70	22,360.48	5,689.70	22,360.48
Kelan korvaus työterveyshuollosta	11,653.45	11,600.16	10,000.00	10,000.00
Tuet ja -avustukset	2,103.26	2,520.11	0.00	0.00
Muut tulojäämät	191,988.53	241,725.50	183,845.72	240,741.23
Tulojäämät yhteensä	211,434.94	278,206.25	199,535.42	273,101.71
<i>Lyhytaikaiset siirtosaamiset yhteensä</i>	211,434.94	278,206.25	199,535.42	273,101.71

4.3.2 Taseen vastattavia koskevat liitetiedot

Liitetieto 25)

Oman pääoman erittely	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Peruspääoma 1.1.	4 336 878,95	5 530 210,15	4 336 878,95	5 530 210,15 *
Avaussaldon muutos: omaisuuserät	0	-1 193 331,20	0	-1 193 331,20
Peruspääoma 1.1.	4 336 878,95	4 336 878,95	4 336 878,95	4 336 878,95
Jorma Virtasen säätiö	411 987,54	411 987,54		
Peruspääoma 31.12.	4 748 866,49	4 748 866,49	4 336 878,95	4 336 878,95
Arvonkorotusrahasto 1.1.	2 295,79	6 175,71	0	0
Vähennykset	-485,19	-3 879,92	0	0
Arvonkorotusrahasto 31.12.	1 810,60	2 295,79	0	0
Muut omat rahastot	0	0	0	0
Muut omat rahastot yhteensä 31.12.	0	0	0	0
Edellisten tilikausien ylijäämä	1 316 048,16	1 865 390,72	1 154 590,21	1 839 069,71
Edellisten tilikausien ylijäämä 31.12.	1 256 966,75	1 865 390,72	1 154 590,21	1 839 069,71 **
Tilikauden ylijäämä/alijäämä	427 500,66	-549 342,56	623 766,53	-684 479,50
<i>Oma pääoma yhteensä</i>	6 435 144,50	6 067 210,44	6 115 235,69	5 491 469,16

*) Tilikauden 1.1.2023 avaussaldojen muutoksina on kirjattu hyvinvointialueille siirtyneet omaisuus- ja pääomaerät kirjanpitolautakunnan kuntajaoston lausunnon 128 mukaisesti.

Hartolan kunnan avaussaldojen muutoksen näkyy Päijät-Hämeen hyvinvointiyhtymän ja Vaalijalan kuntayhtymän poistuminen taseen pysyvien vastaavien sijoituksista kirjattuna peruspääomaa vastaan, yhteensä 1.193.331,20 euroa.

**) Tilikaudella 2024 on kirjattu edellisten tilikausien ylijäämään Kiinteistö Oy Vasallin 2021 tehdyn kiinteistökaupan purkuun liittyvän luovutusvoiton osuus 59.081,41 euroa.

Liitetieto 26) Ei raportoitavaa

Liitetieto 27)

Pitkäaikaiset velat jotka eräännyvät myöhemmin kuin viiden vuoden kuluttua		
	2024	2023
Joukkovelkainakirjat	0,00	0,00
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	4 507 569,00	4 154 539,00
Lainat julkisyhteisöiltä	0,00	0,00
Lainat muilta luotonantajilta	0,00	0,00
Pitkäaikaiset velat yhteensä	4 507 569,00	4 154 539,00
Vuoden 2024 tilinpäätöksessä esitetään velat ja velkojen osat, jotka eräännyvät 1.1.2030 tai sen jälkeen.		

Liitetieto 28)

Joukkovelkakirjalainat	2024	2023
Alle vuoden kuluessa erääntyvät kuntatodistuslainat		
OP Yrityspankki Oyj	1 000 000,00	1 000 000,00
- korko 3,04 % - 3,10 %		
- erääntyvät 28.02.2025-19.03.2025		
Joukkovelkakirjalainat yhteensä	1 000 000,00	1 000 000,00

Liitetie 29) Ei raportoitavaa

Liitetieto 30)

Vieras pääoma	2024		2023	
	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen	Pitkäaikainen	Lyhytaikainen
Velat tytäryhteisöille				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Muut velat	252 699,01	0,00	252 699,01	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	1 125,00
<i>Yhteensä</i>	252 699,01	0,00	252 699,01	1 125,00
Velat kuntayhtymille, joissa kunta on jäsenenä				
Ostovelat	0,00	0,00	0,00	0,00
Siirtovelat	0,00	0,00	0,00	1 125,40
<i>Yhteensä</i>	0,00	0,00	0,00	1 125,40
Velat osakkuus- sekä muille omistusyhteisöille				
Muut velat	4 722,75	0,00	4 722,72	0,00
<i>Yhteensä</i>	4 722,75	0,00	4 722,72	0,00
Vieras pääoma yhteensä	257 421,76	0,00	257 421,73	2 250,40

Liitetieto 31) Ei raportoitavaa

Liitetieto 32)

Muiden velkojen erittely	Kunta	
	2024	2023
Muut velat		
Palautuskelpoiset liittymismaksut	773 401,43	773 401,43
Muut velat	773 401,43	773 401,43

Liitetieto 33)

Siirtovelkoihin sisältyvät olennaiset erät	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Lyhytaikaiset siirtovelat				
Tuloennakot	11 219,51	528,16	105 884,91	207 683,89
Menojäämät				
Lomapalkkavelka	484 093,92	34 782,76	439 434,14	475 993,29
Korkojaksotukset	127 818,32	0,00	80 652,78	41 113,18
Muut menojäämät	18 674,17	95 939,87	17 537,78	326 986,64
Lyhytaikaiset siirtovelat yhteensä	630 586,41	130 722,62	537 624,70	844 093,11
Siirtovelat yhteensä	748 805,92	131 250,78	643 509,61	1 051 777,00

4.4 VAKUUKSIA, VASTUUSITOUMUKSIA JA TASEEN ULKOPUOLISIA JÄRJESTELYJÄ KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 34–35 Ei raportoitavaa

Liitetieto 36 ja 37)

Vakuudet	2024	2023
KUNNAN OMAVELKAISET TAKAUKSET		
Samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta		
Kiinteistö Oy Vasalli	7.534.633,90	8 323 861,92
Muiden puolesta annetut omavelkaiset takaukset		
Suomen Hoiva ja Asunto Oy	3 478 969,00	3 503 835,00
Omavelkaiset takaukset yhteensä		11.827.696,92

Johdannaissopimukset

Johdannaiset sisältävät koronvaihtosopimuksen.

Kunnalla ei ole voimassa olevia koronvaihtosopimuksia.

Liitetieto 38)

Leasingvastuut/kunta	Vuokravastuu 31.12.2024	Kaudella 2025 maksettavat
Nordea Tukirahoitus	2 894,16	2 258,76
Danske Finance Oy	3 143,95	3 143,95
Leasingvastuut yhteensä	6 038,11	5 402,71

Vuokravastuut/konserni	Vuokravastuu 31.12.2024	Kaudella 2025 maksettavat
	23 785,62	12 071,77

Liitetieto 39)

Vastuusitoumukset				
Järjestelyjen tarkoitus	Konserni		Kunta	
	2024	2023	2024	2023
Takaukset samaan konserniin kuuluvien yhteisöjen puolesta				
Alkuperäinen pääoma			11 252 742,15	11 252 742,15
Jäljellä oleva pääoma			7 534 633,90	8 344 703,22
Takaukset muiden puolesta				
Alkuperäinen pääoma	5 767 814,00	5 767 814,00	5 767 814,00	5 767 814,00
Jäljellä oleva pääoma	3 478 969,00	3 503 835,00	3 478 969,00	3 503 835,00

Liitetieto 40)

Vastuu kuntien takauskeskuksen takausvastuista	2024	2023
Kunnan osuus takauskeskuksen takausvastuista 31.12.	21 874 209	21 353 465
Kunnan osuus takauskeskuksen kattamattomista takausvastuista 31.12.	0	0
Kunnan mahdollista vastuuta kattava osuus takauskeskuksen rahastosta 31.12.	23 473	16 998

Liitetieto 41)

Päijät-Hämeen hyvinvointialue on tehnyt vuonna 2023 päätöksen palkkaharmonisoinnista sekä takautuvien saamisten maksamisesta työntekijöille. Hyvinvointialue on toimittanut kuntaan 17.5.2024 päivätyn laskun, jonka loppusumma on 452.880,00 euroa. Hartolan kunnanhallitus on 3.6.2024 § 102 päättänyt kiistää laskun sekä perusteeltaan että määrältään. Avoin lasku on kirjattu lyhytaikaisiin ostovelkoihin, kunnes asiaan saadaan ratkaisu.

Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023. Työsopimuslain ja lain kunnan ja hyvinvointialueen viranhaltijasta mukaan luovuttaja on luovutuksensaajalle vastuussa ennen luovutusta eräänntyneestä työntekijän saatavasta, jollei muuta ole sovittu. Muuta ei ole sovittu Päijät-Hämeen hyvinvointialueen, PHHYKY:n ja kunnan välillä. Palkkasaatavaa ei ole eräänntynyt ennen 1.1.2023. Lain sosiaali- ja terveydenhuoltoa ja pelastustoimea koskevan uudistuksen toimeenpanosta ja sitä koskevan lainsäädännön voimaannpanosta mukaan PHHYKY:n henkilöstö on siirretty liikkeenluovutuksella hyvinvointialueelle 1.1.2023 alkaen.

Palkkaharmonisaation toteuttamisesta on Päijät-Hämeen hyvinvointialue tehnyt päätöksen 1.1.2023 tapahtuneen liikkeenluovutuksen jälkeen. Kunnan tulinnan mukaan palkkasaatava eräänntyy vasta päätöksen ja maksusuunnitelman jälkeen. Näin ollen Hartolan kunnan tulinnan mukaan PHHYKY ei ole vastuussa takautuvasta palkkaharmonisaatiosta edellä mainitun lainsäädännön perusteella. Tällöin ei myöskään muodostu katettavaa alijäämää, josta omistajakunnat olisivat vastuussa. Hartolan kunta ei tällä perusteella ole sisällyttänyt Päijät-Hämeen hyvinvointialueen ilmoittamaa osuutta palkkaharmonisoinnin kustannuksesta tilinpäätöslaskelmiinsa varauksena tai kulukirjauksena.

Vuoden 2024 tilinpäätökseen on kirjattu Vaalijalan kuntayhtymän viimeisen yhtymäkokouksen päätöksen mukaisesti aikaisempien tilikausien aikana kertyneen ylijäämän palautusta yhteensä 122.536,28 euroa vuodelta 2022. Saatava on ollut epävarma, sillä päätöstä koskevat valitukset ovat olleet hallinto-oikeuden käsittelyssä. Hallinto-oikeus päätti hylätä päätöksestä tehdyt valitukset kesäkuussa 2024. Saatava on tilinpäätöksessä vielä siirtosaamisissa, mutta se on tilitetty kunnalle tilikauden päättymisen jälkeen 28.1.2025.

4.5 HENKILÖSTÖÄ, TILINTARKASTAJAN PALKKIOITA JA INTRESSITAHOTAPAHTUMIA KOSKEVAT LIITETIEDOT

Liitetieto 42)

Henkilöstön lukumäärä 31.12. (henkilötyövuosina)		
	2024	2023
Kunnanhallitus	7,37	7,68
Sivistys- ja hyvinvointilautakunta	44,31	47,07
Tekninen lautakunta	14,54	17,16
Ympäristölautakunta	1,62	3,84
Yhteensä	67,84	75,75

Liitetieto 43) Henkilöstökuluja ei aktivoitu taseeseen

Liitetieto 44)

Luottamushenkilön palkkioista perityt ja tilitetyt luottamushenkilömaksut		
	2024	2023
Hartolan Kokoomus ry	1 452,25	1 445,25
Hartolan Perussuomalaiset ry	394,50	392,00
Hämeen Vihreät ry	34,50	81,00
KD Heinolan osasto	166,50	165,00
Tilitetyt luottamushlömaksut yht.	2 047,75	2 083,25

Liitetieto 45)

Tilintarkastajan palkkiot		
(alv 0%)	2024	2023
BDO Audiator Oy		
Tilintarkastuspalkkiot	7 657,36	10 023,35
Tilintarkastajan lausunnot		
Tarkastuslautakunnan sihteerin tehtävät	0,00	0,00
Muut palkkiot	5 225,00	10 800,00
Palkkiot yhteensä	12 882,36	20 823,35

Liitetieto 46)

Intressitahotapahtumia koskeva liitetieto
Kunnanjohtajan kanssa on solmittu kuntalain mukainen johtajasopimus, jonka kunnanhallitus on hyväksynyt 27.9.2021 ja jossa on erokorvaukseksi sovittu kuuden (6) kuukauden palkkaa vastaava summa ilman viranhoidtovelvollisuutta.
Konsernin lähipiirin/intressipiirin kanssa ei ole ollut tavanomaisesta poikkeavia liiketoimia.

5. ERIYTETYT TILINPÄÄTÖKSET

5.1 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TULOSLASKELMA

VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TULOSLASKELMA 31.12.2024

Vesi- ja viemärilaitos	TP 2024	TP 2023
-		
Liikevaihto (vesi- ja jätevesimaksut)	540 624,88	474 970,81
Liiketoiminnan muut tuotot	43 958,76	0,00
Materiaalit ja palvelut	-274 413,84	-279 017,99
Aineet, tarvikkeet ja tavarat		
Ostot tilikauden aikana	-110 557,22	-106 278,89
Palvelujen ostot	-163 856,62	-172 739,10
Henkilöstökulut	-148 856,91	-102 204,26
Palkat ja palkkiot	-115 935,79	-76 020,56
Henkilöstösivukulut	-32 921,12	-26 183,70
Eläkekulut	-30 181,71	-23 828,38
Muut henkilöstösivukulut	-2 739,41	-2 355,32
Poistot	-105 468,17	-158 566,18
Suunnitelman mukaiset poistot	-105 468,17	-158 566,18
Liiketoiminnan muut kulut	-21 734,98	-6 474,55
Liikelylijäämä (-alijäämä)	34 109,74	-71 292,30
Rahoitustuotot ja -kulut	9 052,04	5,87
Korkotuotot	6 603,68	
Muut rahoitustuotot	2 481,36	5,87
Korkokulut		
Muut rahoituskulut	-33,00	
Ylijäämä (alijäämä) ennen satunnaisia eriä	43 161,78	-135 103,07
Satunnaiset tuotot ja -kulut		
Satunnaiset tuotot		
Satunnaiset kulut		
Ylijäämä (alijäämä) ennen varauksia	43 161,78	-135 103,07
Poistoeron lisäys tai vähennys		
Vapaaehtoisten varausten lisäys tai vähennys		
Tilikauden ylijäämä (alijäämä)	43 161,78	-135 103,07

5.2 VESI- JA VIEMÄRILAITOKSEN TASE

VESI-JA VIEMÄRILAITOKSEN TASELASKELMA 31.12.2024

VASTAAVAA	TP 2024	TP 2023
A PYSYVÄT VASTAAVAT		
I Aineettomat hyödykkeet		
II Aineelliset hyödykkeet		
Maa- ja vesialueet	32 326,56	32 326,56
Rakennukset	0,00	352,98
Kiinteät rakenteet ja laitteet	916 124,63	959 097,28
Ennakkomaksut ja keskeneräiset hankinnat	4 384,93	90 024,12
B VAIHTUVAT VASTAAVAT		
I Vaihto-omaisuus		
II Saamiset		
Lyhytaikaiset saamiset		
Muut saamiset kunnalta	0,00	-385 233,74
Myyntisaamiset	209 680,03	62 583,17
VASTAAVAA YHTEENSÄ	1 162 516,15	759 150,37

VASTATTAVAA	TP 2023	TP 2023
A OMA PÄÄOMA		
I Peruspääoma		
Edellisten tilikausien yli-/alijäämä *	-21 202,80	120 852,01
IV Tilikauden yli-/alijäämä	43 161,78	-135 103,07
B POISTOERO JA VAPAAEHTOISET VARAUKSET		
C PAKOLLISET VARAUKSET		
D VIERAS PÄÄOMA		
Pitkäaikainen vieras pääoma		
Lainat rahoitus- ja vakuutuslaitoksilta	0	0
Muut velat	1 068 258,07	773 401,43
Lyhytaikainen vieras pääoma		
Ostovelat	27 366,15	
Muut velat	44 932,95	0
VASTATTAVAA YHTEENSÄ	1 162 516,15	759 150,37

*) Edellisen tilikauden tietojen vertailutiedossa tulee ottaa huomioon tilikauden aikana tehty käyttöomaisuuden oikaisu. Vaikutus edellisten tilikausien yli/alijäämään 6951,74 euroa.

6. ALLEKIRJOITUKSET JA MERKINNÄT

Tilinpäätös on allekirjoitettu sähköisesti.

Hartolassa 31.3.2025

Pekka Raitala
kunnanhallituksen puheenjohtaja

Tero Mäyrä
kunnanhallituksen varapuheenjohtaja

Anne Joutsijärvi
kunnanhallituksen jäsen

Pia Neoff
kunnanhallituksen jäsen

Ismo Palm
kunnanhallituksen jäsen

Matti Tanskanen
kunnanhallituksen jäsen

Sanna-Kaisa Tervala
kunnanhallituksen jäsen

Jarkko Seppälä
kunnanjohtaja

Suoritetusta tilintarkastuksesta on annettu kertomus allekirjoituspäivänä.

Ulla-Maija Tuomela
tilintarkastaja, JHT, KHT
BDO Audiator Oy

7. LUETTELOT JA SELVITYKSET

Luettelo kirjanpidosta ja aineistoista 2024				
Osa	Tosite-laji	Numero-sarja alk.	Kirjanpitojärjestelmien keskinäiset yhteydet	Miten ja missä säilytetään
Tilinpäätös				
			Tilinpäätöskirja Tase-erittelyt liitteineen	Kunnan tasekirjassa on esitetty kirjanpitolain edellyttämä
	LTT		Liitetietosisitteet	tilinpäätös, toimintakertomus sekä
			Tilikartta	luettelo kirjanpidoista ja aineistosta
Pääkirjanpito				
			Pää- ja päiväkirjat	Pääkirjanpitoon kootaan yhteenveto esijärjestelmien tapahtumista
Käyttöomaisuus				
	KOMTOS KOMMUI	34001 39001	Käyttöomaisuusositteet Käyttöom.muistiotositteet	KOM osa Raindancejärjestelmää, joka on integroitu suoraan pääkirjanpitoon
				Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
Pääkirjatilitosite				
	MUISRD	15001	Muistiotositteet Raindance	Muistiotositteet viedään
	MUISRS	25001	Muistiotositteet Raindance sis.	pääkirjanpitoon manuaalisesti
	MUIST1	10001	Muistiotositteet	
	MUIASI	60001	Muistiotositteet Raindance	
	VYÖR	31001	Vyörytystositteet	
Liittymät				
	PALKAT	100001	Populus palkkaliittymä, palkkatositteet	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon yhdistelmänä
				Palkkakirjanpito ja siihen liittyvät erittelyt ja laskelmat säilytetään sähköisenä Populus-palkanlaskenta-järjestelmässä
	LASKUT	106001	Kodia vuokraeskontra liittymä	Tapahtumat siirretään liittymän kautta pääkirjanpitoon yhdistelmänä
				Kodia vuokraeskontra
Myyntireskontra				
	MRP01, MRP02, MRP41, MRP42, MRP44, MRP50, MRP51, MRP52, MRP53, MRP56, MRP60, MRP61, MRP70, MRP98, MRP99		MRP laskut paperiset ja verkkolaskut	Myyntireskontran tapahtumat ovat osa Kuntamalli Raindance järjestelmää
				Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
	MRPK	5410001	Luottotappio	
	MRPMAN	5110001	MRP Manuaalisuoritukset	
	MRPVII	5210001	MRP Viitesuoritukset	
	MRPMAK	5610001	MRP Ulosmaksut	

Ostoreskontra				
OSTORD		Ostolaskut	Ostoreskontran tapahtumat ovat osa Kuntamalli Raindance järjestelmää	Kuntamalli Raindance Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
ORPKU	8000001	Ostolaskut kunta		
ORPVL	8000001	Ostolaskut taseyksikkö		
ORPMAK	8990001	Ostoreskontra maksut		
Tiliotteet				
PANKKI	101001	Pankkien tiliotteet	Nomentia Cash Management maksuliikenneohjelmasta liittymän kautta Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmään	Sähköisenä Baswaren InvoiceReady-järjestelmässä
Avaava tase				
ALKUSA	1001	Alkusaldot	Siirretään ALKUSA -raportilla	Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
Talousarvio				
BUD	2001	Talousarvio	Raindance Budjetointi on osa Kuntamalli Raindance järjestelmää	Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
Lisätalousarvio				
BUDL	3001	Lisätalousarvio	Viedään manuaalisesti	Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
Konserni				
KLALKU	99910001	Konsernin alkusaldot	Viedään manuaalisesti	Kuntamalli Raindance kirjanpitojärjestelmässä
KLYHT	99920001	Tytäryht./Kuntayht.		
KLKIRJ	99930001	Konsernikirjaukset		RD Konsta Konsernitilinpäätös

Aineiston säilytysajat

Hartolan kunnan kirjanpito- ja tilinpäätösaineisto säilytetään yllä olevan erittelyn mukaisesti.

Tositteet	6 vuotta	sähköisesti
Päiväkirjat	10 ”	sähköisesti
Pääkirjat	10 ”	sähköisesti
Tuloslaskelma	10 ”	sähköisesti
Tase	10 ”	sähköisesti
Tase-erittely	10 ”	sähköisesti
Tilinpäätöskirja	pysyvästi	sähköisesti